

3.-4. klasside tüüpõppekava

Seletuskiri

Algharidus on tervikliku üldkeskhariduse esimene tase, mis vastab Riikliku kvalifikatsiooniraamistiku esimesele tasemele.

Alghariduse eesmärk on lapse, tema annete, võimete, pädevuste ja läbivate oskuste igakülgne arendamine vastavalt ealistele ja individuaalsetele psühhofüsioloogilistele omadustele ja vajadustele, väärtushinnangute kujundamine; iseseisvuse, loovuse, uudishimu arendamine, tema valmisoleku tagamine eluks demokraatlikus ja infoühiskonnas ning õppe jätkamiseks põhikoolis.

Algharidus näeb ette jaotuse kaheks tsükliks – 1.–2. klassiks ja 3.–4. klassiks, mis arvestab laste arengu ealisi iseärasusi ja vajadusi ning võimaldab arvestada nende saavutuste erisusi, tulenevalt valmisolekust haridust omandada.

Tüüpõppekava üldkeskharidusasutuste 3.–4. klassidele on välja töötatud vastavalt Ukraina haridusseadusele, riiklikule alghariduse standardile. Õppekavas on määratletud sisu suunad; eeldatavad õpitulemused ja iga õppeaine või integreeritud kursuse sisu. Tüüpõppekavas on määratletud õpilase nädalase õppekoormuse maht.

Programm on üles ehitatud, võttes arvesse järgmisi põhimõtteid:

- lapsekesksus ja keskkonnavastutus;
- eesmärkide, sisu ja eeldatavate õpitulemuste kooskõla;
- sisu teaduslikkus, kättesaadavus ja praktiline suunitlus;
- hariduse järjepidevus ja perspektiivsus;
- omavahel seotud võtme- ja ainepädevuste kujundamine;
- õpilased omandavad ainepädevusi loogilises järjestuses ja piisaval määral;
- hariduse sisu elluviimise võimalused õppeainete või lõimitud kursuste kaudu;
- õpetaja kasutab õppekava loovalt olenevalt õppetingimustest;
- kohanemine laste individuaalsete iseärasustega, intellektuaalsete ja füüsiliste võimete, vajaduste ja huvidega.

Õppekava sisul on potentsiaal arendada õpilastes järgmisi **võtmepädevusi**:

- 1) riigikeele valdamine, mis eeldab oskust suuliselt ja kirjalikult väljendada oma mõtteid, tundeid, selgelt ja argumenteeritult seletada fakte, samuti lugemislemmust, sõna ilu tunnetamist, arusaama keele rollist efektiivses suhtlemises ja kultuurilises eneseväljenduses, valmisolekut kasutada kõnes ukraina keelt emakeelena erinevates elusituatsioonides;
- 2) oskus suhelda emakeeles (kui see erineb riigikeelest) ja võõrkeeltes, millega kaasneb emakeele aktiivne kasutamine erinevates suhtlusolukordades, eelkõige igapäevaelus, haridusprotsessis, ühiskonna kultuurielus, võimalus mõista lihtsamaid võõrkeelseid ütlusi, suhelda võõrkeeles sobivates olukordades, kultuuridevahelise suhtlemise oskuste omandamine;
- 3) matemaatikapädevus, mis hõlmab lihtsate matemaatiliste seoste tuvastamist ümbritsevas maailmas, protsesside ja olukordade modelleerimist kasutades matemaatilisi seoseid ja mõõtmisi, matemaatiliste teadmiste ja oskuste rolli mõistmist inimese isiklikus ja sotsiaalses elus;
- 4) loodusteaduste, tehnika ja tehnoloogia valdkonna pädevused, mis võimaldavad kujundada uudishimu, soovi otsida ja pakkuda uusi ideid, vaadelda ja uurida iseseisvalt või rühmas, sõnastada eeldusi ja teha järeldusi läbiviidud eksperimentide põhjal, tunnetada end ja ümbritsevat maailma vaatluse ja uurimistöö kaudu;
- 5) uuendusmeelsus, mis näeb ette avatust uutele ideedele, muutuste algatamist lähimas keskkonnas (klass, kool, kogukond jne), teadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamist, mis on kompetentsipõhise lähenemise

aluseks ja mis tagavad edasist võimekust edukalt õppida, läbi viia erialast tegevust, tunda end kogukonna osana ja osaleda kogukonna tegemistes;

- 6) keskkonnapädevus, mis eeldab arusaamist säästliku looduskasutuse alustest, loodushoidliku käitumise reeglite järgimist, loodusvarade säästlikku kasutamist teadvustades loodushoiu tähtsust ühiskonna jätkusuutliku arengu jaoks;
- 7) info- ja suhtluspädevus näeb ette arenguks ja suhtlemiseks vajalike digikirjaoskuse aluste õppimist, teabevahendite ohutu ja kõlbelise kasutamise oskust ning kommunikatsioonipädevust õpingutes ja muudes elusituatsioonides;
- 8) elukestev õpe, mis hõlmab edasiõppimiseks vajalike oskuste omandamist, oma õpikeskkonna korrastamist, uue teabe hankimist selle kasutamiseks õpivajaduste hindamiseks, oma õpieesmärkide ja nende saavutamise viiside määratlemist, iseseisvalt ja rühmas töötamise õppimist;
- 9) demokraatia, õigluse, võrdõiguslikkuse, inimõiguste, heaolu ja tervisliku eluviisi ideedega seotud kodaniku- ja sotsiaalpädevused, teadlikkus võrdsetest õigustest ja võimalustest, mis eeldavad koostööd teistega ühise eesmärgi saavutamiseks, aktiivsus klassi- ja koolielus, austus teiste isikute õiguste vastu, oskus tegutseda konfliktiolukordades, mis on seotud diskrimineerimise erinevate ilmingutega, hinnata erinevate rahvaste kultuurilist mitmekesisust ja identifitseerida end Ukraina kodanikuna, hoolitseda oma tervise eest ja hoida teiste inimeste tervist, pidada tervislikku eluviisi;
- 10) kultuuriline pädevus, mis hõlmab osalemist erinevat tüüpi kunstilises loovuses (kujutav, muusika ja muud kunstiliigid) loomulike võimete avaldumise ja arendamise, indiviidi loomingulise väljenduse kaudu;
- 11) ettevõtlikkus ja finantskirjaoskus, mis hõlmavad algatusvõimet, valmisolekut vastutada oma otsuste eest, oskust korraldada oma tegevust eesmärkide saavutamiseks, teadlikkust tõhusa koostöö moraalsest väärtusest, valmisolekut algatatud ideid ellu viia, ise otsuseid langetada.

Kõikidele võtmepädevustele on ühised järgmised **oskused**: analüüsiv lugemine, suulise ja kirjaliku arvamuse väljendamise oskus, kriitiline ja süsteemne mõtlemine, loovus, algatusvõime, oma seisukoha loogilise põhjendamise oskus, emotsioonide konstruktiivne maandamisoskus, oskus oma arvamust suuliselt ja kirjalikult väljendada, hinnata riske, langetada otsuseid, lahendada probleeme, teha koostööd teiste inimestega.

Võttes arvesse pädevuse integreeritust näidisõppeprogrammi või haridusprogrammide elluviimise protsessis, on soovitatav kasutada **ainesisest ja õppeainetevahelist suhtlust**, mis aitab kaasa alghariduse tulemuste terviklikkusele ja oskuste edasiandmisele uutesse olukordadesse.

Algkoolis haridusteed alustavatele lastele esitatavad nõuded peaksid arvestama nende eelmise arenguetaapi saavutustega.

Lapse eluperioodi viiest kuni kuue (seitsme) aastani (vanem koolieelne vanus) määrab tema isiksuse terviklik muutus, valmisolek uueks sotsiaalseks arenguolukorraks. Selle protsessi prioriteediks on laste põhiliste isikuomaduste kujundamine ja arendamine: tähelepanelikkus, uudishimu, käitumise meelekindlus, inimestevaheline positiivne suhtlus, vastutus, ümbritseva reaalsuse aktiivne ja mitmekülgne arendamine jne. Potentsiaalselt väljendub see lapse teatud valmisoleku tasemes süstemaatiliseks treeninguks – *füüsiline, sotsiaalne, emotsionaalne-väärtuslik, kognitiivne, kõneline, loominguline*.

Säilitades järjepidevuse lapsepõlve koolieelse perioodiga, tagab algkool lapse isiksuse edasise kujunemise, tema füüsilise, intellektuaalse, sotsiaalse arengu; kujundab loovat võimet ennast väljendada, kriitiliselt mõelda, kujundab väärtushoiakut riiki, kodumaasse, ukraina kultuuri, austust enda ja teiste inimeste väärikusse ning tervise hoidmist.

Vastavalt Ukraina haridusseadusele võivad haridusasutused, teadusasutused ja muud õppetegevuse subjektid riikliku standardi ja näidisharidusprogrammi alusel välja töötada haridusprogramme – ühist hariduskomponentide komplekti (õppeained, individuaalsed projektid, kontrollimeetmed jne), kavandatud ja korraldatud konkreetsete õpitulemuste saavutamiseks. Õppekavad võivad tavaõppekavast erineda õppematerjali õpetamise järjestuse, selle õppimise mahu, täiendavate sisukomponentide olemasolu või originaalsete vormide, meetodite ja õppevahendite kasutamise poolest.

Õpetaja määrab iseseisvalt õppetundide jaotuse teemade, sektsioonide, õppetöö vormide ja meetodite valiku lõikes, võttes arvesse konkreetseid töötingimusi ning tagades kavas määratud oodatud tulemuste saavutamise.

Õppekavadel võib hariduslike erivajadustega inimeste jaoks olla korrigeeriv ja arendav komponent. Nende jaoks saab alghariduse saamise perioodi pikendada.

Põhiõppeplaani muutumatu komponendi kavad on kohustuslikud kasutamiseks igat liiki ja omandivormiga üldharidusasutustes.

Õpilaste haridussaavutuste kontroll ja hindamine toimub ainepõhiselt, mis näeb ette nende individuaalse arengu süstemaatilist jälgimist õppeprotsessis. Sellistel tingimustel omandavad kontrolli- ja hindamistegevused õpilaste jaoks kujundavat iseloomu. Kontrolli eesmärk on leida tõhusaid viise iga õpilase edasiviimiseks õppeteel ja õpilaste isiklike tulemuste määramine ei eelda võrdlust teiste õpilaste saavutustega ega allu haldusorganite statistilisele arvestusele.

Algkoolis õppimise käigus omandavad õpilased enesekontrolli, eneserefleksiooni ja enesehinnangu meetodeid, mis aitavad kaasa vastutustundlikkuse kasvatamisele, huvi arengule, teadmistes esinevate lünkade õigeaegsele tuvastamisele ja nende parandamisele.

3.–4. klassi õpilaste õpitulemusi hinnatakse kujundava ja lõpliku (temaatilise ja lõpliku) hindamisega.

Kujundava hindamise eesmärk on toetada laste õpiarengut; luua tema arengu individuaalne trajektoor; diagnoosida saavutusi õppeprotsessi igas etapis; tuvastada õigeaegselt probleeme ja vältida nende kuhjumist; analüüsida õppekava rakendamise edenemist ning teha otsuseid programmi ja õppemeetodite kohandamise kohta vastavalt lapse individuaalsetele vajadustele; motiveerida soovi saada parimaid võimalikke tulemusi; harida indiviidi väärtusomadusi, soovi õppida, mitte karta vigu ning omada usku oma võimetesse ja võimalustesse.

Lõpphindamisega võrreldakse taotlejate õpitulemusi õppekavas määratletud eeldatavate õpitulemustega.

Alghariduse taotlejad läbivad riikliku lõpuatetsatsiooni, mis tehakse ainult haridusasutuste õppetegevuse kvaliteedi ja (või) hariduse kvaliteedi jälgimise eesmärgil.

Alghariduse tulemuste, nende prognoosimise ja korrigeerimise pidevaks jälgimiseks saab teha haridussaavutuste seireuuringuid riiklikul, piirkondlikul, rajooni-, kooliastmel, aga ka üksikute klasside tasandil. Seiretulemuste analüüs võimaldab jälgida alghariduse eesmärkide ja ülesannete elluviimise seisuga ning teha vajalikke pedagoogilisi otsuseid.

Algkooli 3.-4. klasside näidisõppeplan

Õppeharu nimetus	Tundide arv nädalas		
Klassid	3. klass	4. klass	Kokku
<i>Muutumatu komponent</i>			
Keelelis-kirjanduslik, sealhulgas:	10	10	20
Ukraina keel ja kirjandus	7	7	
Võõrkeel	3	3	
Matemaatiline	5	5	10
Avastan maailma (loodusteaduslik, ühiskonnaõpetuse ja ajaloo, sotsiaal- ja tervishoiu õppeharud)	3	3	6
Tehnoloogiline	1	1	4
Informatiivne	1	1	
Kunstiline	2	2	4
Kehakultuuriline*	3	3	6
Kokku	25	25	50
<i>Muutuv komponent</i>			

Lisatunnid õppeainete õppimiseks kasvatusvaldkondades, individuaalkonsultatsioonide ja rühmatundide läbiviimiseks	1	1	2
Õppetundide üldarv aastas	26	26	52
Maksimaalne lubatud nädala/aasta õppekoormus	23/805	23/805	46/1610

* Õpilaste suurima lubatud koormuse määramisel ei võeta arvesse kehakultuurile ettenähtud tunde.

Keele ja kirjanduse õppeharu

Ukraina keel

Eesmärk on kujundada motivatsioon ukraina keele õppimiseks; arendada lapse isiksust erinevat tüüpi kõnetegevuse abil; kujundada suhtlemis- ja muid võtmepädevusi; arendada ukraina keele suhtlemisoskust vaimseks, kultuuriliseks ja rahvuslikuks eneseväljenduseks, selle kasutamiseks isiklikus ja avalikus elus, kultuuridevahelises dialoogis; arendada loogilist, kriitilist ja kujundlikku mõtlemist, kõne- ja loomevõimet; kujundada valmidust ukraina keele õppimiseks gümnaasiumis.

Püstitatud eesmärgi saavutamine eeldab järgmiste **ülesannete** täitmist:

- õpilaste kasvatamine positiivse ja väärtustava suhtumisega ukraina keelde, õpihimu kujundamine emakeele vastu, soov oma kõnet parandada;
- koolilaste ladusa kõne, kujutlusvõime, kognitiivsete võimete, loogilise, kriitilise ja kujundliku mõtlemise arendamine;
- täisväärtusliku kirjutamisoskuse kujundamine, oskus osaleda dialoogis, luua lühikesi suulisi ja kirjalikke monolooge;
- keeleüksuste ja -nähtuste uurimine ukraina keele esmaste keeleteadmiste ja -normide omandamiseks;
- nooremate õpilaste kaasamine erinevat tüüpi kõnetegevuse oskuste praktilisesse rakendamisesse õpi- ja elusituatsioonides.

Nende eesmärkide elluviimine toimub järgmistes **sisuliinides**: „Suhtleme suuliselt“, „Suhtleme kirjalikult“, „Uurime meediat“, „Uurime keelenähtusi“.

Sisuliin „**Suhtleme suuliselt**“ kujundab põhikooliõpilastes suutlikkuse vastu võtta, analüüsida, tõlgendada ja hinnata suulist infot ning võimet seda erinevates suhtlusolukordades kasutada, samuti suhelda teiste inimestega dialoogi ja monoloogi vormis, et saavutada teatud elulisi eesmärke.

Sisuliin „**Suhtleme kirjalikult**“ kujundab õpilastes täisväärtusliku kirjutamisoskust, mõtete, tunnete ja suhtumise väljendamisoskust ning oskust suhelda kirjalikult teiste inimestega, väljendada end erinevat tüüpi kõnelistes ja loomingulistes tegevustes.

Sisuliin „**Uurime meediat**“ arendab õpilastes oskust analüüsida, tõlgendada, hinnata kriitiliselt meediatekstides leiduvat infot ning kasutada seda enda kogemuse rikastamiseks, lihtsate meediatoodete loomiseks.

Sisuliin „**Uurime keelenähtusi**“ näeb ette, et õpilased uurivad keeleüksusi ja -nähtusi keeleliste algteadmiste, kirjanduslike hääldusnormide ja ukraina õigekirjareeglite omandamiseks, ning õpilastes kujundatakse ukraina keele kasutamise oskust kõigis eluvaldkondades.

Ukraina keele õppimiseks 3. ja 4. klassis on ette nähtud 122 tundi (3,5 tundi nädalas). Soovitav on ukraina keele tunde teha 3 tundi nädalas ning sidusa kõne arendamise tunde – 1 tund kahe nädala jooksul.

3. klass

Hariduse taotlejate oodatavad õppetulemused	Õppe sisu
Sisuliin „Suhtleme suuliselt“	
<i>kuulab tähelepanelikult ära vestluspartneri märkused, täpsustab dialoogis kuuldut, arvestades suhtlusolukorda;</i>	Verbaalse teabe tajumine. Töötamine dialoogilise ja monoloogilise kõne mõistmise kallal.

<i>tajub tähelepanelikult</i> monoloogilist sõnavõttu konkreetsel eesmärgil; <i>saab aru ja sooritab adekvaatselt</i> õppetegevusi vastavalt kuulatud juhiste, õpetaja juhiste; <i>annab edasi</i> kuuldu sisu (sündmuste jada loos, tunnuste loetelu kirjelduses, arutluse käigus toodud argumendid); <i>valib</i> kuulatava teksti osadele pealkirjad; <i>saab aru</i> suulise suhtlemise teemast ja eesmärgist; <i>valib kuuldu</i> hulgast informatsiooni teatud eesmärkidel, <i>kasutab</i> seda oma avalduste loomiseks; <i>saab aru</i> kõneleja seisukoha, nõustub sellega või eitab seda; <i>väljendab</i> oma mõtteid kuuldu kohta, argumenteerib neid, tuginedes oma kogemustele; <i>astub ja peab</i> dialoogi oluliste elusituatsioonidega seotud teemadel; <i>argumenteerib</i> oma mõtteid vestluse käigus; <i>näitab</i> heatahtliku suhtumist teiste arvamustesse; järgib suhtluse eetilisi norme, etiketireegleid; <i>kasutab</i> suhtlusprotsessis õigeid pöördumise vorme, palvet, pakkumist, soovi, andestust väljendavaid sõnu; <i>sõnastab</i> esitatud küsimusele üksikasjaliku vastuse; <i>tõestab</i> veenvalt oma arvamust; <i>ehitab</i> üles suulise sidusa väite (lugu, kirjeldus, arutluskäik) joonise, olukorra järgi, abimaterjalide (tekstiosa, kava, võtmesõnad, fraasid) põhjal; <i>osaleb</i> õpetaja juhendamisel essee loomisel; <i>kasutab</i> väljendusrikkaid kõnevahendeid; <i>avaldab</i> oma arvamust objektide, nähtuste, sündmuste kohta	Õppejuhendite, õpetuste tajumine ja mõistmine. Analüüs ja tõlgendus (sisu avalikustamine) kuuldu. Kuuldud sisu taasesitamine oma sõnadega. Kuuldud teabe teema ja eesmärgi mõistmine. Vajaliku teabe valik kuuldu materjalist. Suulise teabe hindamine. Oma arvamuse esitus kuulatud sisu kohta. Dialoogilise kõnevormi, suhtluskultuuri, etiketnormide praktiline omandamine. Suuliste monoloogide (lugu, kirjeldus, arutluskäik, essee) loomine iseseisvalt ja didaktiliste materjalide põhjal (antud alguse, põhiosa või lõpuga, koostatud plaaniga). Keele väljendusrikkaste vahendite kasutamine
Sisurida "Me suhtleme kirjalikult"	
<i>järgib</i> kirjutamise üldreegleid; <i>peab kinni</i> vihikus ühes reas proportsionaalsest kõrgusest, laiusest, suur- ja väiketähtede kaldest ning kirjavahemärkidest (! ?); <i>suurendab</i> kirjutamise kiirust, kombineerides sujuvalt tähed ja tähtede elemendid omavahel; <i>kiirendab</i> kirjutamist oma psühhofüsioloogiliste võimaluste piires, moonutamata tähtede vorme ja nende kombinatsioone; <i>kirjutab loetavalt</i>; <i>koostab</i> kirjutatud tööd korralikult vihikusse ühes reas; <i>jälgib</i> vihiku löike ja veerised; <i>kirjutab</i> sõnad veergu; <i>valib</i> sõnumi kujundamiseks sobiva fondi, suuruse ja tähtede värvi; <i>loob</i> kirjaliku avalduse (lugu, kirjeldus) tuntud ja huvitaval teemal, tuginedes muljetele loetud teosest, vaadatud filmist, olukorrast elust; <i>väljendab</i> oma suhtumist sellesse, millest ta kirjutab; <i>koostab ja kirjutab</i> etteantud näidise järgi ilukirjanduslikke ja populaarteaduslikke kirjeldusi, kasutades erinevatest allikatest pärinevat informatsiooni; <i>ehitab</i> üles tekstimõtisklused mudeli ja etteantud alguse järgi; <i>jutustab kirjalikult ümber</i> jutustava sisu teksti; <i>kasutab</i> enda tekstides keele väljendusrikkaid vahendeid;	Kirjutamisoskuse arendamine. Graafiliste, hügieeniliste ja tehniliste kirjutamisreeglite järgimine. Kirjutamisoskuse kujundamine graafilises ruudustikus ühes reas. Kirjutamiskiiruse arendamine: <i>i, l, p tähtede elementide sujuv ühendamise; n, r, f</i> ja 3–4 tähte omavahel, näiteks <i>dim, miles, oriz, triv</i> ilma grafeemide moonutamata. Kirjutamiskultuuri säilitamine. Seotud tekstide konstrueerimine (lugu, kirjeldus, arutluskäik). Narratiivse sisu teksti kirjalik ümberjutustamine. Oma suhtumise avaldamine kirjutatu sisusse. Keele väljendusrikkate vahendite kasutamine Tekstide kontrollimine ja redigeerimine. Kirjalike tööde arutamine

<i>koostab</i> enda ütluse nii, et see oleks kirjaoskaja (uuritava piires) ja arusaadav; <i>leiab</i> ja <i>parandab</i> hoolikalt oma tekstis vigu (graafilised, õigekirja-, grammatilised, leksikaalsed ja stiililised), keskendudes õpetaja koostatud memole; <i>arutab</i> kirjalikke töid (oma ja klassikaaslaste) paaris, väikeses rühmas, <i>määratleb</i> positiivsed omadused	
Sisuliin „Meedia uurimine“	
<i>tajub</i> saadaolevaid meediatekste; <i>saab aru</i> lihtsate meediasõnumite eesmärgi; <i>tõlgendab</i> meediasõnumit oma kogemuse põhjal; <i>tõstab</i> esile huvitavat teavet; <i>püüab paljastada</i> peidetud teavet meediatoodetes; <i>selgitab</i> oma reaktsiooni meediasõnumile (kuidas ta sellele reageerib); <i>loob</i> lihtsaid meediatooteid (postkaart, kutse, SMS-sõnum, fotokollaaž, brošüür jne); <i>selgitab</i> , kellele ja milleks tema loodud meediatooted on mõeldud	Lihtsate meediatekstide tajumine, ilmselgete ideede ja peidetud info tuvastamine selles. Oma suhtumise avaldamine meediasõnumitest. Lihtsate meediatoodete loomine
Sisurida "Kõnenähtuste uurimine"	
<i>õigesti hääldab</i> sõnu apostroofiga, helidega [r], [дж] , [дз] , [дз'] , heliliste kaashäälikutega sõna lõpus ja silbi ees, nt kurt, rõhutu täishäälikutega [e], [i], pikkade konsonantidega; <i>pane</i>b <i>õigesti rõhu</i> tavalistes sõnades; <i>reprodutseerib</i> peast ukraina tähestikku; <i>järjestab</i> 7–9 sõna tähestikuliselt, keskendudes esimesele ja teisele tähele; <i>kasutab</i> tähestikku õppesõnaraamatutega töötamisel; <i>selgitab</i> sõnade otsesest ja kujundlikku tähendust; <i>valib</i> antud sõnale 1–2 levinumat sünonüümi, antonüümi; <i>kasutab</i> sünonüümide, antonüümide õppesõnastikke; <i>tunnistab</i> enim kasutatavad polüsementilised sõnad ja selgitab nende erinevaid tähendusi; <i>leiab</i> ja <i>selgitab</i> sünonüümide, antonüümide, polüsementiliste sõnade rolli tekstis; <i>kasutab sobivalt</i> oma ütlustes sõnu otseses ja kujundlikus tähenduses, sünonüüme, antonüüme, polüsementilisi sõnu; <i>saab aru ja selgitab</i> sõnalõpu, juure, eesliite, sufiksi rolli sõnas; <i>eristab</i> ühiseid tüvisõnu ja sama sõna vorme (õpetaja abiga); <i>selgitab</i> , mis on õigekiri; <i>tunneb ära</i> ortogrammidega sõnu ja kontrollib neid; <i>kirjutab õigesti</i> sõnu rõhuta täishäälikutega [e], [i] tüve, mida kontrollitakse rõhuga; <i>kasutab</i> õigekirjasõnastikku rõhuga [e], [i] sõnade õigekirja kontrollimiseks, mida rõhuga ei kontrollita; <i>kirjutab õigesti</i> sõnu eesliidetega <i>roz-</i>, <i>bez-</i>, <i>z-</i> (<i>s-</i>); <i>tunnistab</i> tekstis ja <i>valib iseseisvalt</i> nimisõnu, <i>esitab</i> neile küsimusi; <i>tunnistab</i> nimisõnu, mis nimetavad objektistatud tegevusi, märke;	Ukraina keele foneetiliste mustrite uurimine. Ortopeediliste nõuete järgimine oma kõnes. Tähestiku rakendamine. Õppesõnastike kasutamine. Sõna leksikaalse tähenduse jälgimine. Erinevate leksikaalsete rühmade sõnade kasutamine oma kõnes (otsese ja kujundliku tähendusega sõnad, sünonüümid, antonüümid, polüsementilised sõnad). Sõna struktuuri uurimine. Erinevus sõnavormide ja seotud sõnade vahel. Sõna struktuuriga seotud ortogrammide uurimine.

eristab nimisõnu – elusolendeid ja elutuid,
esitab õigesti nende kohta küsimusi;
eristab päris- ja üldnimesid; *kirjutab* pärisnimesid suure algustähega; *määrab* nimisõnade soo;
muudab nimisõnu arvu järgi;
kasutab sobivalt nimisõnu oma kõnes;
tunnistab tekstis omadussõnu;
selgitab omadussõnade rolli kõnes;
ehitab üles omadussõnade fraase nimisõnadega,
loob grammatilise seose nende vahel küsimuste abil;
muudab omadussõnu soo ja arvu järgi kombinatsioonis nimisõnadega;
tunnistab omadussõna grammatilise vormi üldsõnalise lõpu, püstitatud küsimuse, nimisõna järgi, millega see on seotud;
kasutab oma ütlustes nende väljendamiseks omadussõnu;
tunnistab numbreid sõnade hulgas, mis vastavad küsimustele kui palju?;
hääldab, rõhutab õigesti ja *kirjutab* vihikusse kuupäeva märkimiseks kasutatavaid numbreid;
loeb õigesti arvväljendeid;
tunnistab tekstis tegusõnu, esitab neile küsimusi;
eristab tegusõnade ajavorme;
muudab tegusõnu ajavormide järgi;
kirjutab õigesti mitte tegusõnadega;
valib tegusõnu-sünonüüme, -antonüüme, otsese ja kujundliku tähendusega ning kasutab neid oma ütlustes asjakohaselt;
intoneerib õigesti lauseid, mis erinevad ütluse- ja tunde väljenduse eesmärgist;
koostab ja *kirjutab õigesti üles* jutustavaid, küsivaid, ergutavaid, hüüd- ja mittehüüdlauseid
intoneerib ja *kirjutab õigesti üles* kutsega lauseid;
kasutab pöördumisel vokatiivkäände;
määrab lauses lause põhi- (subjekt ja predikaat) ja sekundaarsed (tüüpideks jaotamata) liikmed;
tõstab esile fraasid ainerühmas ja predikaadirühmas;
loob seost põhi- ja sõltuva sõna vahel sõnaühendis;
loob küsimuste abil grammatilisi seoseid lihtlause sõnade vahel;
ehitab erinevat tüüpi lihtlauseid;
määrab teksti sissejuhatuse, põhiosa ja lõppemise;
tunnistab tekstilugu, kirjeldust, mõttekäiku, essee;
eristab iseloomulike tunnuste järgi kunsti-, populaarteaduslikke ja äritekste;
määrab teksti teema ja eesmärgi;
valib pealkirja vastavalt teksti teemale;
koostab tekstiplaani;
järgib lõikeid tekstide kirjalikul kujundamisel;
kasutab tekstis lausete ühendamiseks asesõnu, mäarsõnu, tähenduselt lähedasi sõnu

Nimisõnade nimetava funktsiooni vaatlemine kõnes. Erinevus elusolendite ja elutute asjade, päris- ja üldnimede vahel. Nimisõnade soo määramine. Nimisõnade muutmine numbrite järgi. Nimisõnade kasutamine oma ütlustes. Omadussõnade rolli uurimine kõnes. Omadus- ja nimisõnade vahelise seose loomine. Omadussõnade muutmine soo ja arvu järgi. Omadussõnade kasutamine oma kõnes. Enimkasutatavate numbrite õige häälduse ja õigekirja assimilatsioon.

Tegusõnade rolli uurimine kõnes. Tegusõnade muutmine aja järgi. Õigekiri – **mitte** tegusõnadega. Tegusõnade kasutamine kõnes.

Lausete uurimine, mis erinevad lausungi eesmärgi, intonatsiooni ja üleskutse poolest. Põhi- ja kõrvalliikmete määratlus lauses. Fraasis ja lauses sisalduvate sõnade vahel seose loomine. Erinevat tüüpi lausete koostamine.

Teksti struktuuri uurimine. Erinevus eri tüüpi ja stiili tekstide vahel (ilukirjandus, populaarteadus, äri). Teksti teema ja eesmärgi määratlemine. Tekstiplaani koostamine

4. klass

Hariduse taotlejate oodatavad õppetulemused	Õppe sisu
Sisuliin „Suhtleme suuliselt“	
<i>tajub tähelepanelikult</i> suulist teavet; <i>esitab</i> täpsustavaid küsimusi vastavalt kuulamise eesmärgile; <i>täidab</i> koolitusülesannete kohta õpetaja suulisi juhiseid ja nõudeid; <i>annab edasi</i> loovalt kuuldu sisu (muudab jutustajat lugude tekstis, kirjelduses etteantud tunnuste järjestust, arutluskäiku argumentide järjestust, täiendab kirjeldust muude tunnustega ja arutluskäiku muude argumentidega); <i>valib</i> kuuldu põhjal teavet, et luua oma ütluse konkreetsetel eesmärkidel (suuline teadaanne, suuline ülevaade, suuline lühijutustus); <i>üldistab</i> ja <i>süsteemiseerib</i> kuulnud informatsiooni; <i>ennustab</i>, kuidas saadud teavet saab hästi kasutada; <i>võrdleb</i> teemat ja suulise sõnumi põhiideed enda tähelepanekute, käitumise, kogemustega; <i>väljendab</i> oma suhtumist suulise sõnumisse; <i>põhjustab</i> oma suhtumist kuuldusse, enda omandatud teadmiste ja kogemuste põhjal; <i>tunnistab</i> kõneleja seisukoha, nõustub sellega või eitab seda; <i>algatab</i> suhtlust huvipakkuval teemal; <i>osaleb</i> arutlus, esitab tõendeid; <i>väljendab</i> heatahtlikult oma suhtumist teiste vestluspartnerite arvamustesse (nõustub nendega täielikult, osaliselt või põhjendatult lükkab tagasi); <i>väljendab</i> ja <i>argumenteerib</i> oma seisukohta; valib eesmärgi saavutamiseks verbaalseid ja mitteverbaalseid suhtlusvahendeid <i>järgib</i> kõneetiketti, kirjandusliku häälduse norme; <i>koostab</i> iseseisvalt suulise sidusa ütluse (lugu, kirjeldus, arutluskäik, essee) ümbritseva maailma vaatluste, illustratsioonide, etteantud sissejuhatuse või etteantud lõppemise põhjal, viitesõnade järgi, etteantud või kollektiivselt või iseseisvalt koostatud plaani järgi; <i>kasutab</i> väljendusrikkaid kõnevahendeid; <i>väljendab</i> oma suhtumist eeltoodusse; <i>annab üldhinnangu</i> kuulnud dialoogile või loole, kirjeldusele, esseele või arutlusele; <i>soovib</i>, kuidas sidusat ütlust täiustada või täiendada	Suulise teabe tajumine teatud eesmärgil. Analüüs ja tõlgendus (sisu avalikustamine) kuulnud. Kuuldud sisu loominguline taasesitamine. Kuuldu põhjal teabe valimine ja kasutamine oma ütluste koostamiseks. Suulise sõnumi teema ja põhiidee võrdlus oma kogemusega. Suulise teabe hindamine. Dialoogilise kõnevormi, verbaalsete ja mitteverbaalsete vahendite, suhtluskultuuri etiketinormide praktiline valdamine. Suuliste monoloogide loomine (lugu, kirjeldus, arutluskäik, essee). Keele väljendusrikkuse kasutamine. Oma ütluste parandamine
Sisuliin „Me suhtleme kirjalikult“	
<i>kontrollib iseseisvalt kirjutamise üldreeglite täitmist</i>; <i>suurendab</i> kirjutamise kiirust, kombineerides sujuvalt tähed ja tähtede elemendid omavahel, säilitades samal ajal loetavuse; <i>lihtsustab</i> üksikuid tähtede vorme, nende kombinatsioone, säilitades samal ajal kirjutatu lugemise arusaadavuse; <i>kirjutab</i> tempos, mis võimaldab kirja panna oma arvamuse ja erinevatest allikatest pärinevat informatsiooni; <i>kirjutab</i> loetavalt; <i>teeb</i> hoolikaid; <i>jälgib</i> vihiku löike ja veerised; <i>kirjutab</i> sõnad veergu; <i>täidab</i> tabeli; <i>koostab</i> tekste kirjalikuks suhtluseks (teadaanne, kutse, plakat jne);	Kirjutamisoskuse parandamine. Enesekontroll graafiliste, tehniliste, hügieeniliste kirjutamisreeglite täitmise üle. Kirjutamiskiiruse arendamine: tähtede x, j, u ja 4–6 tähe (nt d, z, o) elementide katkestamata kombinatsioon, tähtede üksikute vormide ja nende kombinatsioonide lihtsustamine. Kirjutamiskultuuri säilitamine.

<i>loob</i> ja <i>kirjutab</i> mõistatusi, lühimuinasjutte jms <i>orienteeritud</i> lugejale; <i>valib</i> oma sõnumile sobiva kujunduse (font, suurus, tähtede värv jne); <i>koostab</i> iseseisva kirjaliku avalduse (lugu, kirjeldus, arutluskäik) tuntud ja huvitavatel teemadel; <i>kirjutab</i> esitluse (üksikasjaliku, valikulise) jutustava sisuga tekstist koos kirjeldus- või arutluselementidega; <i>kasutab</i> oma ütlustes väljendusrikkaid kõnevahendeid; <i>väljendab</i> oma suhtumist sellesse, millest ta kirjutab; <i>kirjutab üles</i> oma ütlused asjatundlikult (uuritava materjali raames) ja arusaadavalt; <i>osaleb</i> kirjatööde arutelul paarides, rühmades; <i>märgib</i> positiivseid külgi, <i>annab</i> nõu teksti võimalikuks täiustamiseks, lähtudes memost; <i>parandab</i> kirjalikku teksti	Kirjalike väiketeadete, rahvaluule väikevormide loomine. Eri tüüpi seotud tekstide konstrueerimine (lugu, kirjeldus, arutluskäik). Tekstilise eri tüüpi esitluse kirjutamine (detailne, valikuline). Keelerikkuse kasutamine Oma arvamuse kirjalik avaldamine väite teema kohta Tekstide kontrollimine ja redigeerimine.
Sisuliin „Meedia uurimine“	
<i>tajub</i> kriitiliselt saadaolevaid meediatekste; <i>määrab</i> üksikute meediatoodete eesmärgi ja sihtrühma; <i>dekodeerib</i> (tõlgendab) lihtsates meediatekstides sõnumeid, defineerib ilmselgeid ideid; <i>avaldab</i> oma arvamust meediatekstis esitatud sündmuste, nähtuste, objektide, väärtuste kohta; <i>selgitab</i>, kas meediateksti mõjul on muutunud tema enda ettekujutused või arvamused sõnumi teema kohta, kuidas täpselt; <i>loob</i> lihtsaid meediatooteid, <i>arvestab</i> eesmärgi ja sihtrühmaga; <i>arutab</i> (paaris või rühmas) loodud meediatoote muljet	Olemasolevate meediatoodete kriitiline tajumine. Meediatoodete mõjust arusaamine autorite eneste mõtetele ja vaadetele. Lihtsate meediatoodete (raamat, stend, reklaam jne) loomine
Sisuliin „Kõnenähtuste uurimine“	
<i>järgib</i> rõhutatute täishäälikute [e], [i], häälikuliste kaashäälikute sõna lõpus ja silbi ees kurtide, pikkade konsonantidega sõnade hääldamise reegleid; <i>paneab rõhud õigesti</i> tavalistes sõnades; <i>järjestab</i> 10–12 sõna tähestikuliselt, keskendudes sõna esimesele, teisele ja kolmandale tähele; <i>leiab</i> õige sõna õppesõnastikust (seletus-, õigekirja-, sünonüümid, antonüümid, fraseoloogiline jne), kasutades tähestikku; <i>moodustab</i> otsese ja kujundliku tähendusega fraase; <i>valib</i> antud sõnale 2–3 enim kasutatavat sünonüümi, antonüümi, kasutades selleks vastavaid õppesõnastike; <i>paljastab</i> kõige sagedamini kasutatavate polüsementiliste sõnade tähenduse, <i>sisestab</i> need fraasi, lausesse; selgitab enim kasutatavate fraseoloogiliste üksuste tähendust; <i>valib</i> fraseoloogilistele üksustele tähenduselt lähedased sõnad; <i>leiab</i> tekstist sünonüüme, antonüüme, polüsementilisi sõnu, fraseoloogilisi üksusi ning selgitab nende rolli; <i>tunnistab</i> vananenud ja uued sõnad tekstides; uurib sõnade päritolu;	Ortopeediliste nõuete järgimine oma kõnes. Tähestiku kasutamine. Leksikaalsete sõnarühmade rolli uurimine kõnes (otse- ja kujundliku tähendusega sõnad, sünonüümid, antonüümid, polüsementilised sõnad, fraseoloogilised üksused, vananenud ja uued sõnad). Üksikute sõnade päritolu uurimine (laenamine teisest keelest, sõnamoodustus). Erinevate leksikaalsete rühmade sõnade kasutamine oma kõnes.

Isikuliste asesõnade käänamine mudeli järgi. Asesõnade kasutamine oma lausungites.

Eesmärgi saavutamine hõlmab järgmiste **ülesannete** lahendamist:

- õpilaste tutvustamine mitmekülgses ainekust ja žanris lastekirjandusega;
- õpilaste täisväärtusliku lugemisoskuse kujundamine funktsionaalse kirjaoskuse universaalse vahendina;
- iseseisva lugemistegevuse huvi ja oskuse arendamine, et rahuldada lugeja mitmesuguseid vajadusi;
- kunstiliste ja teaduslik-kunstiliste tekstidega töötamise oskuste kujundamine;
- erinevat tüüpi tekstide semantilise struktuuri ja kujundliku analüüsi tehnikate omandamine;
- kujundliku, kriitilise, loogilise mõtlemise ja kõne arendamine;
- iseseisva töö oskuste kujundamine erinevate teabeliikide ja -allikatega;
- lasteraamatute, perioodika, teatmekirjandusega töötamise meetodite kujundamine;
- meediatoodete ohutu ja kriitilise kasutamise oskuste kujundamine, meediatoodete loomise ja meedia abil suhtlemise oskus;
- kujutlusvõime ja väljendusoskuse arendamine mitut tüüpi kirjanduslikes ja loomingulistes tegevustes.

Vastavalt õppeaine „Kirjanduslik lugemine“ eesmärgile ja ülesannetele määratletakse järgmised sisuliinid: „Tunneme laste lugemisruumi“; „Arendame lugemisoskust, omandame loetu mõistmise võtteid“; „Me suhtleme verbaalselt vastavalt kuuldu sisule“; „Uurime ja suhtleme eri tüüpi tekstidega“; „Omandame lasteraamatuga töötamise võtteid“; „Uurime ja suhtleme meediatoodetega“; „Muudame ja lavastame loetut; loome oma tekste.“

Kirjandusliku lugemise programmi sisuliinide rakendamine toimub õpilaste isiksusekeskse lugemis- ja suhtlustegevuse arendamisel. Võttes arvesse nooremate kooliõpilaste vajadusi ja huve inimeste, maailma, looduse, enesetundmise mõistmisel, meelitades neid parimate lasteraamatute, eri tüüpi tekstide läbimõeldud lugemisse, kasvatab õpetaja ukraina keelt kõnelevat isiksust, kompetentset, kriitiliselt mõtlevat lugejat, kes mõistab raamatu väärtust, tunnetab oma emakeelse sõna ilu, oma lugejaskonda, kõnet ja kognitiivseid kogemusi.

Sisuliin „**Tunneme laste lugemisruumi**“ loob eeldusi 3.–4. klassi õpilastele tutvumiseks teemade ja žanrite poolest mitmekülgse lastekirjandusega, mitut tüüpi teatme-, õppe- ja meediatekstidega ning teabe hankimise viisidega kaasaegses meediaruumis.

Laste lugemisruum näeb ette õpilaste korraldatud ja iseseisva lugemistegevuse koostöö, mis aitab kaasa sellise lapselugeja kujunemisele, kellel on pärast põhikooli lõpetamist asjakohane lugemisest tekkinud silmaring, kes mõistab lugemise väärtust ja näitab selle vastu huvi, omab piisavat kogemust eri tüüpi tekstide kasutamiseks mitmesugustel eesmärkidel.

Sisuliin „**Arendame lugemisoskust, õpime loetu mõistmise tehnikaid**“ hõlmab järgmisi põhilisi sisuplokke: valjusti ja endamisi lugemisoskuse tehniliste ja semantiliste aspektide kvalitatiivsete omaduste parandamine ja arendamine; keelelise ja keelevälise kunstilise ilmekuse vahendite iseseisv kasutamine; semantiliste lugemistehnikate (sõnade, fraaside leksikaalse tähenduse iseseisva mõistmise tehnikad; faktilise, kontseptuaalse, allteksti (õpetaja abiga) teabe täielik teadvustamine tekstis) valdamine koos keerukuse järkjärgulise suurenemisega; lugemisviiside rakendamine: analüütiline, läbivaatav, valikuline vastavalt lugemise eesmärgile.

Sisuliini „**Suhtleme verbaalselt vastavalt kuuldu sisule**“ eesmärk on arendada õpilaste oskusi tajuda, analüüsida, tõlgendada ja hinnata suulist teavet ning kasutada seda erinevates suhtlusolukordades, pidada teiste inimestega dialoogi teatud elueesmärkide saavutamiseks.

Sisuliini „**Uurime ja töötame erinevat tüüpi tekstidega**“ eesmärk on õpilaste kunsti-, teadus- ja kunstitekstide terviklik tajumine, nende analüüs ja tõlgendamine kirjanduslike mõistete abil (praktiliselt); loetuga seoses reflektiivsete hinnangute väljendamise oskuste kujundamine, oskus hinnata erinevat tüüpi tekstides sisalduvat teavet ja kasutada seda isikliku lugemiskogemuse rikastamiseks.

Sisuliin „**Õpime lasteraamatuga töötamise tehnikaid**“ kujundab ja arendab õpilastes oskust eristada lasteraamatute žanrilisi ja temaatilisi tunnuseid, väljaannete tüüpe (raamat (teos), kogumikuraamat, teatmik, sõnaraamat jne); prognoosida raamatu (teose) ligikaudset sisu selle illustreeriva ja teatmeaparaadi põhjal; oskust iseseisvalt valida raamatuid kasutades lasteraamatukogu inforessursse; oskust sidusalt väljendada oma emotsionaalseid ja hinnangulisi muljeid loetava sisu kohta, kirjutada loetud raamatu kohta lühikest ülevaadet jne.

Sisuliin „**Uurime ja suhtleme meediatoodetega**“ kujundab ja arendab õpilastes arusaama paljudest meedialiikidest ja neis kasutatavatest verbaalsetest ja mitteverbaalsetest lugeja mõjutamise vahenditest; kujundab teadmisi ja oskusi meedia tajumiseks, analüüsimiseks, tõlgendamiseks, kriitiliseks hindamiseks ja ohutuks kasutamiseks ning eneseväljendamiseks ja suhtlemiseks teistega oma meediatoodete kaudu.

Meediakirjaoskuse omandamine on mitut ainet hõlmav protsess, mis loob seose laste igapäevaeluga mitte ainult koolis, vaid ka väljaspool kooli, luues võimalusi mitmesuguste meediatoodete kriitilise refleksiooni kogemuse saamiseks, mis peaks positiivselt mõjutama laste lugemis- ja sotsiaalse kogemuse laiendamist ning arendada oskust eristada kasulikku teavet kahjulikust, et vältida meediatoodetega kokkupuudega kaasnevaid riske, mis on selles vanuses võimalikud.

Sisuliin „**Muudame ja lavastame loetut; loome ise tekste**“ näeb ette laste kujutlusvõime, kunstilise ja kujundliku mõtlemise ning kõne arendamist, verbaalsete ja mitteverbaalsete vahendite valdamist erineva iseseisvustastmega loominguliste toodete loomiseks (teksti muutmine, täiendamine, jätkamine, illustreerimine, osalemine lavastustes ja uurimisprojektides, esseede, muinasjuttude, luuletuste, üleskutsete, mõistatuste, lugude jne kirjutamine).

3. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Õpime tundma laste lugemisruumi	
Õpilane: <i>nimetab õigesti ja eristab praktiliselt</i> rahvaluule- ja autoriteoseid; <i>viib kokku</i> uuritud teoseid vastavate žanritega (muinasjutt, luuletus, ilukirjanduslikud ja teaduslikud jutud; valm); <i>määrab iseseisvalt</i> muinasjuttude, luuletuste, juttude žanritunnuseid, nimetab näidendi põhilisi žanritunnuseid; <i>mõistab</i> , millist teavet on võimalik saada erineva žanri teostest; <i>nimetab</i> loetu põhiteemasid; kuulsate Ukraina kirjanike nimesid ja perekonnanimesid, kelle loomingut uuriti kirjandusliku lugemise tundides; <i>jutustab</i> episoodi kuulsate kirjanike elust nende teostest, millega nad õpingute ajal korduvalt tutvusid; <i>oskab</i> jutustada mitme muinasjutu süžeed (rahvaluule ja autoripoolne); teab peast 5–6 luuletust, mitut vanasõna, „keeleväänajat“; väljendab suhtumist kuuldusse ja loetusse; <i>teab ja nimetab</i> olulisemaid teabeallikaid; <i>leiab</i> neist vajaliku teabe	Lastele kättesaadav ja huvitav õppematerjal on žanrite, isiksuste ja teabeallikate poolest mitmekesine: – <i>suuline rahvakunst</i> (folkloori väikevormid: liisusalmid, „keeleväänajad“, mõistatused, kõnekäänud, vanasõnad; kangelaslik-fantastilised jutustused, legendid, valmid, laulud); – <i>kuulsate Ukraina ja välismaa kirjanike kunstiteosed</i> : – <i>luule</i> (loodus-, süžee-, fantaasia-, humoorikad luuletused; mõistatusluuletused, akrostihhoid); – <i>proosa</i> (jutud, katkendid juttudest, muinasjutud; näidendid); – <i>valmid</i> (luule ja proosa). Teaduslikud ja ilukirjanduslikud raamatud, teatmeteosed, ilukirjandus erinevatest allikatest, tekstid meediast. <i>Lugemisteemad lastele:</i> teosed laste tunnetest, nende hobidest, unistustest, suhetest perekonnas, koolis; looduse seisundist eri aastaegadel; suhtumisest kodumaasse, emakeelde, rahvatraditsioonidesse; kodumaa ajaloo, silmapaistvatest inimestest; avastustest; kirjanike elust, raamatute loomisest; meediatekstid.
Arendame lugemisoskust, omandame loetu mõistmise tehnikaid	
<i>loeb ette õigesti, tervete sõnade ja sõnariühmade kaupa</i> sellises tempos, mis võimaldab loetust aru saada; <i>omandab</i> produktiivseid endamisi lugemise viise (iseseisvalt ja õpetaja abil); <i>valdab ja rakendab iseseisvalt</i> ilmeka lugemise ja peast lugemise võtteid (ilukirjanduslike tekstide puhul);	Ettelugemise ja endamisi lugemise oskuse kvalitatiivsete omaduste kujunemine ja arendamine: harjutuste ja ülesannete sooritamine hingamise reguleerimiseks, tähelepanu, mälu, tempo, foneemilise kuulmise, visuaalse tajumise, operatiivse lugemisvälja arendamiseks. Intonatsiooniliste kõneilmekusvahendite (toon, häälejärg, loogiline rõhk, kõne tempo) kasutamine ettelugemisel, peast ettekandmisel vastavalt kunstiteose sisule.

<i>toob tekstis esile ja selgitab</i> tundmatute sõnade, väljendite, terminite tähendust (<i>iseseisvalt ja õpetaja abil</i>); <i>saab iseseisvalt aru</i> erinevat tüüpi tekstide tegelikust sisust ja peamistest ideedest (ise, aga ka õpetaja abil); eri tüüpi tekstide sisuga töötamisel <i>kasutab</i> erinevaid lugemisviise (iseseisvalt ja täidab õpetaja ülesannet), samuti kasutab sisu süvendatud mõistmise vahendina ülelugemist.	Tundmatute sõnade tähenduste, väljendite tõlgendamine allmärkuste ja seletussõnaraamatu abil ning kontekstile toetudes. Konkreetses teabe, faktide, mõistete leidmine tekstist, nende sisu (olemuse) selgitamine; autori poolt väljendatud oluliste mõtete esiletõstmine ja selgitamine. Erinevate lugemisviiside kasutamine: analüütiline – teksti sisuga üksikasjalikuks ja süvendatud tutvumiseks (iseseisvalt); valikuline – vajaliku teabe, faktide leidmiseks; läbivaatamine – teksti sisuga üldiseks tutvumiseks (vastavalt õpetaja antud ülesandele).
Suhtleme suuliselt vastavalt loetu sisule	
<i>tajub ja mõistab</i> suulist väidet, kunstilist või teaduslik-kunstilist teksti; <i>täpsustab teavet</i>; <i>täidab</i> kuulnud juhiseid õpetaja seatud õppeülesannete täitmiseks; <i>vastab</i> küsimustele kuulatud teksti sisu kohta <i>esitab</i> küsimusi suulise sõnumi kohta ja kuulnud teksti sisu kohta; <i>nimetab</i> tegelasi, tegevuse toimumise kohta ja aega, sündmuste järjestust kuulnud tekstis; <i>valib</i> kuulnud tekstist infot ja selgitab, miks see info huvi pakub; <i>määrab</i> kuulnud teose teema; <i>osaleb</i> kollektiivses arutelus kuuldu üle; <i>kuulab huviga ja tähelepanuga vestluskaaslasi</i>, on tolerantne nende arvamuste suhtes; <i>tunneb ära</i> võtmesõnad ja fraasid suulises ütluses; <i>väljendab</i> oma suhtumist kuulnud tekstilise teabe sisusse; <i>peab</i> dialoogi õpetaja, klassikaaslastega kuuldu põhjal; <i>kasutab</i> kõneetiketi valemeid; <i>järgib</i> suhtlusreegleid, olulisemaid kirjandusliku häälde reegleid	Suulise teabe tajumine ja mõistmine. Kuuldu analüüs ja tõlgendamine. – arendada oskust esitada küsimusi seoses kuulnud tekstide sisuga ja neile vastata; määrata sündmuste järjestus, peategelane; tõsta esile endale huvipakkuv teave; määrata töö teema; osaleda huvipakkuva teabe arutelus; – suulises sõnumis võtmesõnade ja -fraaside äratundmise oskuste arendamine; Väärtushinnangute väljendamisioskuste kujundamine: – esmamulje sõnastamine kuuldust: mis meeldis, mis üllatas, millise meeleolu teos tekitas jne; – oma arvamuse avaldamine kuulnud tekstis esinenud faktide, sündmuste kohta. Dialoogilise kõnevormi, suhtluskultuuri, etiketinormide praktiline omandamine.
Erinevat tüüpi tekstide uurimine ja nendega töötamine	
<i>loeb iseseisvalt, eristab praktiliselt</i> ilukirjanduslikke, populaarteaduslikke tekste, <i>määrab</i> nende tunnuseid ja nendega töötamise eesmärgi, loetleb tunnuseid, mis viitavad teksti kuulumisele ilukirjanduslike või teadus-ilukirjanduslike tekstide hulka; <i>vastab</i> küsimustele loetud teose kohta; <i>leiab ja selgitab</i> seoseid lausete, lõikude ja tekstiosade vahel; <i>määrab iseseisvalt</i> teose sündmuste järjekorra;	Erinevat tüüpi (ilukirjanduslikud, teadus-ilukirjanduslikud) tekstide tajumine ja praktiline eristamine. Ilukirjandusteksti struktuuri ja sisu uurimine: 1) teksti semantiline ja struktuurne analüüs: – oskuste arendamine, et vastata küsimustele loetud tekstide sisu kohta;

<i>koostab iseseisvalt</i> väikese mahu ja lihtsa struktuuriga kirjandustekstide plaani; <i>kasutab</i> plaani ja jooniseid loetu ümberjutustamiseks; <i>loob</i> (õpetaja abil ja iseseisvalt) põhjuslikud seosed; <i>määrab</i> teostes jutustuse, kirjelduse elemendid; <i>määrab</i> eepilise teose alguse, põhiosa, lõpu; selgitab pärast teose analüüsimist nende vahelisi seoseid; <i>leiab iseseisvalt</i> sõnu, väljendeid, lauseid, mis on võtmetähtsusega sündmuste mõistmiseks, ja tegelaste iseloomustusi (ise ja õpetaja abil); <i>määrab iseseisvalt</i> töö teema; põhiidee – õpetaja abil; <i>jutustab iseseisvalt</i> teksti ümber (üksikasjalikult, lühidalt, valikuliselt); <i>tunneb ära, nimetab, tõstab esile</i> eredaid, kujundlikke väljendeid, kunstipäraseid looduskirjeldusi, inimese välimust ja muid elusolendeid kirjandustekstis; selgitab nende rolli teoses; <i>leiab</i> tekstist iseseisvalt ja õpetaja abil sõnu, millel on figuraalne tähendus, võrdluseid, epiteete, metafoore (termineid kasutamata); selgitab nende rolli tekstis, kasutab neid oma kõnes; <i>määrab</i> õpetaja abil teose meeleolu, üldist alatooni; <i>eristab, nimetab õigesti</i> õppe käigus läbitud teoste žanre (praktiliselt); <i>määrab iseseisvalt</i> loomamuinasjuttude, luuletuste, jutustuste žanritunnused; <i>määrab</i> õpetaja abil kangelaslik-fantastiliste muinasjuttude, valmide, näidendite žanritunnused; <i>määrab iseseisvalt</i> peamised tegelased; <i>selgitab</i>, millised tegelaste teod on positiivsed ja millised negatiivsed; esitab iseseisvalt küsimusi teksti kohta; <i>teeb</i> oletusi teose ligikaudse sisu, sündmuste võimaliku arengu kohta (enne ja lugemise ajal); <i>mõistab</i> autori seisukohta: kuidas autor suhtub kujutatud sündmustesse ja tegelaste tegudesse (õpetaja abil); <i>väljendab</i> moraalse ja esteetilise laadi väärtushinnanguid sündmuste, tegelaste tegude, kirjelduste kohta kunstiteoses; <i>orienteerub iseseisvalt</i> teose tegelikus sisus, <i>leiab ja selgitab</i> selles sõnu-termeid;	– tekstist seoste leidmine lausete, lõikude ja tekstiosade vahel ning nende selgitus; – teose sündmuste järjestuse iseseisev kindlaksmääramine; – iseseisev lihtsa plaani koostamine väikesemahuliste ja lihtsa ülesehitusega lugude järgi; – plaani kasutamine loetud teose ümberjutustamiseks; – põhjuslike seoste loomine; – teoste narratiivi elementide, kirjelduse eristamise oskuse kujundamine; – orienteerumine teksti ülesehituses: sissejuhatus (algus), põhiosa, lõpp; – oskuste kujundamine leida tekstist sõnu, väljendeid, lauseid, mis on võtmetähtsusega teksti mõistmiseks, tegelaste tunnuseid; iseseisvalt määrata teose teema ja põhiidee õpetaja abil; seostada loetu põhiidee pealkirja, vanasõna, illustratsioonidega; – oskuste arendamine rakendada erinevaid ümberjutustamise liike vastavalt eesmärkidele (detailne, kokkuvõtlik, valikuline); 2) kunstilise ilmekuse vahendite uurimine: – oskuste arendamine tõsta tekstis esile eredaid, täpseid, kujundlikke väljendeid, kunstilisi kirjeldusi, selgitada välja nende roll teoses: need aitavad edasi anda teose üldist emotsionaalset tooni, manada pilte loodusest, selle seisundit, sündmuse kohta; näidata tegelaste emotsionaalse meeleolu muutust jne; – arusaama laiendamine ja süvendamine epiteedist, võrdlusest, metafoorist; nende rollist tekstis; – figuraalset tähendust omavate sõnade iseseisev leidmine tekstist, nende tähenduste selgitamine näidete abil; – kunstilise ilmekuse vahendite kasutamine oma kõnes; – teose meeleolu, üldise alatooni määramise oskuste kujundamine; 3) žanritunnuste uurimine: – õpitavate teoste žanritunnuste iseseisva määramise, tajumise oskuse arendamine; – teadmiste ja oskuste laiendamine ja süvendamine loomamuinasjuttude, luuletuste (riimi ja rütmi olemasolu, stroofideks jaotus – terminid kasutamata), jutustuste žanritunnuste kohta; – kangelaslik-fantastiliste muinasjuttude (salapärase, maagilise, ebatavalise paigad, esemed, olendid; erakordne jõud, hämmastavad transformatsioonid jne), valmide (mahult väikesemahuline, enamasti poeetiline teos, milles kujutletakse inimeste tegusid, iseloomu, puuduseid humoorikalt ja allegooriliselt), näidendite (lavastuse jaoks kirjutatud dramaatiline teos) struktuuritunnuste vaatlus;
--	--

<i>määrab</i> loetud teksti teema; <i>tõstab esile, selgitab</i> graafilise materjali sisu; <i>jagab</i> teksti semantilisteks osadeks, <i>loob</i> nendevahelisi seoseid, tõstab esile uut teadus- ja õppematerjali (õpetaja abil); <i>koostab iseseisvalt</i> sõnalise, pildilise plaani väikesemahuliste ja lihtsa ülesehitusega teadus-ilukirjanduslike tekstide kohta; annab edasi teksti sisu; <i>teisendab</i> tekstilist teavet graafiliseks teabeks (skeemid, tabelid); väljendab isiklikku suhtumist loetavasse	– oskuste arendamine õigesti tuvastada ja nimetada teose peategelast, analüüsida tegevusi, käitumismotiive; 4) dialoogiline suhtlus tekstiga: – oskuste arendamine iseseisvalt esitada küsimusi teose fakti, sündmuse, aja, stseeni, kangelaste kohta teksti sisu järgi; – oskuste arendamine semantiliste eelduste väljendamiseks teose ligikaudse sisu, sündmuste võimaliku arengu kohta pealkirja, illustratsioonide, märksõnade põhjal; vastates küsimustele, mis tekivad lugejal teose mõtliku lugemise käigus; – kirjaniku suhtumine kujutatud sündmustesse ja tegelaste tegudesse; – oskuste arendamine, et väljendada väärtushinnanguid, tundeid ilukirjandusteoses esinevate sündmuste, tegelaste tegude, kirjelduste kohta. Populaarteadusliku teksti ülesehituse ja sisu uurimine. – orienteerumine töö tegelikus sisus, sõnade-terminite leidmine ja selgitamine; – populaarteadusliku teksti teema iseseisev määratlemine; – oskuste kujundamine esile tõsta, läbi mõelda graafilise materjali sisu: skeemid, tabelid, diagrammid; selgitada, millistele tekstiosadele need viitavad; – oskuste arendamine iseseisvalt teostada tekstimaterjali semantilist kompressiooni: määratleda ja jagada tekst semantilisteks osadeks, valida pealkirjad, koostada sõnaline ja pildiline plaan, reprodutseerida teksti sisu toetudes plaani tüüpidele; – oskuste kujundamine koostada lihtsaid skeeme, tabelleid vastava tekstimaterjali illustreerimise eesmärgil (õpetaja abil); – oskuste arendamine, et väljendada suhtumist sisusse: selgitada, millised faktid populaarteaduslikus tekstis kõige enam huvitavad, mis täpselt; mis oli uut jne.
Õpime lasteraamatuga töötamise võtteid <i>eristab praktiliselt</i> lasteraamatuid ja erinevat tüüpi tekste, nimetab laste lugemise põhiteemasid; <i>arvestab ja ennustab iseseisvalt</i> tundmatu raamatu ligikaudset sisu märksõnade, illustreeriva ja teatmening teabeaparaadi alusel; <i>selgitab</i>, mida lasteraamatutele kõige rohkem lugeda meeldib; sõnastab oma lugejasoovi raamatukogus; <i>valib iseseisvalt</i> lasteraamatuid vastavalt oma lugemishuvile; raamatute valikul <i>kasutab</i> erinevaid lasteraamatukogu inforessursse (iseseisvalt ja täiskasvanu abil); <i>väljendab</i> emotsionaalseid ja hinnangulisi muljeid loetud raamatust;	Lasteraamatute eristamine, mis sisaldavad mitut žanrit, mitmeteemalisi kunstiteoseid, teadus- ja õppetekste, teatmekirjandust, laste perioodikat. Lasteraamatu ligikaudse sisu ennustamine toetudes märksõnadele, eelmistes klassides läbitöötatud raamatu struktuurielementidele, samuti annotatsioonile, kirjaniku infole, jaotiste pealkirjadele (näiteks muinasjutu puhul); nende oletuste verbaliseerimine lühikeses seotud avalduses. Oskuste kujundamine oma lugejasoovi verbalseks sõnastamiseks järgmise algoritmi järgi: autor, raamatu või entsüklopeedia pealkiri; lugemise teema. Lasteraamatu (raamatute) teadlik valik raamatukoguhoidja pakutavate hulgast; soovitud raamatu valik raamatukogu avatud fondis (kasutades

<i>teeb</i> põgusa ülevaate loetud raamatust (suuliselt, õpetaja abil)	tähestiku tundmist). Erinevate temaatiliste raamatunäituste, reklaamplakatite, raamatukogu veebiressursside kasutamine. Oskuste arendamine väljendada oma muljed loetud raamatu kohta: jagada mõtteid kaaslaste ja täiskasvanutega sellest, mis meeldis kõige rohkem; veenvalt selgitada, miks seda raamatut lugeda, miks see huvitav on, milliseid emotsioone tekitas, millised raamatus kirjeldatud sündmused meenutasid olukordi enda elukogemusest jne. Algoritmi kohta loetud raamatu lühiülevaate kirjutamise õppimine.
Meediatoodete uurimine ja töötamine nendega	
<i>teab ja selgitab</i> meedia mõiste tähendust; <i>eristab</i> meediatüüpe teabe allikate ja hankimisviiside järgi; <i>analüüsib</i> meediatekste kriteeriumide-faktide ja nende kohta esitatud hinnangute alusel; sõnastab järeldused loetu, nähtu kohta; <i>teab</i> veebis turvalise käitumise reegleid; <i>loob</i> (valikuliselt) meediatoote ja selgitab oma valikut; <i>selgitab</i> illustratsiooni rolli teksti mõistmise allikana	Erinevat tüüpi meediatoodete tajumine, analüüs, tõlgendamine, mõtestamine: visuaalne (tekst, joonistus, foto); auditiivne (muusika, raadio); audiovisuaalne (TV, kino, animatsioon, veeb, pihuseadmed); praktiline töö meediatekstide illustreerimisel; meediatoodete loomine olulisteks kuupäevadeks ja sündmusteks (riigis, peres, klassis). Rollimängud: diktator, ajakirjanik, visuaalse teabe levitaja.
Me teisendame ja lavastame loetut; loome oma tekste	
<i>mõtleb</i> ettelooetud teosele sõnalise pildi; <i>väljendab end ilmekalt</i> loetu rühma- ja kollektiivsetes instseneeringutes; <i>täiendab</i> tekste (vastavalt õpetaja juhiste); jätkab dialoogi; <i>mõtleb</i> välja loetu analoogia põhjal teksti; <i>jutustab</i> loovalt ümber loetut	Ülesanded kujutlusvõime arendamiseks seoses loetuga, oma vaatlusega; harjutused mõne ekspressiivse, ebatavalise tunnuse kombineerimiseks, rõhutamiseks; julgustus lugemise käigus nähtamatuid ja kuulmatuid tegevusi avastama; Tekstide illustratsioonide tõlgendamine; sõnapiltide väljamõtlemine; teksti (lõigu) analüüs selle täiendamiseks, laiendamiseks (õpetaja abil); ebatavaliste piltide, sõnade ja väljendite otsing; õpilastele olukordade loomine tunniteemaliste loovate ülesannete valimiseks. Loetud muinasjuttude, jutustuste uute lõppude individuaalne ja kollektiivne loomine; luuletustest riimide leidmine, riimisõnade ahelate väljamõtlemine; loominguliste ümberjutustuste ja teoste loomine analoogia alusel; lugude koostamine ühe tegelase nimelt; muinasjuttude, mõistatuste, riimide kokkulugemise meetodite praktiline omastamine (koostöös õpetajaga); (mänguolukorrad loetu põhjal; „elavad“ pildid, sketšid, tekstide lavastamine); loovülesannete täitmine erinevate kunstiteoste tajumise põhjal (õpetaja abil).

4. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Õpime tundma laste lugemisruumi	
<i>selgitab</i>, millistest allikatest kujuneb tema lugemisruum;	Õppematerjali žanri- ja autoririkkus, millega õpilased tutvuvad kirjandusliku lugemise tundides, iseseisva

<i>eristab</i> suulise rahvakunsti teoseid ja toob näiteid; <i>nimetab</i> kuulsate Ukraina kirjanike nimed ja perekonnanimed, kelle teoseid on korduvalt tundides kohanud; <i>teab</i> mitmete rahvaluule- ja kirjandusteoste pealkirju, süžeesid; <i>teab</i> peast 5–6 luuletust, mitmeid vanasõnu, „keeleväänajaid“, mõistatusi; selgitab raamatute, lugemise, raamatukogude väärtust; <i>räägib</i> oma lugemiseelistustest; teab, kuidas rahuldada uue teabe leidmise vajadust	lugemise ajal vastavalt individuaalsetele huvidele ja teabeallikatele juurdepääsu võimalustele: – <i>suuline rahvakunst</i> (folkloori väikevormid; vanasõnad, kõnekäänud, lastelaulud, mõistujutud; kangelas-fantastilised ja olustikulised muinasjutud; laulud; müüdid maailma ja inimeste loomisest); – klassikaliste kirjanike, kuulsate Ukraina ja välismaa kirjanike <i>kunstiteosed</i>; – <i>luule</i> (loodusluule, lüürilised, süžeelised, fantastilised, humoorikad luuletused; mõistatusluuletused, „keeleväänajad“, akrostihhonid); – <i>proosa</i> (jutud, katkendid juttudest, autobiograafilised teosed, mälestused; legendid; näidendid); – <i>muinasjutud</i> (luule ja proosa); <i>Teadus-ilukirjanduslik, populaarteaduslik kirjandus erinevatest allikatest, õppetekstid; meediatekstid.</i> <i>Laste lugemise teemad:</i> laste mõttemaailm, tunded, püüdlused; perekondlikud suhted; inimeste suhtumine oma kodumaasse, emakeelde; austus töö vastu; sündmused Ukraina diasporaa elus; mineviku- ja olevikusündmused; silmapaistvate inimeste elu, leiutised, fantaasiad, seiklused, fantaasia; raamatukogud, muuseumid jne.
Arendame lugemisoskust, omandame loetu mõistmise tehnikaid	
<i>omab</i> täisväärtuslikku eri tüüpi tekstide ettelugemise ja hääletu lugemise oskust üldaineoskusena; <i>mõistab</i> hea lugemise tähtsust akadeemilise edu saavutamiseks praegu ja tulevikus;	Ettelugemise ja endamisi lugemise semantiliste ja tehniliste tehnikate täiustamine: erinevat tüüpi tekstide sisu mõistmise tehnikate kasutamine; harjutuste, ülesannete sooritamine oskuse tehnilise poole arendamiseks; õige ettelugemine,
<i>rakendab</i> iseseisvalt ilmeka lugemise ja peast retsiteerimise võtteid (ilukirjandustekstide puhul); tõstab tekstis <i>iseseisvalt esile</i> ja selgitab tundmatute sõnade, väljendite, terminite tähendust; <i>rakendab iseseisvalt ja teadlikult</i> erinevat tüüpi tekstide sisuga töötamisel erinevaid lugemistüüpe; <i>teostab</i> enesekontrolli, annab enesehinnangut oma lugemise kvaliteedi ja sisust arusaamise kohta; vajadusel <i>rakendab</i> teksti või üksikute osade, fragmentide ümberlugemise meetodit	individuaalses tempos, järgides ortoopia põhinorme. Proosakirjanduse (katkendite), poetiliste teoste ettelugemisel ja instseneerimisel sobivate keeleliste ja keeleväliste väljendusvahendite (toon, valjus, loogiline rõhk, tempo, žestid, miimika jne) iseseisev valik ja kasutamine. Teose sisu üldise emotsionaalse meeleolu, tegelase emotsionaalse meeleolu muutuse, loodusseisundi muutuse jne edastamine nende abil. Võõraste sõnade, väljendite, terminite tähenduste selgitamine erinevat tüüpi tekstides; allmärkuste, seletussõnaraamatute, teatmeteoste kasutamine kontekstist lähtuvalt, samuti kontekstipõhiste sünonüümide valikuga. Erinevate lugemisviiside kasutamine: analüütiline/süvendatud, läbivaatav, valikuline/otsinguline – vastavalt lugemise eesmärgile (igat tüüpi tekstide jaoks). Enesekontrolli teostamise oskuste kujundamine, oma lugemistegevuse enesehindamine. Ülelugemistehnika rakendamine lugemistehnika täiustamiseks, parandamiseks, sisu täielikumaks mõistmiseks, esitatud küsimustele vastuste otsimiseks.
Suhtleme verbaalselt kuuldu sisust	

<i>tajub kriitiliselt</i> suulist teavet; analüüsib ja täpsustab seda; <i>tajub ja mõistab</i> ilukirjandlikku, teadus-ilukirjanduslikku teksti; <i>täidab</i> õpetaja suulisi juhiseid ülesannete kohta; <i>reprodutseerib</i> suulise sõnumi sisu vastavalt eesmärgile; <i>osaleb</i> kollektiivses arutelus kuuldu sisu üle (<i>kuulab tähelepanelikult ja mõistab</i> õpetaja küsimusi, arvamusi, klassikaaslaste arutluskäike, <i>täiendab mõistlikult</i> nende vastuseid, kaitseb oma seisukohta); <i>väljendab</i> oma suhtumist, väärtushinnanguid suulise sõnumi, teksti sisu kohta; põhjendab arvamusi tuginedes oma kogemustele; <i>määrab</i> vestluspartneri seisukoha, nõustub sellega või eitab seda; <i>põhjendab</i> oma vaateid, kinnitab neid näidete või oma tähelepanekutega, <i>arvestab</i> teiste arvamustega; <i>osaleb</i> dialoogi esitlemises, dialoogi loomises etteantud teemal, illustratsiooni järgi, kasutades keelelisi ja keeleväliseid vahendeid; <i>kasutab</i> kõneetiketi valemeid; <i>järgib</i> arutelu käigus suhtluskultuuri norme, olulisemaid kirjandusliku häälduse reegleid	Suulise teabe tajumine-mõistmine. Kuuldu analüüs ja tõlgendamine. – suulise sõnumi sisu taasesitamisioskuste arendamine; – suulise teabe kollektiivne arutelu, selle täiendamine, oma arvamuse põhjendamine; Väärtushinnangute väljendamisioskuse kujundamine: – oma arvamuse avaldamine faktide, sündmuste kohta kuuldu tekstis; – väärtushinnangute väljendamisioskuste arendamine kuuldu teksti sisu kohta. Dialoogilise kõnevormi, suhtluskultuuri, etiketinormide praktiline omandamine.
Erinevat tüüpi tekstide uurimine ja nendega töötamine	
<i>tajub täielikult, eristab praktiliselt</i> eri tüüpi tekste; <i>mõistab täielikult teksti, selgitab</i>, millise kunstilise kuvandi kirjanik on loonud; mis oli põhiline, mida tahtis edasi anda; <i>määratleb ja iseloomustab</i> sündmusi, nähtusi, tegelaste tegude motiive; <i>loob ja selgitab</i> semantilisi seoseid tekstiosade vahel; <i>koostab loo, muinasjutu, artikli plaani</i>; <i>kasutab</i> plaani teose ümberjutustamiseks; leiab ja selgitab põhjuslikke seoseid; <i>määrab iseseisvalt</i> töö teema ja põhiidee; <i>rakendab iseseisvalt</i> erinevaid ümberjutustamise viide (olenevalt eesmärgist); <i>selgitab</i>, millised sõnaühendid, väljendid aitavad paremini ette kujutada looduspilte, sündmuste paika, tegelaste välimust, nende iseloomusid, tegusid, suhteid teiste tegelastega; <i>leiab</i> tekstist kunstilise ilmekuse vahendeid (epiteet, metafoor, hüperbool (termineid kasutamata), võrdlus); täpsustab nende rolli; <i>kasutab</i> oma kõnes (kirjeldamisel, jutustamisel) eredaid kujundlikke väljendeid; <i>nimetab</i> nende kirjanike loomingu põhiteemad ja žanrid, kelle loominguga õpingute jooksul korduvalt kokku puututi; teeb kindlaks teose põhisündmused, paneb paika nende järjekorra, seosed, arengudünaamika;	Erinevat tüüpi (ilukirjanduslike, teadus-ilukirjanduslike) tekstide tajumine ja praktiline eristamine. Ilukirjandusteksti struktuuri ja sisu uurimine: 1) teksti semantiline ja struktuurne analüüs: – teose kunstilise kujundi tajumine, kirjeldatud faktide, sündmuste, tegelaste tegude põhitähenduse mõistmine; – teatud sündmuste, nähtuste, tegelaste tunnuste leidmine ja selgitamine eesmärgiga neid iseloomustada ja valmistada ilmekaks lugemiseks, samuti rollides lugemiseks; – semantiliste seoste, oluliste tunnuste, mõistete, järelduste mõistmine; – iseseisev jutu, muinasjutu, artikli plaani koostamine; plaani kasutamine teose ümberjutustamiseks; – põhjuslike seoste loomine; – oskuste arendamine teose teema ja põhiidee iseseisvaks tunnetamiseks ja määramiseks; – oskuste arendamine erinevate ümberjutustusliikide rakendamiseks olenevalt eesmärgist (detailne, kokkuvõttev, valikuline); 2) kunstilise ilmekuse vahendite uurimine: – kunstilise ilmekuse vahendite teadlik tajumine vastavalt nende funktsioonile teoses; autori sõnavaliku jälgimine erineva žanri teostes dialoogide puhul, looduskirjeldused, tegelaste välimus, kangelaste iseloomustamine;

	– oskuste arendamine, et leida ja eristada loodusliku, teadusliku, ajaloolise, kultuurilise iseloomuga teavet; selgitada loodusnähtusi, ajaloolisi fakte, sündmusi, seostada neid tekstiga; – oskuse parandamine iseseisvalt täita teksti sisu semantilist kompressiooni: esile tõsta võtmemoideid, jagada teksti semantilisteks osadeks, üldistada teavet, sh teksti erinevates osades sisalduvat teavet; tuvastada mikroteemasid, valida neile pealkirju, koostada plaani; reprodutseerida lühidalt kavast lähtudes teksti sisu; – oskuse parandamine sõnastada oma mõtteid teksti sisu kohta, tõestada ja kinnitada neid tekstile viidates faktidega; selgitada, milliseid uusi teadmisi, huvitavaid kogemusi on saadud.
Õpime lasteraamatuga töötamise võtteid	
<i>eristab iseseisvalt</i> ja toob raamatute näiteid temaatiliste, žanrite, autorikuuluvuse jaotuses; teatmeteoste näited; <i>selgitab</i> nende lugemise, kasutamise eesmärki; <i>kasutab iseseisvalt</i> lasteraamatute teatme- ja teabeaparaati, raamatukogu- ja bibliograafilist abi raamatu ligikaudse sisu ennustamisel, selle valimisel vastavalt lugemise eesmärgile ja teemale; <i>selgitab</i> oma lugemiseelistusi, toob näiteid raamatutest, milliseid ta eelistab; <i>loeb iseseisvalt, saab aru</i> mahukate raamatute sisust (jutustused, jutustused-muinasjutud, fantaasia); selgitab nende erinevust juttudest; <i>avaldab</i> loetud raamatu kohta oma argumenteeritud sidusaid emotsionaalseid ja hinnangulisi arutlusi; <i>osaleb</i> kollektiivses arutelus loetud raamatute sisu üle, näitab aktiivset lugemispositsiooni; järgib suhtluskultuuri eetilisi norme; <i>koostab loetud raamatust iseseisvalt</i> kirjaliku arvustuse (oma valikul)	Oskuste arendamine, et teadvustada oma lugemismotiive (enda rõõmuks, vaba aja sisukaks veetmiseks; õige teabe leidmiseks, oma teadmiste laiendamiseks jne); selgitada eri tüüpi tekstidega raamatute lugemise eesmärki. Oskuste täiustamine, et kasutada lasteraamatute teatme- ja teabeaparaati, raamatukogu- ja bibliograafilist abi oluliste vahenditena vastavateemaliste raamatute valikul, nende sisu ennustamisel ning nende paremaks mõistmiseks. Oskuste arendamine, et argumenteerida oma lugemiseelistusi; selgitada, mis sellistes raamatutes on kõige olulisem ja huvitavam; tuua näiteid lemmiklasteraamatutest, lugemisteedadest. Oskuste kujundamine hoida tähelepanu, lugeda järjest osasid ja peatükke ning saada aru selliste raamatute ja selle üksikute osade terviklikust sisust: määrata teema, põhiloo, põhi- ja kõrvaltegelased; sündmuste ajaline kestus jne. Oskuste arendamine sidusate argumenteeritud väärtushinnangute kujundamiseks raamatu üldise sisu ja tegelaste tegude kohta (mis raamatus meeldis/ei meeldinud, milliste tegelaste teod väärivad/ei vääri heakskiitu ja miks; mida oli uut ja huvitavat); toetada oma mõtteid näidetega tekstist; siduda loetud sisu enda elukogemusega. Oskuste parandamine, et osaleda loetud sisu kollektiivses arutelus: austada teistsugust seisukohta; täiendada argumenteeritult kaasõpilaste vastuseid; esitada dialoogis/polüloogis osalejatele sisulisi küsimusi; kaitsta oma seisukohta; arvestada sellega, et kollektiivne arutelu võib rikastada isiklikku lugemiskogemust ja aidata kaasa sisu paremale mõistmisele. Oskuste kujundamine, et koostada kirjalikku ülevaadet loetud raamatust (oma valikul).
Meediatoodete uurimine ja nendega töötamine	

<i>teab</i> laste õigusi saada teavet; <i>eristab ja selgitab</i> teabe edastamise eripärasid erinevat tüüpi meediatoodetes; <i>loob</i> omal valikul meediatoote (multifilmi kaadrid, ajalehesõnum, kõne kooliraadios jne); <i>toob näiteid</i> , kus ja kuidas saab saadud infot kontrollida; <i>loob</i> reklaami analoogia alusel; <i>leiab ja selgitab erinevust faktide ja nende kohta esitatud arvamuste vahel</i> ; <i>kaitseb oma arvamust</i> , järgides suhtluskultuuri	Töö lastele kättesaadavate teabeallikate ja -viisidega (tekstid, joonised, fotod); elus ja koolis esinevate olukordade analüüs, mida õpilased kajastavad meediatoodetes; Lugude loomine loetu ja nähtu põhjal erineva suhtumisega (oma arvamuse tõestamine); Rühmatöö (animatsioonide, koomiksiste loomine; mängud, arutelud; raamatu, etenduse, ürituse reklaami loomine algoritmi järgi (rühmas, individuaalselt)); reklaami mõju analüüs inimeste tegudele.
Me teisendame ja instseneerime loetut, loome oma tekste	
<i>täidab iseseisvalt</i> ülesandeid töö muutmiseks, täiendamiseks, sõnaliseks illustreerimiseks; <i>täiendab</i> tööd uue tegelasega, uue sündmusega; annab loetut edasi instseneeringus, kombineerides erinevaid ilmekuse vahendeid (sõna, žest, miimika, liigutused); <i>kasutab</i> tuntud muinasjutu loomise võtteid	Laste loovuse julgustamine – mitmesuguste ülesannete täitmine, harjutused fantaasia, kujutlusvõime ja kõne arendamiseks. Loetu konkretiseerimine, täiendamine uue infoga, uus nägemus läbi illustreeriva materjali kasutamise (joonistus, maal, muusika). Ülesanne loetu kujundlikuks esituseks; fantaasia areng läbi kunstide koosmõju („Ma näen poeedi maalitud pilti“ jne). Sõnapiltide väljamõtlemine; loominguline ümberjutustamine; riimiharjutused, muinasjuttude koostamise tehnikate omandamine; kujundliku kõne arendamine (tuntu ühendamine tundmatuga; detailide rõhutamine; aja peatamine või kiirendamine; reinkarnatsioon, analoogia jne); mõistatuste ja riimide väljamõtlemine, jne. Ilmekuse vahendite leidmine tekstidest (võrdluste, epiteetide, metafooride, mitmetähenduslike sõnade, fraseoloogiliste pöörere valik), nende rolli selgitamine loetu tajumisel.

Keele ja kirjanduse õppeharu

Võõrkeel

Seletuskiri

Võõrkeele õpetamise **põhieesmärk** põhikoolis on õpilaste suhtluspädevuse arendamine, mille tagab nende keele-, kõne- ja sotsiaalkultuuriline kogemus, mis on kooskõlas nooremate õpilaste ealiste võimalustega.

Kaasaegses üldharidusasutuses on võõrkeele õpetamise algetapp äärmiselt oluline, kuna sel perioodil pannakse paika võõrkeele suhtluspädevuse psühholingvistiline alus, mis on vajalik ja piisav edasiseks arendamiseks ja täiustamiseks. Siin kujundatakse võõrkeele foneetilise, leksikaalse, grammatilise ja õigekirjaoskuse kujunemise põhimõtted, samuti kujundatakse võime kuulata, rääkida, lugeda ja kirjutada programmiga määratud õpilaste õppe- ja kognitiivse tegevuse tulemuste raames.

Võõrkeele õpetamise sisu algkoolis valitakse vastavalt algklassiõpilaste psühhofüsioloogilistele iseärasustele.

Algkoolis on oluline tekitada õpilastes huvi võõrkeele õppimise vastu, äratada neis positiivset suhtumist ainesse, motiveerida võõrkeeleoskust kui kultuuri vahelise suhtluse vahendi vajadust.

Võõrkeelte ülesanne algse üldkeskhariduse eesmärgi elluviimisel. Hariduse sisu tagavad õppeaine ühtsus, protseduurilised ja emotsionaalsed väärtuskomponendid, mis luuakse võõrkeele valdamise alusel kultuuri vahelise paradigma kontekstis, mis näeb ette tutvumist selles keeles suhtleva rahva keele ja kultuuriga. Selline lähenemine loob aluse valmisolekuks kultuuri vahelise suhtluse kujunemisele õppekavaga määratud tüüpiliste suhtlusvaldkondade, teemade ja olukordade raames. 4. klassi lõpuks saavutavad õpilased A1

taseme. Need tasemed iseloomustavad õpitulemusi igat tüüpi kõnetevuses ja on kooskõlas Euroopa keeleõppe ühtsete suunistega: õppimine, õpetamine, hindamine.

Ülesandeks on järgmiste oskuste arendamine:

- suhelda kehtiva õppekavaga määratletud mahus, teemades ja olukordades;
- mõista kuulatud autentsete tekstide sisu;
- lugeda ja mõista erinevat tüüpi ja erineva sisuga autentseid tekste;
- suhelda kirjalikult vastavalt ülesannetele;
- adekvaatselt kasutada emakeele ja teiste õppeainete õppimisel omandatud kogemusi;
- kasutada vajadusel mitteverbaalseid suhtlusvahendeid, kui keelevahendeid napib;
- hinnata kriitiliselt teavet ja kasutada seda erinevate vajaduste jaoks;
- väljendada oma mõtteid, tundeid ja hoiakuid;
- suhelda teistega tõhusalt nii suuliselt, kirjalikult kui elektroonilise suhtluse kaudu.

Võõrkeelte õppimise funktsioon üldkeskhariduse eesmärgi elluviimisel

Võõrkeeles suhtlemise õpetamise protsessis rakendatakse igakülgset haridus-, kasvatus- ja arendusfunktsioone.

Hariduslik funktsioon on suunatud:

- õpilaste teadlikkus võõrkeele tähtsusest eluks mitmekeelses ja mitmekultuurilises maailmaruumis;
- omandada teadmisi õpitava keele maade kultuuri, ajaloo, tegelikkuse ja traditsioonide kohta;
- õpilaste kaasamine kultuuride (oma- ja välismaise) dialoogisse;
- arusaamine oma individuaalsetest omadustest kui võõrkeele valdamise psühhofüsioloogilistest alustest;
- oskuse kujundamine kasutada vajadusel erinevaid strateegiaid oma võõrkeelsete suhtluskavatsuste täitmiseks (töötada õpiku, sõnastiku, teatmeteoste, multimeediavahenditega jne).

Hariduslik funktsioon aitab kaasa:

- õpilaste positiivse suhtumise kujundamisele võõrkeelde kui suhtlusvahendisse, lugupidamine inimeste, selle keele emakeele kõneleja vastu, sallivale suhtumisele selle kultuuri, tavadesse ja eluviisi;
- kaasaegses tsiviliseeritud ühiskonnas aktsepteeritud suhtluskultuuri arendamisele;
- emotsionaalsele ja väärtustavale suhtumisele kõigesse, mis meid ümbritseb;
- arusaamisele võõrkeele valdamise tähtsusest ja selle kasutamise vajadusest suhtlusvahendina.

Arendusfunktsioon aitab kaasa õpilaste arengule järgmistes aspektides:

- kõne-, intellektuaalsed ja kognitiivsed võimed;
- valmisolek osaleda võõrkeelses suhtluses;
- edasise enesetäiendamise vajadused võõrkeele kasutamise vallas;
- oskus kanda teadmisi ja oskusi üle uusimasse olukorda, sooritades probleemiotsingu tegevusi.

Haru „Võõrkeeled“ pädevuspotentsiaal algkoolis

Selle eesmärgi saavutamise juhtivaks vahendiks on võtmepädevustest kui õpitulemusest lähtuv pädevuspõhine lähenemine üldhariduskooli õppekorraldusele.

	Võtmepädevused	Komponendid
1	Suhtlemine riigikeeles (ja emakeeles, kui see on erinev).	Oskus: • kasutada Ukrainat uurivat komponenti igat tüüpi kõnetevuses; • populariseerida Ukrainat, ukraina keelt, kultuuri ja traditsioone võõrkeele abil. Suhtumine: • uhkus Ukraina, selle keele ja kultuuri üle; • arusaamine vajadusest populariseerida Ukrainat maailmas võõrkeelte abil; • valmisolek kultuuridevaheliseks dialoogiks.
2	Suhtlemine võõrkeeltes	Seda rakendatakse ainepädevuste kaudu.

3	Matemaatiline pädevus	Oskus: - lahendada suhtlemise ja õppimise probleeme, kasutades loogilist ja matemaatilist intelligentsust. Suhtumine: - Valmisolek leida erinevaid viise suhtlemis- ja õpiprobleemide lahendamiseks.
4	Põhipädevused loodusteadustes ja tehnoloogias	Oskus: - kirjeldada võõrkeeles loodusnähtusi, analüüsida ja hinnata nende rolli inimelus. Suhtumine: - huvi looduse vastu ja vastutustunne selle hoidmise eest.
5	Info- ja digipädevus	Oskus: - õppida võõrkeelt spetsiaalse tarkvara, mängude, sotsiaalsete võrgustike abil; - luua võõrkeelseid teabeobjekte; - suhelda võõrkeeles, kasutades info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid; - rakendama IKT-d vastavalt püstitatud ülesannetele. Suhtumine: - Valmisolek järgida veebietiketti.
6	Võimalus õppida kogu elu vältel	Oskus: - töötada iseseisvalt õpikuga, otsida erinevatest allikatest uut teavet ja seda kriitiliselt hinnata; - korraldada oma aega ja õpperuumi; - hinnata oma akadeemilisi saavutusi. Suhtumine: - enesekindlus võõrkeeles suhtlemisel; - oma keelebarjääride ületamine; - püsivus; - sisemine motivatsioon ja usk edusse.
7	Algatusvõime ja ettevõtlikkus	Oskus: - algatada konkreetse elusituatsiooni lahendamiseks võõrkeeles suulist, kirjalikku, eelkõige veebis suhtlemist. Suhtumine: - eetilise käitumise järgimine elusituatsioonide lahendamisel; - suhtlemisoskus ja algatusvõime; - loovus.
8	Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Oskus: - sõnastada oma seisukohta; - teha teistega võõrkeeles suheldes tulemuse saavutamiseks koostööd. Suhtumine: - tolerantsus teistega suhtlemisel.
9	Kultuuriteadlikkus ja eneseväljendus kultuurivaldkonnas	Oskus: - väljendada oma tundeid, kogemusi ja hinnanguid võõrkeeles. Suhtumine: - kultuuri väärtuse teadvustamine inimese ja ühiskonna jaoks; - austus kultuuride rikkuse ja mitmekesisuse vastu.

10	Keskkonnaalane kirjaoskus ja tervislik eluviis	Oskus: • edendada tervislikku eluviisi võõrkeele abil. Suhtumine: • looduse kui tervikliku süsteemi tajumine; • valmisolek arutada keskkonnahoidmisega seotud küsimusi; • keskkond; • vastutustundlik suhtumine oma tervisesse ja ohutusesse.
----	--	--

Selliseid võtmepädevusi nagu õppimisvõime, algatusvõime ja ettevõtlikkus, keskkonnaalane kirjaoskus ja tervislik eluviis, sotsiaalsed ja kodanikupädevused on võimalik kohehelt kujundada kõigi õppeainete ja metaainete abil. Selliste integreeritud sisusuundade nagu „Keskkonnoahutus ja säästev areng“, „Tsiivilvastutus“, „Tervishoid ja ohutus“, „Ettevõtlus- ja finantskirjaoskus“ eraldamine õppekavades on suunatud õpilaste oskuste arendamisele rakendada erinevates ainetes saadud teadmisi ja oskusi päriselus. Integreeritud sisuliine rakendatakse võõrkeele õppes süvaõppega erikoolides ja üldharidusasutustes. Sisuliinide tegevused ja oskused valitakse vastavalt kommunikatiivsele vajadusele, olustikulise suhtluse temaatikale, õpilaste vanusele ja ettevalmistuse tasemele.

Lõimitud sisuliinid ja nende rakendamise indikatiivsed viisid algkoolis

Sisusuund „Keskkonnoahutus ja säästev areng“ on suunatud sotsiaalse aktiivsuse, vastutustunde ja keskkonnateadlikkuse kujundamisele, valmisolekule osaleda keskkonnahoiu ja sotsiaalse arengu küsimuste lahendamises.

Võõrkeelte abil suunatakse õpilasi:

- looduse kui tervikliku süsteemi tajumine;
- vastastikune seos inimese ja keskkonna vahel;
- valmisolek arutada keskkonnahoiuga seotud küsimusi;

Sisuliini „Tsiivilvastutus“ rakendamine aitab kaasa vastutustundliku ühiskonda suhtumise aluste kujunemisele.

Võõrkeelte abil suunatakse õpilasi järgmistele oskustele:

- lapse teadlikkus tema õigustest ja kohustustest;
- salliva suhtumise kujundamine teistesse;
- oskus teha koostööd ja teha ühiseid otsuseid.

Tervise ja ohutuse sisuliini rakendamine aitab kaasa turvalise elukeskkonna ja tervisliku eluviisi alustalade kujunemisele.

Võõrkeelte abil suunatakse õpilasi:

- ohutu käitumise reeglite mõistmisele;
- teadlikkusele halbade harjumuste mõjust inimese tervisele;
- tervisliku eluviisi pidamisele.

Sisuliin „Ettevõtlus ja finantskirjaoskus“ on suunatud finantsteemade praktiliste külgede mõistmisele.

Võõrkeelte abil suunatakse õpilasi:

- teadlikkusele oma rahalistest vajadustest;
- ideede tootmisele ja nende elluviimisele;
- oskusele seada prioriteete ja planeerida tegevusi.

Teema	Sisuliin
-------	----------

	Keskkonnaohutus ja säästev areng	Tsiviilvastutus	Tervis ja ohutus	Ettevõtlus- ja finantskirjaoskus
Mina, mu pere ja sõbrad		Mõistab vanemate abistamise tähtsust ja räägib oma kohustustest.	Suhtub vastutustundlikult oma tervisesse.	Näitab üles initsiatiivi ja vastutustunnet tööpäeva planeerimisel.
		Hindab omi ja teiste inimeste tegusid.		
		Loob seltskondlikke suhteid ümbritsevate inimestega.		
Puhkus ja vaba aeg	Mõistab vajadust puhkepaik korda teha.	Vaba aja veetmise viisi valimisel arvestab sõbrade arvamusega.	Saab aru põhilistest ohutusreeglitest.	
Loodus ja keskkond	Väärtustab ja suhtub säästlikult loodusesse.	Räägib loomade abistamise ja looduse hoidmise tähtsusest.		
Inimene	Mõistab inimese irratsionaalse tegevuse tagajärgi seoses keskkonnaga.	Näitab sallivat suhtumist inimestesse.	Tunneb ära inimeste tervist mõjutavaid positiivseid ja negatiivseid tegureid.	
			Mõistab hügieeni-, liikumis- ja kehalise aktiivsuse reeglite järgimise tähtsust.	
Eluase			Mõistab oma kodus puhtuse ja korra säilitamise vajadust.	
Toitumine			Eristab tervislikku ja ebatervislikku toitu.	Koostab lihtsa menüü tervislikest toodetest.
				Ostmisel jaotab raha ratsionaalselt.
Reisimine	Näitab reisides väärtustavat suhtumist loodusesse.		Valib turvalise liikumistee.	Valib parima transpordiliigi.
Pühad ja traditsioonid				Mõistab vajadust planeerida oste tähtpäevade pidamiseks eelarve piires.
Kool ja koolielu		Kasutab käitumismudelit, mis ei lähe vastuollu koolielu reeglitega.		

Õpilaste õppetegevuse üldised oodatavad tulemused (Suhtlemispädevus)

Kommunikatiivsed kõnetegevuse liigid	Suhtlemisoskused	Võõrkeeleoskuse tasemed ja kirjeldused vastavalt Euroopa keeleõppe ühtsetele suunistele: õppimine, õpetamine, hindamine
		3.–4. klassid
		A1
Vastuvõtlikud	Kuuldu mõistmine	Mõistab aeglast ja selget kõnet pikkade pausidega, mis hõlbustab kuuldu sisu mõistmist. Mõistab konkreetset teavet (nt koht või aeg) tuttavas igapäevases kontekstis, kui kõne on aeglane ja selge.
	Visuaalne tajut	Saab aru väga lühikestest lihtsatest tekstidest, lugedes neid fraaside kaupa, tunneb ära tuttavad nimed, sõnad ja põhifraasid, lugedes vajadusel uuesti.
Interaktsiooniline	Suuline suhtlus	Suhtleb lihtsal viisil, kuid suhtlus sõltub täielikult aegluubis kordamisest, ümbersõnastamisest ja täiendamisest. Küsib ja vastab lihtsatele küsimustele, algatab ja vastab suuliselt lihtsatele väidetele, mis puudutavad esmaseid vajadusi ja väga tuttavaid teemasid.
	Kirjalik suhtlus	Kirjutab sõnaraamatut kasutades lühikesi fraase, et esitada ankeedis või kirjes põhiteavet (nimi, aadress, perekond).
	Suhtlus veebis	Loob põhilise võrgusuhtluse, kasutades kõige lihtsamaid viisakaid tervitamise ja hüvastijätmise vorme.
		Postitab lihtsaid veebitervitusi, kasutades põhilisi vormeliväljendeid.
		Postitab veebis enda kohta lihtsaid lühisõnumeid, kui neid saab menüüst valida ja/või kasutada veebitõlki.
Produktiivsed	Suuline produtseerimine	Loob enda kohta lühikesi fraase, pakkudes põhilisi isikuandmeid (nt nimi, aadress, perekond, rahvus)
	Kirjalik produtseerimine	Esitab põhiteavet kirjalikult (nt nimi, aadress, rahvus) võimaliku sõnastiku kasutamisega.

Eeldatav sotsiolingvistiline vastavus 4. klassi lõpuks

A1
Loob elementaarse sotsiaalse kontakti, kasutades viisakuse lihtsamaid vorme: tervitamist ja hüvastijätmist; esitus.

Keeleline pädevus 4. klassi lõpuks

Keeleline ulatus	A1
Üldine	Teab lihtsaid väljendeid, et rääkida kindlat tüüpi isiklikest detailidest ja vajadustest. Kasutab lihtlausetes mõningaid põhilisi struktuure, jättes mõned elemendid välja või lühendades neid.
Sõnavaraline	Omab elementaarset sõnavara konkreetsetes olukordades kasutamiseks.

Grammatiline	Kasutab õpitava materjali raames piiratud arvul lihtsaid grammatilisi struktuure ja mallilauseid.
Fonoloogiline	Vestluskaaslane võib teatud raskustega mõista õpitud sõnade ja fraaside väga piiratud repertuaari hääldust.
	Hääldab õigesti piiratud arvu helisid ning rõhutab õigesti ka lihtsaid tuttavaid sõnu ja fraase.
	Hääldab õpitava keele häälikuid õpetaja hoolikal juhendamisel.
	Artikuleerib piiratud arvu häälikuid, nii et kõne muutub arusaadavaks, kui vestluskaaslane toetab (näiteks soovib õiget hääldust).

Õpilaste õppimise ja kognitiivse tegevuse konkreetsed eeldatavad tulemused vastavalt Euroopa ühtsetele keeleõppesootustele: õppimine, õpetamine, hindamine (Suhtlemispädevus)

Õppekava on raamistik, seetõttu õpetajad määravad vahetulemusi klasside kaupa, keskendudes lõpptulemusele.

Kommunikatiivsed kõnetegevuse liigid	Suhtlemisoskused		Võõrkeeleskuse tase ja kirjeldused 4. klassi lõpuks
			A1
Vastuvõtlikud	Kuuldu mõistmine	Üldiselt	Mõistab aeglast ja selget kõnet pikkade pausidega, mis hõlbustab kuuldu sisu mõistmist. Mõistab konkreetset teavet (nt koht või aeg) tuttavas igapäevases kontekstis, kui kõne on aeglane ja selge.
		Teiste inimeste vestluse mõistmine	Saab aru mõnest sõnast ja väljendist, kui inimesed räägivad endast, perest, koolist, hobidest või ümbrusest, kui kõne on aeglane ja selge. Saab aru sõnadest ja lühikestest lausetest, kuulates lihtsat vestlust (nt kliendi ja müüja vahel kaupluses), kui kõne on aeglane ja selge.
		Vahetu kuulamine	Saab üldiselt aru väga lihtsast teabest, mida on selgitatud eeldatavas olukorras (nt ekskursioonil), kui kõne on väga aeglane ja selge ning aeg-ajalt esineb pikki pause.
		Kuulutuste ja juhiste kuulamine	Mõistab hoolikalt ja aeglaselt hääldatud juhiseid ning täidab lühikesi lihtsaid juhiseid.
			Saab aru, kui keegi ütleb aeglaselt ja selgelt, kus objekt asub, kui see asub lähikeskkonnas.
			Saab aru numbritest, hindadest ja kellaaegadest, kui neid kuulutatakse aeglaselt ja selgelt välja (näiteks raudteejaamas või poes).
		Raadio ja helisalvestiste kuulamine	Kui kõne on aeglane ja selge, eristab lühikestes heli- ja videosalvestistes konkreetset teavet (nt asukoht ja aeg) tuttavatel igapäevastel teemadel.

		Audiovisuaalne tajut (telesaated, filmid, videod)	Puuduvad kirjeldused
Vastuvõtlikud	Visuaalne tajut	Üldiselt	Saab aru väga lühikestest lihtsatest tekstidest, loeb neid fraasidena, tunneb ära tuttavad nimed, sõnad ja põhifraasid, loeb vajadusel uuesti
		Kirjavahetuse lugemine	Mõistab lühikesi lihtsaid sõnumeid postkaartidel.
			Mõistab lühikesi lihtsaid sõnumeid (nt sotsiaalmeediasse postitatud või meili teel saadetud), milles palutakse kohtuda kindlas kohas ja kindlal ajal.
		Lugemine orienteerumiseks	Tunneb tavalistes igapäevastes olukordades lihtsatest teadaannetest ära tuttavad nimed, sõnad ja põhifraasid.
			Saab aru kaubanduskeskustes asuvatest kaartidest (nt osakondade asukohad) ja siltidest (nt liftide asukohad).
			Saab aru hotelli põhiteabest (nt hommikusöögi aeg).
			Leiab ja mõistab lihtsat ja olulist teavet reklaamidest, ürituste kavadest, flaiiritest ja brošüüridest.
		Lugemine teabe hankimiseks ja argumenteerimiseks	Tunneb ära levinud teabematerjalide põhisisu, eriti kui need on illustreeritud.
			Saab aru isiklikku huvi pakkuvatest lühikestest tekstidest (nt spordi-, muusika-, reisiuudised jne), mis on kirjutatud lihtsate sõnadega koos illustratsioonide või joonistega.
		Juhiste lugemine	Saab aru lühikesest kirjalikust marsruudikirjeldusest (kuidas jõuda punktist A punkti B).
Interaktsiooniline	Suuline suhtlus	Üldiselt	Saab aru lühikestest, illustreeritud juttudest igapäevaelu kohta, mis on kirjutatud lihtsate sõnadega.
			Saab üldiselt aru väikestest illustreeritud lugudest, kui pildid aitavad teksti sisu aimata.
		Vestlus, arutelu ja vestluskaaslase mõistmine	Suhtleb lihtsal viisil, kuid suhtlus sõltub täielikult aegluubis kordamisest, ümbersõnastamisest ja täiendamisest.
			Küsib ja vastab lihtsatele küsimustele, algatab ja vastab suuliselt lihtsatele väidetele, mis puudutavad esmaseid vajadusi ja väga tuttavaid teemasid.
			Saab aru igapäevastest väljenditest, mida kasutatakse lihtsate spetsiifiliste vajaduste rahuldamiseks, kui vestluskaaslane pöörduv tema poole sõbralikult, kordab vajadusel öeldut ning kõne on selge ja aeglane.

			Mõistab hoolikalt ja aeglaselt sõnastatud küsimusi ja otse temale suunatud juhiseid, järgib lihtsaid juhiseid.
			Saab aru igapäevastest väljenditest, mida kasutatakse lihtsate vajaduste rahuldamiseks, kui vestluskaaslane pöördub tema poole sõbralikult, kordab vajadusel öeldut ning kõne on selge ja aeglane.
			Osalemine lihtsas, faktipõhises vestluses pakutud teemal (nt kodumaa, perekond, kool jne).
			Tutvustab ja kasutab lihtsaid väljendeid tervitamiseks ja hüvastijätmiseks.
			Küsib kuidas läheb ja vastab uudistele suuliselt.
			Suhtleb mõnuga eelistustest spordis, toidus jne, kasutades piiratud hulga keelelisi vahendeid, kui vestluskaaslane pöördub tema poole otse ning kõne on selge ja aeglane.
		Sihipärane koostöö	Saab küsimustest ja juhistest aru, kui vestluskaaslane pöördub tema poole otse ning kõne on selge ja aeglane.
			Lihtsate juhiste järgimine, sealhulgas kellaeg, koht, kuupäev jne.
		Kaupade ja teenuste vastuvõtt	Palub anda teatud eset (näiteks pastapliiatsit, õuna) ja reageerib vestluskaaslase sarnasele päringule.
			Palun osutada teenet kasutades lihtsaid väljendeid (nt anda juua, avada aken).
Interaktsiooniline	Kirjalik suhtlus		Kasutab numbreid, kogust, maksumust, aja kategooriaid.
		Infovahetus	Küsib lihtsaid küsimusi ja vastab nendele, esitab lihtsaid väiteid vahetute vajaduste või väga tuttavate teemade kohta ja vastab neile suuliselt.
			Küsib ja vastab küsimustele enda ja teiste inimeste kohta (nt elukoht, tuttavad).
			Määrab kellaaja, kasutades selliseid fraase nagu järgmine nädal, eelmine reede, november, kell kolm.
			Teatab numbreid, koguseid ja maksumust piiratud viisil.
			Nimetab riiete või muude tuttavate esemete värvi ning küsib ka nende värvi kohta.
		Üldiselt	Pärib ja esitab kirjalikult isikuandmeid.
		Kirjavahetus	Kirjutab sõnastiku abil veebisõnumeid hobidest ja eelistustest, mis koosnevad väga lühikestest lausetest, kasutades lihtsaid sõnu ja vormeliväljendeid.
			Kirjutab lühikesi lihtsaid postkaarte.

Produktiivsed			Kirjutab sõpradele lühikesi lihtsaid sõnumeid (nt SMS), jagab neile teavet või esitab neile küsimusi.
		Märkmed, sõnumid, vormid	Kirjutab numbraid ja kuupäevi, oma nime, rahvust, aadressi, vanust, sünnipäeva ja riiki saabumise kuupäeva jne (näiteks hotelli registreerimisankeedi täitmisel).
			Jätb lihtsaid sõnumeid/märkmeid, näiteks kuhu mindi ja millal tagasi tullakse (Läksin poodi. Ma tulen tagasi kell 5).
	Veebis	Üldiselt	Kirjutab väga lihtsaid sõnumeid ja veebisõnumeid, mis koosnevad mõnest lühikesest lausest. Teeb lihtsaid veebioste ja tellimusi täiskasvanu järelevalve all.
		Suhtlemine ja arutelu veebis	Kirjutab veebitõlki kasutades väga lihtsaid sõnumeid ja veebisõnumeid, mis koosnevad väga lühikestest lausetest hobide, eelistuste jms kohta.
			Kasutab lihtsaid sõnu, emotikone ja vormeliväljendeid, reageerides lühidalt lihtsatele veebisõnumitele, manustatud viidetele ja meediaobjektidele, kuid edasistele kommentaaridele reageerib ainult standardsete tänu- või vabandusväljenditega.
		Sihipärane koostöö veebis	Vormistab lihtsaid veebioste ja -tellimusi täiskasvanu järelevalve all, esitades enda kohta põhiteavet (nimi, e-posti aadress või telefoninumber).
	Suuline produtseerimine	Üldiselt	Koostab lihtsaid, enamasti üksikuid fraase inimeste ja kohtade kohta.
		Pikk monoloog: enda kogemuse kirjeldus	Kirjeldab ennast, mida ta teeb, kohta, kus ta elab. Kirjeldab oma igapäevaelu lihtsaid aspekte lihtsate lausetega, kasutades lihtsaid sõnu ja fraase, kui omab võimalust eelnevalt ette valmistuda.
		Pikk monoloog: info edastamine	Kirjeldab lihtsate sõnade, väljendite ja klišeede abil objekti või joonistust, näidates seda teistele, kui tal on võimalus eelnevalt ette valmistuda.
		Pikk monoloog: oma arvamuse põhjendamine	Puuduvad kirjeldused
		Publiku ees esinemine	Puuduvad kirjeldused
	Kirjalik loomine	Üldiselt	Esitab kirjalikku infot enda kohta (nt eelistused, pere, lemmikloomad), kasutades lihtsaid sõnu ja väljendeid. Kirjutab lihtsaid fraase ja lauseid.
		Loominguline kirjutamine	Kirjutab lihtsaid fraase ja lauseid endast ja kujuteldavatest inimestest, nende elukohast ja tegemistest.
			Kirjeldab tuba väga lihtsate sõnadega.

Lihtsate sõnade ja fraaside kasutamine igapäevaelus objektide kirjeldamiseks, millega puutub igapäevaselt kokku (nt auto värv, suurus).

Õpilaste hariduslike ja kognitiivsete saavutuste ligikaudsed parameetrid

Oskus	Klass	
	3	4
Kuuldu mõistmine (Kuulamine)	Salvestisel kuulatud materjali maht (piires)	
	1,5–2 minutit	2 minutit
Visuaalne mõistmine (Lugemine)	Ühe teksti maht sõnades (piires)	
	80–100	100–150
Suuline suhtlus (Dialog)	Iga vestluskaaslase arvamuse avaldus repliikides, mis on keeleliselt õigesti vormistatud (piires)	
	4	5
Suuline produtseerimine (Monoloog)	Arvamuse avalduste maht lausetes (piires)	
	4–5	5–6
Kirjalik produtseerimine (Kiri)	Kirjaliku sõnumi maht sõnades (piires)	
	25–40	40–50

Inglise keel

Õppekava on raamistik, mistõttu ei piira see õpetajate tegevust iga teema läbimise järjestuse ja sisu valikul. Mõnda teemat saab õppida integreeritult, näiteks: „Mina, mu pere ja sõbrad“ + „Pühad ja traditsioonid“, „Mina, mu pere ja sõbrad“ + „Eluase“.

Keeleinventar on orienteeruv ja valitakse vastavalt suhtlusolukorrale, õpilaste vajadustele ja kontsentrilise õppe põhimõttele. See ei ole õppimise eesmärk, seetõttu ei käsitleta seda eraldi leksikaalsete või grammatiliste teemadena.

Võõrkeeleeõpet alustades on algkooliõpilastel veel vähe teadmisi oma emakeele keelelistest mõistetest. Seetõttu omandatakse grammatilised struktuurid implitsiitselt läbi kõnemustrite tajumise suhtlusolukordades. Suurem osa grammatilisest materjalist õpitakse leksikaalsete üksuste tasemel: õpilased õpivad üksikuid grammatilisi nähtusi kõnenäidistes ning neil ei ole vaja selgitada morfoloogilisi ja süntaktilisi seoseid kõneosade või näidesse kuuluvate struktuuriüksuste vahel.

3. klass

Olukorrakommunikatsiooni üldised omadused

Situatiivse suhtluse temaatika	Keeleinventar – sõnavaraline vahemik	Kõne funktsioonid
Mina, mu pere ja sõbrad	pereliikmed arvud kuni 100 vanemate pereliikmete vanus elukoht igapäevased kohustused	- tervitada - hüvasti jätta - vabandada - tänada - tutvustada ennast/kedagi; - nimeta/kirjelda kedagi/midagi - esitada küsimusi ja vastata neile - mõista ja järgida lihtsaid juhiseid/käsk - õnnitleda pühade puhul - väljendada tuju - väljendada eelistusi
Puhkus ja vaba aeg	imetlus meelelahutus	
Inimene	isiku välimus elukutsed	
Eluase	maja korter minu tuba sisustus	

Toitumine	nõud toodete nimetused	mõista infoviiteid
Ukraina ja õpitava keele riikide loodus ja keskkond	ilm ja riietusvalikud loodusnähtused	
Ukraina ja õpitava keele riikide pühad ja traditsioonid	kuud koht, kuupäev, püha/sündmuse tähistamise aeg	
Kool	õppeained tunniplaan lemmikaine	

Keeleinventar – grammatika

Kategooria	Struktuur
Clause	there is(n't)/are(n't)
Conjunction	basic connectors 'but/and/or'
Determiner	'a/an' with jobs 'some' and 'any' in questions and negative statements 'how' questions for time, measurement, size and quantity
Noun	irregular nouns - plural 's' for possession
Preposition	basic prepositions of place and direction
Pronoun	object personal pronoun
Verb	present simple for daily routines, facts and states regular/irregular past simple for finished time was/were with complement

4. klass

Olukorrakommunikatsiooni üldised omadused

Situatiivse suhtluse temaatika	Keeleinventar – sõnavaraline vahemik	Kõne funktsioonid
Mina, mu pere ja sõbrad	elukoht asulad	- tervitada - hüvasti jätta - vabandada - tänada - tutvustada ennast/kedagi; - nimeta/kirjelda kedagi/midagi - esitada küsimusi ja vastata neile - mõista ja järgida lihtsaid juhiseid/käskke - õnnitleda pühade puhul - väljendada tuju - väljendada eelistusi
Eluase	eluruumide tüübid sisustus	
Puhkus ja vaba aeg	sport laste lemmikangelased kauplused ja ostud	
Inimene	hügieen tervislik seisund	
Ukraina ja õpitava keele riikide loodus ja keskkond	keskkond loodusnähtused	
Reis mööda Ukrainat ja õpitava keele riike	reis koolivaheajal transpordiliigid pealinnade, asulate nimetused	
Pühad ja traditsioonid	tähistamine kohvikus	
Koolielu	kooli üritused	

Keeleinventar – grammatika

Kategooria	Struktuur
Adjective	comparative and superlative forms of adjectives
Adverb	adverbs and adverbials of frequency and movement
Clause	statements with subject + verb + object

Conjunction	basic connectors 'but/and/or' 'because' for causes and reasons
Determiner	'how' questions for time, measurement, size and quantity 'a/an' with jobs
Modality	'would like to' + infinitive
Verb	Present Continuous, Future Simple for plans and intentions

Saksa keel

Õppekava on raamistik, mistõttu ei piira see õpetajate tegevust iga teema läbimise järjestuse ja sisu valikul. Mõnda teemat saab õppida integreeritult, näiteks: „Mina, mu pere ja sõbrad“ + „Pühad ja traditsioonid“, „Mina, mu pere ja sõbrad“ + „Eluase“.

Keeleinventar on orienteeruv ja valitakse vastavalt suhtlusolukorrale, õpilaste vajadustele ja kontsentrilise õppe põhimõttele. See ei ole õppimise eesmärk, seetõttu ei käsitleta seda eraldi leksikaalsete või grammatiliste teemadena.

Võõrkeeleeõpet alustades on algkooliõpilastel veel vähe teadmisi oma emakeele keelelistest mõistetest. Seetõttu uuritakse osa grammatilisest materjalist leksikaalsete üksuste tasemel: õpilased õpivad üksikuid grammatilisi nähtusi kõnenäidistes ning neil ei ole vaja selgitada morfoloogilisi ja süntaktilisi seoseid kõneosade või näidisesse kuuluvate struktuuriüksuste vahel.

3. klass

Olukorrakommunikatsiooni üldised omadused

Situatiivse suhtluse temaatika	Keeleinventar – sõnavaraline vahemik	Kõne funktsioonid
Mina, mu pere ja sõbrad	pereliikmed arvud kuni 100 vanemate pereliikmete vanus asukoht igapäevased kohustused	• tervitada • hüvasti jätta • vabandada • tänada • tutvustada ennast/kedagi; • nimeta/kirjelda kedagi/midagi • esitada küsimusi ja vastata neile • mõista ja järgida lihtsaid juhiseid/käskke • õnnitleda pühade puhul • väljendada tuju • väljendada eelistusi • mõista infoviiteid
Puhkus ja vaba aeg	imetlus meelelahutus	
Inimene	isiku välimus elukutsed	
Eluase	maja korter minu tuba sisustus	
Toitumine	nõud toodete nimetused	
Ukraina ja õpitava keele riikide loodus ja keskkond	ilm ja riietusvalikud loodusnähtused	
Ukraina ja õpitava keele riikide pühad ja traditsioonid	kuud koht, kuupäev, püha/sündmuse tähistamise aeg	
Kool	õppeained tunniplaan lemmikaine	

Keeleinventar – grammatika

Kategooria	Struktuur
Adjektiv	Steigerungsstufen
Adverb	Adverbien heute, morgen, bald
Artikel	Nullartikel
Konjunktion	Konjunktion oder
Präposition	Präpositionen in, an, auf
Pronomen	Personalpronomen im Dativ Demonstrativpronomen dieser
Satz	Ergänzungsfrage (wo, wann)

Substantiv	Substantive im Dativ als feste Wendung (im Winter, am Montag, mit dem Bus...) Genitiv der Eigennamen
Verb	Verb mögen (möchte) Reflexivverben
Zahlwort	Numeral Ordinalzahlen

4. klass

Olukorrakommunikatsiooni üldised omadused

Situatiivse suhtluse temaatika	Keeleinventar – sõnavaraline vahemik	Kõne funktsioonid
Mina, mu pere ja sõbrad	elukoht asulad	• tervitada • hüvasti jätta • vabandada • tänada • tutvustada ennast/kedagi; • nimeta/kirjelda kedagi/midagi • esitada küsimusi ja vastata neile • mõista ja järgida lihtsaid juhiseid/käsk • õnnitleda pühade puhul • väljendada tuju • väljendada eelistusi
Eluase	eluruumide tüübid sisustus	
Puhkus ja vaba aeg	sport laste lemmikangelased kauplused ja ostud	
Inimene	hügieen tervislik seisund	
Ukraina ja õpitava keele riikide loodus ja keskkond	keskkond loodusnähtused	
Reis mööda Ukrainat ja õpitava keele riike	reis koolivaheajal transpordiliigid pealinnade, asulate nimetused	
Pühad ja traditsioonid	tähistamine kohvikus	
Koolielu	kooli üritused	

Keeleinventar – grammatika

Kategooria	Struktuur
Präposition	Präpositionen zu, aus, ohne, mit
Pronomen	Unpersönliches Pronomen es (es gibt) Unbestimmt-persönliches Pronomen man
Satz	Ergänzungsfrage (woher, wohin) Unbestimmt-persönliche man-Sätze
Substantiv	Substantive im Dativ
Verb	Perfekt der wichtigen Verben (fahren, gehen, essen, trinken...)

Prantsuse keel

Õppekava on raamistik, mistõttu ei piira see õpetajate tegevust iga teema läbimise järjestuse ja sisu valikul. Mõnda teemat saab õppida integreeritult, näiteks: "Mina, mu pere ja sõbrad" + "Pühad ja traditsioonid", "Mina, mu pere ja sõbrad" + "Eluase".

Keeleinventar on orienteeruv ja valitakse vastavalt suhtlusolukorrale, õpilaste vajadustele ja kontsentrilise õppe põhimõttele. See ei ole õppimise eesmärk, seetõttu ei käsitleta seda eraldi leksikaalsete või grammatiliste teemadena.

Võõrkeeleõpet alustades on algkooliõpilastel veel vähe teadmisi oma emakeele keelelistest mõistetest. Seetõttu uuritakse osa grammatilisest materjalist leksikaalsete üksuste tasemel: õpilased õpivad üksikuid grammatilisi nähtusi kõnenäidistes ning neil ei ole vaja selgitada morfoloogilisi ja süntaktilisi seoseid kõneosade või näidisesse kuuluvate struktuuriüksuste vahel.

3. klass

Olukorrakommunikatsiooni üldised omadused

Situatiivse suhtluse temaatika	Keeleinventar – sõnavaraline vahemik	Kõne funktsioonid
Mina, mu pere ja sõbrad	pereliikmed arvud kuni 100	• tervitada

	vanemate pereliikmete vanus elukoht igapäevased kohustused	• hüvasti jätta • vabandada • tänada • tutvustada ennast/kedagi; • nimeta/kirjelda kedagi/midagi • esitada küsimusi ja vastata neile • mõista ja järgida lihtsaid juhiseid/käskke • õnnitleda pühade puhul • väljendada tuju • väljendada eelistusi • mõista infoviiteid
Puhkus ja vaba aeg	imetlus meelelahutus	
Inimene	isiku välimus elukutsed	
Eluase	maja korter minu tuba sisustus	
Toitumine	nõud toodete nimetused	
Ukraina ja õpitava keele riikide loodus ja keskkond	ilm ja riietusvalikud loodusnähtused	
Ukraina ja õpitava keele riikide pühad ja traditsioonid	kuud koht, kuupäev, püha/sündmuse tähistamise aeg	
Kool	õppeained tunniplaan lemmikaine	

Keeleinventar – grammatika

Kategooria	Struktuur
Adjectif	Les adjectifs possessifs et démonstratifs
Adverbe	Les adverbes de fréquence parfois, toujours, d'habitude, jamais Les adverbes de quantité un peu de, beaucoup de
Article	Les articles définis, indéfinis et partitifs
Conjonction	Les articulateurs ou, et
Nom	L'accord : le masculin et le féminin, le singulier et le pluriel
Préposition	La situation dans l'espace à, en, au Les prépositions de temps (avant, après), de lieu (dans, sur, sous, près de)
Pronom	Les pronoms toniques
Verbe	Le présent La négation ne...pas L'impératif Le conditionnel présent de politesse Je voudrais... L'interrogation : "qui", "où", "quand", "quel(le)", "combien", "comment", "est-ce que", "pourquoi"

4. klass

Olukorrakommunikatsiooni üldised omadused

Situatiivse suhtluse temaatika	Keeleinventar – sõnavaraline vahemik	Kõne funktsioonid
Mina, mu pere ja sõbrad	elukoht asulad	• tervitada • hüvasti jätta • vabandada • tänada • tutvustada ennast/kedagi; • nimeta/kirjelda kedagi/midagi • esitada küsimusi ja vastata neile • mõista ja järgida lihtsaid juhiseid/käskke • õnnitleda pühade puhul • väljendada tuju • väljendada eelistusi
Eluase	eluruumide tüübid sisustus	
Puhkus ja vaba aeg	sport laste lemmikangelased kauplused ja ostud	
Inimene	hügieen tervislik seisund	
Ukraina ja õpitava keele riikide loodus ja keskkond	keskkond loodusnähtused	
Reis mööda Ukrainat ja õpitava keele riike	reis koolivaheajal transpordiliigid pealinnade, asulate nimetused	
Pühad ja traditsioonid	tähistamine kohvikus	

Koolielu	kooli üritused
----------	----------------

Keeleinventar – grammatika

Kategooria	Struktuur
Adjectif	L'accord et la place des adjectifs
Adverbe	Les adverbes d'intensité trop, très
Article	L'article zéro: être + profession
Conjonction	et, ou ,alors, mais
Nom	L'accord: le masculin et le féminin, le singulier et le pluriel
Nombre	Les nombres cardinaux
Pronom	Les pronoms personnels (sujets, toniques) Les pronoms interrogatifs simples
Verbe	Le présent (les verbes modaux) Le présent progressif (être en train de) Le futur proche (je vais + infinitif...) Le passé composé avec avoir, avec, être, (quelques verbes) Le passé récent (je viens de + infinitif...)

Hispaania keel

Õppekava on raamistik, mistõttu ei piira see õpetajate tegevust iga teema läbimise järjestuse ja sisu valikul. Mõnda teemat saab õppida integreeritult, näiteks: „Mina, mu pere ja sõbrad“ + “Pühad ja traditsioonid“, „Mina, mu pere ja sõbrad“ + „Eluase“.

Keeleinventar on orienteeruv ja valitakse vastavalt suhtlusolukorrale, õpilaste vajadustele ja kontsentrilise õppe põhimõttele. See ei ole õppimise eesmärk, seetõttu ei käsitleta seda eraldi leksikaalsete või grammatiliste teemadena.

Võõrkeeletõpet alustades on algkooliõpilastel veel vähe teadmisi oma emakeele keelelistest mõistetest. Seetõttu uuritakse osa grammatilisest materjalist leksikaalsete üksuste tasemel: õpilased õpivad üksikuid grammatilisi nähtusi kõnenäidistes ning neil ei ole vaja selgitada morfoloogilisi ja süntaktilisi seoseid kõneosade või näidisesse kuuluvate struktuuriüksuste vahel.

3. klass

Olukorrakommunikatsiooni üldised omadused

Situatiivse suhtluse temaatika	Keeleinventar – sõnavaraline vahemik	Kõne funktsioonid
Mina, mu pere ja sõbrad	pereliikmed arvud kuni 100 vanemate pereliikmete vanus elukoht igapäevased kohustused	- tervitada - hüvasti jätta - vabandada - tänada - tutvustada ennast/kedagi; - nimeta/kirjelda kedagi/midagi - esitada küsimusi ja vastata neile - mõista ja järgida lihtsaid juhiseid/käskke - õnnitleda pühade puhul - väljendada tuju - väljendada eelistusi - mõista infoviiteid
Puhkus ja vaba aeg	imetlus meelelahutus	
Inimene	isiku välimus elukutsed	
Eluase	maja korter minu tuba sisustus	
Toitumine	nõud toodete nimetused	
Ukraina ja õpitava keele riikide loodus ja keskkond	ilm ja riietusvalikud loodusnähtused	
Ukraina ja õpitava keele riikide pühad ja traditsioonid	kuud koht, kuupäev, püha/sündmuse tähistamise aeg	
Kool	õppeained tunniplaan	

	lemmikaine
--	------------

Keeleinventar – grammatika

Kategooria	Struktuur
Adverbio	De lugar, de tiempo
Números	Los ordinales de 20 hasta 100, los cardinales de 1 hasta 10
Preposición	De lugar
Pronombres	Los demostrativos (este, esta, estos, estas)
Verbo	Los verbos regulares, reflexivos y algunos irregulares en Presente de Indicativo Los verbos regulares y algunos irregulares en Pretérito Perfecto Compuesto

4. klass

Olukorrakommunikatsiooni üldised omadused

Situatiivse suhtluse temaatika	Keeleinventar – sõnavaraline vahemik	Kõne funktsioonid
Mina, mu pere ja sõbrad	elukohad asulad	• tervitada • hüvasti jätta • vabandada • tänada • tutvustada ennast/kedagi; • nimeta/kirjelda kedagi/midagi • esitada küsimusi ja vastata neile • mõista ja järgida lihtsaid juhiseid/käsk • õnnitleda pühade puhul • väljendada tuju • väljendada eelistusi
Eluase	eluruumide tüübid sisustus	
Puhkus ja vaba aeg	sport laste lemmikangelased kauplused ja ostud	
Inimene	hügieen tervislik seisund	
Ukraina ja õpitava keele riikide loodus ja keskkond	keskkond loodusnähtused	
Reis mööda Ukrainat ja õpitava keele riike	reis koolivaheajal transpordiliigid pealinnade, asulate nimetused	
Pühad ja traditsioonid	tähistamine kohvikus	
Koolielu	kooli üritused	

Keeleinventar – grammatika

Kategooria	Struktuur
Números	Los ordinales de 100 hasta 10000
Perífrasis verbales	Hay que+inf., tener que+inf.
Preposición	De lugar, de tiempo
Pronombres	Los demostrativos (aquel, aquella, aquellos, aquellas, ese, esa, esos, esas)
Sustantivo	La concordancia con el adjetivo
Verbo	Los verbos irregulares en Presente de Indicativo Los verbos regulares e irregulares en Pretérito Perfecto Compuesto Los verbos regulares e algunos irregulares en Futuro Simple de Indicativo

Matemaatika õppeharu

Matemaatika

Seletuskiri

Matemaatika õpetamise **eesmärgiks** on lapse isiksuse ja maailmavaatelistel orientatsioonidel mitmekülgne arendamine matemaatilise tegevuse abil, tema elamiseks ja haridustee jätkamiseks vajalike matemaatiliste ja muude võtmepädevuste kujundamine.

Selle eesmärgi saavutamine hõlmab järgmisi ülesandeid:

- õpilaste arusaamise kujundamine matemaatika rollist ümbritseva maailma nähtuste ja mustrite tundmaõppimisel;

- matemaatiliste teadmiste ja tegevusmeetodite kasutamise kogemuse kujundamine lastes hariduslike ja praktiliste probleemide lahendamiseks;
- õpilaste matemaatilise kõne arendamine, mis on vajalik matemaatiliste faktide, seoste ja mustrite kirjeldamiseks;
- kujundada õpilaste loogilist arutlusvõimet ja võimet hinnata andmete õigsust ja piisavust hariduslike ja praktiliste probleemide lahendamiseks.

Matemaatika algkursuse eesmärgi ja ülesannete elluviimine toimub järgmiste **sisuliinide** järgi:
 „Numbrid, numbritega toimingud. Suurused“, „Geomeetrilised kujundid“, „Avaldised, võrdused, võrratused“,
 „Töö andmetega“, „Matemaatilised probleemid ja uurimine“.

Sisuliin „**Arvud, toimingud arvudega. Suurused**“ hõlmab 1.–4. klassis lahutamatu täisarvude nummerdamise küsimusi miljoni piires; liitmise ja lahutamise, korrutamise ja jagamise aritmeetiliste toimingute sooritamise oskuste kujundamist; harilike murrudega praktilist tutvumist; suuruste mõõtmist; opereerimist suurustega.

Sisuliin „**Avaldised, võrdused, võrratused**“ on suunatud õpilaste ettekujutuse kujundamisele matemaatilistest avaldistest – numbrilistest ja muutujaga; võrdused ja võrratused; arvulised võrratused ja võrratused muutujaga; aritmeetilise tehte tulemuse sõltuvusest selle ühe komponendi muutusest. See sisuliin on algebralise materjali õppimise jaoks propedeutiline.

Sisuliin „**Geomeetrilised kujundid**“ on suunatud õpilaste ruumilise esituse arendamisele; geomeetriliste kujundite eristamise oskuse kujunemine nende oluliste tunnuste järgi; praktiliste oskuste kujundamine käsitsi ja lihtsate joonistusvahendite abil geomeetriliste kujundite ehitamiseks, joonistamiseks, modelleerimiseks ja kujundamiseks. See sisuliin on oma olemuselt propedeutiline.

Sisuliin „**Andmetega töötamine**“ võimaldab õpilastel praktilisel tasandil tutvuda lihtsaimate viisidega andmete valimiseks ja korrastamiseks teatud tunnuse järgi.

Sisuliini „**Matemaatilised ülesanded ja uuringud**“ eesmärk on kujundada õpilaste oskust eristada matemaatilisi probleeme, mis on lahendatavad matemaatiliste meetodite kasutamisega, mis põhinevad süžee-, geomeetrilistel ja praktilistel ülesannetel, samuti lihtsamate õppeuuringute tegemise protsessis.

Kursuse laiendatud õppimiseks mõeldud lisateemade **oriendteeruv loetelu** on lisatud iga klassi kavasse. Lisateemad ei ole kohustuslikud. Õpetaja saab valida üksikuid teemasid pakutavate hulgast või valida teemasid ise, arvestades õpilaste metoodilist otstarbekust ja kognitiivseid vajadusi. Lisateemade õppimise tulemused ei kuulu hindamisele.

Matemaatilise tegevuse kogemust kasutatakse teiste ainete (õppeharude) õppimisel läbi, millejuures kasutavad õpilased matemaatilisi meetodeid või muid reaalsuse õppimise vahendeid. Interdistsiplinaarsete haridusprojektide, miniuuringute jms korraldamiseks ja läbiviimiseks on soovitatav läbi viia tunde iga kahe nädala tagant.

3. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Arvud, tehted arvudega. Suurused	
<i>taastab</i> arvude järjestust tuhande piires; <i>loeb ja kirjutab</i> arvusid, moodustab arvusid erineval viisil; <i>määrab</i> kolmekohalise arvu järke; <i>määrab</i> arvus sadade, kümnendite, ühikute koguarvu; <i>esitab</i> arve liidetavate summana; <i>võrdleb</i> numbreid erineval viisil; <i>teostab</i> arvude numeratsioonist lähtuvalt liitmist ja lahutamist, korrutamist ja jagamist; <i>oskab</i> suuliselt liita ja lahutada ümmargusi arve; <i>arvutab suuliselt</i> endale sobival viisil; <i>omab</i> 1000 piires arvude kirjaliku liitmise ja lahutamise oskust; <i>ennustab</i> liitmise ja lahutamise tulemust,	Nummerdamine tuhande piires. Arvude liitmine ja lahutamine 1000 piires.

<i>kontrollib</i> arvutuste õigsust; <i>mõistab</i> korrutamise ja jagamise aritmeetiliste tehete olemust; <i>rakendab</i> arvutustes reeglit, mille järgi summa ei muutu järjekorra muutmisest, ning korrutamise ja jagamise tehete seost; arvudega 1 ja 0 korrutamise ja jagamise reegleid, võrdsete arvude jagamise reegleid, 10-ga korrutamise reegleid; <i>omab</i> tabelikorrutamise ja jagamise oskust; <i>omab</i> arvude tabelivälise korrutamise ja tuhande piires jagamise oskust; <i>teostab jäägiga</i> jagamist; saab aru, et jääk peab olema väiksem kui jagaja; kontrollib jäägiga jagamise õigsust; <i>rakendab</i> ratsionaalsete arvutuste võtteid; <i>ennustab</i> korrutamise ja jagamise tulemust; <i>kontrollib</i> arvutuste õigsust; <i>mõistab</i> arvude kordse võrdlemise olemust; <i>arvutab</i> arvude kordse võrdluse tulemust; <i>leiab</i> arvu, mis on mitu korda suurem/väiksem kui etteantud; <i>rakendab</i> arvutustes aritmeetiliste tehete tundmatute komponentide leidmise reegleid; <i>mõistab</i> ühe terviku osa moodustamise viisi terviku mitmest võrdsest osast; <i>saab aru</i> murdude lugeja ja nimetaja mõistetest; <i>loeb ja kirjutab</i> osi murdude kujul lugejaga 1; <i>võrdleb</i> murdeid lugejaga 1 kasutades visuaalseid vahendeid; <i>rakendab</i> arvutustes arvu osa ja arvu leidmise reeglit selle osa väärtuse järgi; <i>teab</i> pikkuse (sentimeeter, detsimeeter, meeter); massi (kilogramm, tsentner), mahu (liiter); aja (päev, nädal, tund, minut, sekund), ajavahemikute (kuu, aasta) mõõtühikuid ja nende vahelisi seoseid; <i>kasutab</i> teadmisi suuruste vahelistest seostest õppe- ja kognitiivsetes ning praktilistes olukordades; <i>mõõdab ja võrdleb</i> suurusi: pikkust, massi, mahtu, aega; <i>valib</i> suuruse mõõtmiseks sobivat mõõdikut; <i>kasutab</i> suuruste mõõtmiseks tööriistu, seadmeid ja muid vahendeid; <i>teisendab</i> kahes nimeühikus väljendatud väärtusi; <i>sooritab</i> aritmeetilisi tehteid nimetatud arvudega; <i>määrab</i> õppe- ja praktilistes olukordades omavahel seotud suuruste rühmad; <i>mõistab</i>, et ostu-müügi olukorda kirjeldatakse omavahel seotud suuruste kolmiku abil: hind, kogus, maksumus; <i>mõistab</i>, et tööd kirjeldatakse omavahel seotud suuruste kolmiku abil: tööviljakus, tööaeg, kogutoodang; <i>rakendab</i> praktiliste ülesannete lahendamiseks ühe suuruse leidmise reegleid kahest teadaolevast suurusest; <i>kasutab</i> teadmisi suuruste vahelistest seostest õppe- ja praktilistes olukordades; <i>ennustab</i> oodatavat tulemust; <i>võrdleb</i> saadud tulemust ennustatuga; <i>saab aru</i> hulknurga ümbermõõdu olemusest; <i>kasutab</i> õppe- ja praktilistes olukordades ristküliku (ruudu) ümbermõõdu arvutamise valemit	Arvude korrutamine ja jagamine. Tabelikorrutamine ja -jagamine. Korrutamise ja jagamise erijuhud. Tabeliväline korrutamine ja jagamine. Kordse võrdluse suhe. Arvu mitmekordne suurendamine või vähendamine. Korrutamise ja jagamise tundmatu komponendi leidmine. Suuruse osad. Murrud lugejaga 1. Murdude võrdus lugejaga 1. Arvu osa leidmine. Arvu leidmine selle osa suuruse järgi. Suurused: pikkus, mass, maht, aeg. Tehted suurustega. Omavahel seotud suuruste rühmad. Ostu-müügi olukorda, tööd iseloomustavad omavahel seotud suurused. Suuruste sõltuvus. Hulknurga ümbermõõt. Ristküliku (ruudu) ümbermõõt.
--	--

Avaldised, võrdused, võrratused, võrrandid	
<i>loeb ja kirjutab</i> matemaatilisi avaldise kasutades tekstivormis esitatud matemaatilisi avaldise; <i>määrab</i> arvude ja arvavaldiste võrduse ja võrratuse; <i>eristab</i> tõeseid ja valesid arvulisi võrdusi ja võrratusi; <i>leiab</i> arvulise avaldise ja etteantud tähevärtusega tähtavaldiste väärtuset; <i>rakendab</i> sulgudeta ja sulgudega avaldiste väärtuste arvutamisel tehete sooritamise järjekorra reegleid; <i>saab aru</i> mõistete „võrrand“, „võrrandi lahendamine“ olemusest; <i>lahendab</i> võrrandit aritmeetilise tehete tundmatu komponendi leidmise reeglite alusel ja muul viisil; <i>eristab</i> arvulisi võrdusi ja võrratusi muutujaga;; <i>leiab</i> muutujaga võrratuste lahendusi endale mugaval viisil ,	Matemaatilised avaldised: arvulised ja tähestikulised. Arvulised võrdused ja võrratused. Tehete järjekorra reeglid arvavaldistes. Võrrand. Võrrandi lahendus. Võrratus muutujaga. Muutujaga võrratuse lahendid.
Geomeetrilised kujundid	
<i>orienteerub</i> tasapinnal ja ruumis, liigub mööda kindlat marsruuti; planeerib liikumismarsruuti; <i>suhestab</i> reaalobjekte geomeetriliste kujundite mudelitega; <i>nimetab</i> geomeetriliste kujundite elemente; <i>modelleerib</i> geomeetrilisi kujundeid; <i>ehitab</i> ristküliku/ruudu; <i>eristab</i> ringi ja ringjoont, tähistab joonisel ringi ja ringjoone elemente (keskpunkt, raadius, läbimõõt); <i>ehitab</i> sirkeli abil ringi	Geomeetrilised kujundid tasandil ja ruumis.
Matemaatilised probleemid ja uurimistöö	
<i>lahendab</i> liht- ja lihtsüžeeülesandeid, geomeetrilise sisuga ülesandeid, pädevusele suunatud ülesandeid; <i>lahendab</i> ülesandeid neljanda proportsionaalse leidmiseks ning ülesandeid kahekordse üheks taandamise ja ühistöö peale; <i>koostab</i> avaldist tähtandmetega ülesandele; <i>lahendab lihtülesandeid</i> sündmuse kestuse määramiseks; <i>mõistab</i> protsessi olemust ja koostab sellele probleemile pöördülesandeid; <i>loob</i> ülesande abimudelit erinevatel viisidel; <i>valib</i> ülesande küsimustele vastamiseks vajalikke ja piisavaid arvandmeid; <i>kavandab</i> ülesande lahendust / lahendab ülesannet; <i>loob</i> ülesande matemaatilise mudelit; <i>kontrollib</i> ülesande lahenduse õigsust: koostab ja lahendab pöördülesannet, lahendab ülesannet teistmoodi jne; <i>koostab</i> süžeeülesandeid; <i>sooritab</i> õpetaja abil elementaareid matemaatiliste sõltuvuste uurimusi; <i>kasutab</i> matemaatilise tegevuse kogemusi interdistsiplinaarsete uurimisülesannete täitmisel, töötamisel õppeprojektide kallal, igapäevaelu probleemsetes olukordades	Lihtsad ja keerulised süžeeülesanded. Tüüpülesanded. Geomeetrilise sisuga probleemid. Pädevusele suunatud ülesanded. Ülesanded tähtandmetega. Ülesanded ja uuringud ürituse kestuse, algus- ja lõpuaja määramiseks. Pöördülesanded. Ülesande lahendamise protsess. Õppeuuringud.
Töö andmetega	
<i>loeb</i> lihtsaid tabelleid, loeb andmeid graafikutelt, skeemidelt, diagrammidelt;	Andmete valik ja järjestamine teatud tunnuse järgi.

<i>valib</i> probleemsituatsiooni lahendamiseks vajalikke ja piisavaid andmeid; <i>sisestab</i> andmeid tabelitesse; <i>kasutab</i> andmeid praktilise suunitlusega ülesannete lahendamisel	
Lisateemad Tabelivälise korrutamise ja jagamise ratsionaalsed viisid. 2 ja 5-ga jaguvustunnused. 10-ga jaguvuse tunnus. Võrrandite lahendamine, mille parem pool või üks komponentidest on esitatud arvavaldisena. Võrrandite lahendamine, milles üks komponentidest on esindatud muutujaga avaldisena. Võrratuste lahendamine muutujaga. Kaudsel kujul sõnastatud liitülesanded, mis sisaldavad arvu suurendamist või vähendamist mitme ühiku võrra. Liitülesanded tähtandmetega. Liitdiagrammi ülesannete lahendamine algebralisel meetodil. Mittestandardised ülesanded. „Maagilised kujundid“. Lõpetab joondiagramme.	

4. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Arvud, tehed arvudega. Suurused <i>reprodutseerib</i> arvude järjestust miljoni piires; <i>loeb ja kirjutab</i> arve, moodustab arve erineval viisil; <i>võrdleb</i> arve erineval viisil; määrab mitmekohalise arvu numbrilise koosseisu; <i>määrab</i> teatud järgu ühikute koguarvu; <i>esitab</i> arvusid järguliste liidetavate summana; <i>teostab</i> liitmist ja lahutamist, korrutamist ja jagamist lähtuvalt arvude numeratsioonist; <i>omab</i> miljoni piires arvude kirjaliku liitmise ja lahutamise oskust; <i>ennustab</i> liitmise ja lahutamise tulemust; kontrollib arvutuste õigsust; <i>omab</i> mitmekohalise arvu kirjaliku korrutamise ja ühekohalisega jagamise oskusi; <i>omab</i> kahekohalise arvuga kirjaliku korrutamise ja jagamise arvutusoskust; <i>mõistab</i> kolmekohalise arvuga korrutamise ja jagamise meetodit; <i>teostab</i> kirjalikku jagamist jäägiga; <i>planeerib</i> kirjaliku arvutamise tehete järjekorda; <i>ennustab</i> numbrite arvu korrutises või osakaalus enne tulemuse leidmist; <i>kontrollib</i> arvutuste õigsust; <i>mõistab</i> murdude saamise meetodit; <i>saab aru</i> murdude lugeja ja nimetaja olemusest; <i>loeb ja kirjutab</i> murde; <i>eristab</i> murde, mis võrduvad 1-ga; <i>võrdleb</i> samade nimetajatega murde; <i>rakendab</i> praktiliste ülesannete lahendamisel arvust murdude ja selle murdude väärtusest arvu leidmise reegleid, <i>teab</i> pikkuse (millimeeter, sentimeeter, detsimeeter, meeter, kilomeeter); massi (gramm, kilogramm, tsentner, tonn), mahu (liiter); aja (päev, nädal, tund, minut, sekund), ajavahemikute (kuu, aasta, sajand) mõõtühikuid ja nendevahelisi seoseid; <i>kasutab</i> teadmisi suuruste vahelistest seostest õppe- ning praktilistes olukordades;	Esimese miljoni numbrite nummerdamine Arvude liitmine ja lahutamine miljoni piires. Arvude korrutamine ja jagamine miljoni piires. Murru mõiste. Murdude võrdlus. Arvusr murdude leidmine. Arvu leidmine selle murdude suuruse järgi.

<i>mõõdab</i> ja võrdleb suurus: pikkust, massi, mahtu, aega; <i>valib</i> suuruse mõõtmiseks sobivat mõõdikut; <i>kasutab</i> suuruste mõõtmiseks tööriistu, seadmeid ja muid vahendeid; teisendab kahes nimeühikus väljendatud väärtusi; <i>sooritab</i> aritmeetilisi tehteid nimetatud arvudega; määrab õppetöös ja praktilistes olukordades omavahel seotud suuruste rühmasid; <i>kasutab</i> õppetöös ja praktilistes olukordades teadmisi suuruste vahelistest seostest; <i>mõistab</i>, et kehade liikumist kirjeldab omavahel seotud suuruste kolmik: teepikkus, kiirus ja ajavahemik; <i>mõistab</i> liikuva keha kiirust kui tema läbitud teepikkust ajaühikus; <i>teab</i> kiirusühikute nimetusi ja tähistusi; kasutab praktiliste ülesannete lahendamisel valemeid kiiruse, läbitud teepikkuse, ajavahemiku leidmiseks <i>ennustab</i> oodatavat tulemust; <i>võrdleb</i> saadud tulemust ennustatuga; <i>leiab</i> õppe- ja praktilistes olukordades hulknurga perimeetri; <i>leiab</i> teadaoleva perimeetri järgi ruudu külje pikkuse; <i>mõistab</i> pindala kui tasandiliste kujundite omadust; teab pindalaühikuid; <i>määrab</i> paleti abil kujundi pindala; <i>kasutab</i> õppe- ja praktilistes olukordades ristküliku (ruudu) pindala arvutamise valemit; <i>leiab</i> ristküliku ühe külje pikkuse teadaoleva pindala ja teise külje järgi	Suurused: pikkus, mass, maht, aeg. Tehted suurustega. Omavahel seotud suuruste rühmad. Keha liikumist iseloomustavad omavahel seotud suurused. Suuruste vaheline sõltuvus. Geomeetrilised suurused – hulknurga ümbermõõt, joonise pindala.
Avaldised, võrdsused, võrratused	
<i>kirjutab</i> matemaatilisi avaldisi ja väiteid, esitatuna teksti kujul, kasutades matemaatilisi sümboleid; <i>määrab</i> võrdsust ja võrratust arvude ja arvavaldiste vahel; <i>leiab</i> arvavaldise ja tähtavaldise väärtust etteantud tähevärtusega; <i>kasutab</i> sulgudeta ja sulgudega avaldiste väärtuste arvutamisel tehete sooritamise järjekorra reegleid; <i>lahendab</i> ühe muutujaga võrrandi, lähtudes aritmeetilise tehte tundmatu komponendi leidmise reeglitest; <i>kontrollib</i>, et saadud muutuja arvaväärtus oleks võrrandi lahend; <i>mõistab</i>, et muutujaga võrratusel võib olla üks, mitu või palju lahendeid, lahendid võivad puududa; <i>leiab</i> muutujaga võrratuse eraldi lahendeid endale mugaval viisil,	Arvulised avaldised. Tähtavaldised. Arvulised võrdsused. Arvulised võrratused. Võrrand. Võrratus muutujaga.
Geomeetrilised kujundid	
<i>orienteerub</i> tasapinnal ja ruumis, liigub mööda kindlat marsruuti; planeerib liikumismarsruuti; <i>kirjeldab</i> või <i>kujutab</i> skemaatiliselt objektide asetust, suunda ja liikumist; <i>tunneb ära</i> ja <i>liigitab</i> geomeetrilisi kujundeid oluliste tunnuste järgi; <i>liigitab</i> nurki (täis-, terav-, nürinurk); <i>joonistab</i> täisnurke nurgiku abil; nimetab ristküliku (ruudu) olulisi tunnuseid; <i>kasutab</i> praktiliste ülesannete lahendamisel ristküliku vastaskülgede omadust; ehitab ristkülikut (ruudu); <i>ehitab</i> ringi, ringjoont etteantud raadiuse, läbimõõdu väärtuse järgi; <i>nimetab</i> geomeetriliste kujundite elemente ruumis; <i>modelleerib</i> geomeetrilisi kujundeid;	Geomeetrilised kujundid tasandil. Nurk. Nurkade tüübid: täis-, terav-, nürinurk. Ristkülik. Ruut, kolmnurk. Ring. Ringjoon. Geomeetrilised kujundid ruumis: koonus, silinder, püramiid, kera, risttahukas (kuup).

Matemaatilised probleemid ja uurimistöö	
<i>lahendab</i> liht- ja liitülesandeid (sh murdudega), geomeetrilise sisuga ülesandeid, pädevusele suunatud ülesandeid; <i>lahendab</i> ülesandeid neljanda proportsionaalse leidmiseks erinevatel viisidel, topelttaandamiseks ühele, proportsionaalseks jagamiseks, tundmatu leidmiseks kahe erinevuse järgi, ühistööks, kahe keha sirgjooneliseks ühtlaseks liikumiseks; <i>lahendab</i> ülesandeid tähtandmetega; <i>lahendab liitülesandeid</i> ürituse kestuse, ürituse alguskuupäeva, ürituse lõppkuupäeva arvutamiseks; <i>koostab</i> ja <i>lahendab</i> pöördülesandeid; <i>loob</i> ülesande abimudelit erinevatel viisidel; <i>valib</i> ülesande küsimustele vastamiseks vajalikke ja piisavaid arvandmeid; <i>kavandab</i> ülesande lahendust / <i>lahendab</i> ülesannet; <i>loob</i> ülesande matemaatilist mudelit; kontrollib ülesande lahenduse õigsust; <i>koostab</i> süžeeülesandeid; <i>teeb</i> õpetaja abil matemaatiliste sõltuvuste elementaarset uurimist; <i>planeerib</i> lihtsamaid õppeuuringuid; <i>kasutab</i> matemaatilise tegevuse kogemust interdistsiplinaarse iseloomuga uurimisülesannete täitmisel, haridusprojektide kallal töötades, igapäevaelu probleemsetes olukordades	Lihtsad ja keerulised süžeeülesanded. Tüüpülesanded. Geomeetrilise sisuga probleemid. Pädevusele suunatud ülesanded. Ülesanded tähtandmetega. Ülesanded ja uuringud ürituse kestuse, algus- ja lõpuaja määramiseks. Pöördülesanded. Ülesande lahendamise protsess. Õppeuuringud.
Töö andmetega	
<i>loeb</i> lihtsaid tabeleid, joondiagramme; <i>lõpetab</i> joondiagramme; <i>võrdleb</i> ja <i>üldistab</i> tabelites/diagrammides sisalduvaid andmeid; <i>valib</i> probleemsituatsiooni lahendamiseks vajalikke ja piisavaid andmeid; <i>kasutab</i> andmeid praktilise suunitlusega ülesannete lahendamisel ,	Andmete valik ja järjestamine teatud atribuudi järgi
Lisateemad :	
Ratsionaalsed arvutusmeetodid. Suuline korrutamine ja jagamine 5, 50, 500-ga. Suuline korrutamine ja jagamine 25, 250, 2500-ga. Korrutamine 11, 101, 1001-ga. Korrutamine 9, 99, 999-ga. Kirjalik korrutamine kolmekohalise arvuga. Kirjalik jagamine kolmekohalise arvuga. Võrrandid, kus üks tehte komponentidest on muutujaga avaldis. Algebraalne meetod liitgraafiku ülesannete lahendamiseks. Võrratuste lahendamine muutujaga. Ajaühikutes esitatud liitarvude liitmine ja lahutamine. Pikkus- ja massiühikutes esitatud arvude korrutamine ja jagamine kahekohalise arvuga. Kiiruse sõltuvus teepikkuse muutumisest püsiva aja puhul; aja muutumisest püsiva teepikkuse puhul. Ülesanded ühes suunas liikumise peale. Ülesanded kehade liikumisest Kolmnurkade tüübid nurkade jaotuses. Kolmnurkade tüübid külgede jaotuses. Mittestandardised ülesanded, loogilist laadi ülesanded. Sektordiagrammid	

Loodusteaduslik, kodanikuõpetuse ja ajaloo, sotsiaalne ja tervishoiu õppeharud
„Ma avastan maailma“
Seletuskiri

Neid õppeharusid saab rakendada eraldi õppeainetena või lõimitud kursusel erinevat tüüpi integratsiooni teemadel (temaatiline, menetluslik, valdkondadevaheline; sama valdkonna piires; integreeritud õppetundides, temaatiliste päevade ajal, projektitegevuste käigus) interdistsiplinaarsete seoste aktiivsel kasutamisel, õpilaste erinevate suhtlusvormide korraldamisel. Õpilaste praktiliste probleemide lahendamiseks elusituatsioonides kasutatakse teiste haridusvaldkondade õpitulemusi.

Õppekava „Ma avastan maailma“ eesmärk on nooremate õpilaste isiklik areng, mis põhineb tervikliku maailmapildi kujunemisel erinevat tüüpi sotsiaalsete kogemuste omandamise protsessis, hõlmates integreeritud teadmiste süsteemi loodusest ja ühiskonnast, väärtusorientatsiooni erinevates eluvaldkondades ja ühiskondlikku praktikat, uurimismeetodeid, mis iseloomustavad õpilaste praktiliste probleemide lahendamise oskust.

Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb lahendada järgmised **ülesanded** :

- uurimisoskuste kujundamine, olemasolevate enesetundmismeetodite valdamine ning oma keha, looduse ja ühiskonnaelu objektide ja nähtuste tundmine (vaatlus, uurimine, kogemus, praktiline töö, mõõtmine,
- süstematiseerimine, klassifitseerimine, sündmuste loogilise ja ajalise järjekorra kehtestamine, nähtu (kuuldu) kriitiline hindamine, seoste ja sõltuvuste loomine looduses ja ühiskonnas; keskkonnaseisundi ja inimtegevuse vahel; käitumise mõju tervisele ja ohutusele; töö tulemuse sõltuvus rakendatud pingutustest; riskikäitumise tagajärgede analüüs);
- aktiivse positsiooni kasvatamine enda ja oma pere tsiviil- ja sotsiaal-kultuurilise kuuluvuse osas Ukrainasse; huvi oma piirkonna ja riigi ajaloo ja looduse tundmise vastu; austus riigi sümbolika vastu, algatusliku patriootliku käitumise vastu avalikes aktsioonides, tähtpäevade ja sündmuste tähistamisel;
- sallivuse arendamine sotsiaalsel suhtlemisel, väärtushoiaku loomine loodusesse ja selle tundmaõppimise, teiste inimeste eraellu, õigusliku vastutuse teadvustamine ühiskonnas kehtivate normide ja reeglite kasutamise olukordades, muud sotsiaalsed suhtlemis- ja koostööoskused erinevates tegevusvaldkondades;
- tingimuste loomine õpilaste eneseväljenduseks erinevates tegevustes, keskkonnateadliku ja sotsiaalselt kohanenud isiksuse kujundamine.

Kursuse temaatiliseks aluseks on Riikliku alghariduse standardiga määratletud **sisuliinid** , mis hõlmavad ülaltoodud harude komponente nende lõimitud olemuses, nimelt:

„Inimene“ (inimene on osa loodusest ja ühiskonnast, enesetundmine, teadmine oma võimetest; tervislik ja turvaline käitumine);

„Inimene inimeste seas“ (sotsiaalsed rollid (õpilane, pereliige ja kogukond), käitumisnormid perekonnas, koolis, avalikes kohtades; moraalinormid; kooselu- ja koostööoskused, inimestevahelised sotsiaalsed sidemed sotsiaalsete rollide täitmisel);

„Inimene ühiskonnas“ (kodanikuõigused ja kohustused ühiskonnaliikmena ja Ukraina kodanikuna. Oma maa, ajaloo, riigi sümbolite tundmaõppimine. Ukrainlaste panus maailma saavutustesse);

„Inimene ja maailm“ (Maa on kõigi inimeste ühine kodu; tolerantne suhtumine inimeste maailma, kultuuride, tavade mitmekesisusse; keskkonnaseisundi sõltuvus kõigi inimeste käitumisest);

„Loodus“ (looduse mitmekesisus; looduse uurimise meetodid; elutu ja elus loodus; seosed looduses; Maa loodus; Ukraina loodus).

„Inimene ja loodus“ (inimese ja looduse suhe; loodusteaduslike teadmiste, materjalide, toodete ja tehnoloogiate kasutamine inimese poolt; vastutustundlik inimtegevus looduses; käitumisreeglid looduses; laste osalemine keskkonnategevuses).

Tüüpiline õppekava võimaldab õpetajal iseseisvalt valida ja kujundada integreeritud ja autonoomset viisi Standardi õppeharude sisu esitamiseks, valida didaktilisi vahendeid, keskendudes õpilaste individuaalsetele kognitiivsetele vajadustele ja võimetele (õppetase, vajaduste, motiivide, eesmärkide, sensoorse ja emotsionaalse arengu hetkeseisund). Hariduse didaktilis-metoodilises korralduses on erilise tähtsusega selle seos eluga, ideede, teadmiste ja käitumisoskuste rakendamise praktikaga elusituatsioonides. Õpilaste vastavate kogemuste piiratus nõuab pidevat kaasamist ja muljete, tunnete toe analüüsimist ümbritseva maailma objektide ja nähtuste uurimise tulemustele.

Pedagoogilist strateegiat, mis toetus nooremate õpilaste kognitiivsete protsesside arendamisel imiteerivatele mehhanismidele ja nägi ette näidiste, algoritmide eeliskasutamist, samm-sammulist kontrolli ja korrigeerimist, rikastatakse polüsensoorse lähenemisega, mis määrab õpilaste uurimuslikku käitumist, nende

loodus- ja sotsiaalse keskkonna objektide ja nähtuste parameetrite tajumist, ning suunatakse otsingutegevuse valdkonda.

Tüüpikava alusel saab õpetaja luua lõimitud kava erinevaid versioone vastavalt järgmisele algoritmile:

- õpieesmärkide määratlemine;
- terminite kaardi koostamine teistes ainetes (assotsiatiivne võrk, kursused, õppeharud, mis aitavad eesmärke saavutada);
- kava struktureerimine teemade kaupa;
- lõimitud õpet tagavate õpilastegevuste valik;
- oodatud tulemuste saavutamise näitajate väljatöötamine.

Võimalikud lõimimisvahendid kava „Ma avastan maailma“ elluviimisel hõlmavad õpilaste kaasamist erinevate uuriva iseloomuga ülesannete täitmise praktikasse, näiteks:

- uuring-tuvastus (Mis see on? Milline see on? Uurimine meeleeelundite abil, kirjeldamine, võrdlemine teiste objektide, nähtustega; ühine – erinev, millisesse tervikusse see kuulub);
- uuring-vaatlus (Kuidas see toimib? Mis sellega toimub? Milleks see on?);
- uuring-otsing (küsimus, prognoosimine, nähtuste, sündmuste ajalise ja loogilise järjestuse kindlakstegemine; põhjuslike seoste tuvastamine (Miks? Kuidas? Millest see sõltub? Millega on seotud?), oletus, järeldus-üldistus).

3. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Inimene	
<i>teab</i> , mis on ühist ja mille poolest erineb inimene teistest elusolenditest (mõtlemine, kõne, töö, suhtlemine ja koosmõju teiste inimestega) <i>räägib</i> inimese kehaosadest, nende tähendusest; nende eest hoolitsemise reeglitest; <i>omab</i> lihtsamaid hügieeni-, iseteenindusoskusi;	Inimene on osa loodusest ja ühiskonnast. Inimese organism. Inimkeha osad ja nende funktsioonid. Tervishoid. Hügieenioskused. Enesehoolduse oskused.
<i>nimetab</i> tervisliku eluviisi tingimusi (toitumine, tervishoid, kahjulike harjumuste vältimine); <i>selgitab</i> , kuidas inimene elu jooksul muutub, toob näiteid omast kogemusest; <i>selgitab</i> , kuidas sotsiaalsed rühmad (pere, laste kollektiiv, sõbrad) mõjutavad inimest	Inimese areng kogu elu jooksul: beebist täiskasvanuni. Tervislik eluviis, tervishoid.
<i>väljendab</i> huvi oma välimuse vastu, <i>räägib</i> endast, oma hobidest; püüdleb täpsuse poole <i>tunneb ära</i> iseloomuomadused ja hindab neid; <i>nimetab</i> iseloomuomadusi, mis aitavad kaasa ja takistavad elus edu saavutamist, suhtlemist teistega; <i>selgitab</i> , kuidas eesmärgi saavutamine sõltub visadusest ja töökusest	Isiku välimus. Iseloomuomadused, mis aitavad kaasa elus edule, tagavad sõbralike suhete loomist teistega, austus (ausus, töökus, suuremeelsus, viisakus, vastutulelikkus). Iseloomuomadused, mis segavad edu saavutamist, suhtlemist (laiskus, tähelepanematus, ükskõiksus, suhtlemisvaegus). Enesetundmine, teadmised oma võimetest, tervislik ja turvaline käitumine.
<i>oskab kasutada</i> tööaja planeerimise, tähelepanu ja mälu treenimise meetodeid; <i>hoiab</i> töökohta korras; <i>näitab</i> kognitiivset tegevust klassiruumis [3 sotsiaal- ja tervishoiu õppeharu]; <i>teeb koostööd</i> ja <i>suhtleb</i> teistega erinevates olukordades (õpib, mängib)	Haridus kui õnnestumise komponent. Õppimisvõime. Tööaja planeerimine. Suhtlemine ja koostöö teistega.
Praktiline blokk (vaatlused, uuringud, harjutused).	
• Tähelepanu, mälu treenimine (tehnikad, algoritmid, harjutused).	
Inimene inimeste seas	

<i>nimetab</i> käitumisreegleid perekonnas, koolis, kogukonnas; <i>mõistab</i> vastutustunnet perekonna ees	Perekond. Perekonna koosseis. Perekonna ajalugu. Õiguste ja kohustuste jaotus perekonnas. Vaba aeg peres. Põlvkondadevahelised peresuhted. Ohtlikud olukorrad koolis, kodus, tänaval. Hoolimine nende eest, kes seda vajavad.
<i>pakub</i> jõukohaseid lahendusi kooli, kogukonna probleemidele; <i>teeb koostööd</i> ja <i>suhtleb</i> teistega kooli traditsioonide hoidmisel; <i>näitab</i> üles huvi õppimise ja kooli traditsioonide hoidmise vastu; <i>mõistab</i> teistesse lahke suhtumise eeliseid järgmiste omaduste avaldumise näidete abil: ausus, heatahtlikkus, ärrituvus, töökus, viisakus vastandina kavalusele, ükskõiksusele, ahnusele, laiskusele, kultuuritusele; <i>lahendab</i> konflikte rahumeelselt; <i>järgib</i> kooli kodukorda; käitumisreegleid koolis ja seltskonnaüritustel	Kool. Kooli kodukord. Põliskooli ajalugu. Traditsioonide hoidmine. Suhtumine teistesse (suhtlemine, ühine mäng, töö, õppimine rühmas, klassiruumis). Moraalinormid.
Praktiline blokk (vaatlused, uuringud, harjutused). • Vanemate ja teiste pereliikmete suhtes tundliku käitumise modelleerimine. • Konfliktsituatsioonide lahendamise viiside modelleerimine (kirjandusteostele, tõsielu olukordadele tuginedes)	
<i>nimetab</i> oma piirkonna avaliku ruumi objekte; <i>demonstreerib</i> suhtumist enda ja teiste eraomandisse kui väärtusesse; <i>põhjendab</i> eraruumi rikkumise lubamatust; <i>osaleb</i> ühistranspordis, kinos, raamatukogus jne käitumise reeglite arutelus, argumenteerib nende otstarbekust näidetega	Privaatne ja avalik ruum. Käitumisreeglid avalikes kohtades.
Praktilised tööd • Klassis, koolis, kohalikus kogukonnas vastuvõetud käitumisreeglite arutamine. • Käitumise modelleerimine (instseneering) avalikes kohtades (kirjandusteostele, tõsielu olukordadele tuginedes).	
Inimene ühiskonnas	
<i>on teadlik</i> oma kuulumisest Ukraina ühiskonda; vajadusest sallivate inimestevaheliste suhete järele; <i>omab ettekujutust</i> Ukraina riigisümboolikast; oma kuuluvusest Ukrainasse; jagab teistega teavet iga lapse õiguste kohta (õigus haridusele, tervishoiule, puhkusele, kaitsle väärkohtlemise eest); <i>näitab huvi</i> Ukraina mineviku ja tänapäeva õppimise vastu; osalemine tähtpäevade, riiklike ja rahvatähtpäevade tähistamises; <i>küsib</i> vanematelt ja kogub teavet oma piirkonna, kohanimede mineviku ja ajaloo kohta; <i>oskab käituda pidulikes olukordades, mälukohtades</i> [3 sotsiaal- ja tervishoiu õppeharu; mõistab süütegude olemust teiste inimeste õiguste rikkumisena; <i>käsitleb</i> seda teemat, <i>toob näiteid</i>;	Inimene on osa ühiskonnast. Perekond, laste kollektiiv, sõbrad. Inimeste sõltuvus üksteisest. Vastastikune abi. Ühiskond kui inimkoosluste ühtsus, nende mitmekesisus. Inimestevahelised suhted ühiskonnas. Ukraina on iseseisev riik. Riigi sümbolid: vapp, lipp, hümn, riigikeel, nende tähendused. Kodanike õigused ja kohustused. Meeldejäädavad sündmused, riigi- ja rahvuspühad, nende ajalugu. Erinevate elukutsetega inimeste töö. Nende ametite õppimiseks vajalikud teadmised ja oskused.

<i>põhjendab</i> vajadust vastutada oma tegude eest; <i>tuvastab</i> seoseid ühiskonnaelus (teo ja tagajärje, reeglite rikkumise ja vastutuse vahel); <i>näeb ette</i> oma tegevuse tagajärge; <i>räägib</i> erinevate inimeste elukutselise töö tähtsusest riigi jaoks; <i>tunneb</i> end Ukraina kodanikuna; näitab isamaalisi tundeid, austust riigi sümbolite, oma piirkonna traditsioonide ja tavade vastu	Sinu piirkonna inimeste majandustegevus. Kuulsad ukrainlased. Käitumisreeglid mälukohtades pidulike ürituste ajal. Inimõigused. Teo ja tagajärje suhe. Süütegu on teiste inimeste õiguste rikkumine. Teie piirkonna kaasaegne kunstkäsitöö.
Praktiline plokk (vaatlused, uuringud, harjutused). - Albumi koostamine, portfoolio koostamine või temaatilise näituse „Oleme Ukraina kodanikud“ korraldus (sümboolika kujutised, voldikud, fotod). - Prognostiliste ülesannete lahendamine „Mis juhtub, kui ...“ (õigusrikkumiste olukorrad)	
Inimene ja maailm	
<i>omab ettekujutust</i> maailma rahvaste mitmekesisusest; <i>toob näiteid</i> teiste rahvaste kommetest, maailma saavutustest, riikide koostööst; <i>ilmutab</i> huvi ja austust erinevate kultuuride vastu	Maa on kõigi inimeste ühine kodu. Ukraina maailmakaardil. Ukraina on Euroopa riik. Rahvaste mitmekesisus maailmas. Riikide koostöö looduskaitse, kultuuri, kaubavahetuse, turvalise elu, loodusõnnetuste ennetamise teemal. Inimkonna leiutised. Kuulsad ukrainlased, nende panus maailma teadusesse, kultuuri, sporti
Praktiline plokk (vaatlused, uuringud, harjutused). Uurimus „Mis minu majas on toodetud teistes riikides“, nende kaupade teekonna kaardistamine (plakatil vms). Projekt „Kuulsad ukrainlased“. Andmete kogumine kuulsate ukrainlaste kohta erinevatest eluvaldkondadest (kunst, sport, teadus) ja nende esitamine erinevates vormides (tekstid, fotod, lood jne).	
Loodus	
<i>toob näiteid</i> kehade ja loodusnähtuste kohta; <i>eristab</i> ja <i>nimetab</i> elutu ja elava looduse kehasid; looduskehasid ja inimese loodud kehasid; koostab enda vaatluste põhjal nimekirja elutu/elava looduse kehadest; <i>selgitab välja</i> elutu ja elava looduse kehasid looduskeskkonnas, <i>loob</i> nende vahel seoseid; <i>kirjeldab</i> loodusnähtusi, <i>avaldab</i> nende kohta oma muljet; <i>räägib</i> õpitud ja/või vaadeldud loodusnähtustest	Loodus on osa ümbritsevast maailmast. Kehade ja loodusnähtuste mõiste. Elutu ja elav loodus, nende vahelised seosed. Loodusnähtused (lehtede langemine, udu, tuul, koit, aastaegade vaheldumine, lindude rändelend jne).
<i>nimetab</i> infoallikaid loodusest; <i>eristab</i> ja <i>kasutab</i> looduse uurimise seadmeid; <i>seostab</i> meeleeelundeid / looduse uurimise seadmeid nende abil saadud teabega; <i>selgitab</i> looduse uurimise vajadust; <i>otsib ja analüüsib</i> infot looduskehade/nähtuste kohta erinevatest allikatest (loodusteemalised väljaanded, veebiressursid jne), sh tehnilisi instrumente ja seadmeid kasutades; <i>määrab</i> peamist loodusteaduslikus teabes, <i>avaldab</i> selle kohta muljet; <i>esitab</i> teavet loodusest teate, joonise, diagrammi, esitluse vms vormis; <i>viib</i> plaani järgi läbi kehade ja nähtuste <i>vaatlusi</i> vahetus looduskeskkonnas, fikseerib tulemusi, <i>esitleb</i> neid; <i>küsib ja vastab</i> küsimustele keha/loodusnähtuste uurimise kohta; <i>analüüsib</i> kavaga ette nähtud uurimistöö põhietappe, <i>pakub</i> välja oma ideid;	Looduse uurimine. Looduse uurimise tähendus. Looduse kohta infoallikad. Looduse kohta teabe esitamise viisid. Uurimine kui loodusteadmiste allikas. Vaatlus, mõõtmine, katse. Seadmed looduse uurimiseks. Keha/loodusnähtuste uurimise põhietapid: eesmärgi määratlemine, tegevuste planeerimine ja elluviimine vastavalt plaanile, järelduse sõnastamine. Tehtud uurimistöö analüüs. Modelleerimine looduse uurimisel.

<i>sõnastab</i> eeldusi ja kontrollib neid uurimistöö käigus etteantud või iseseisvalt koostatud plaani järgi; <i>teeb kindlaks</i> vajalikku (seadmed, informatsioon jne) uuringute läbiviimiseks iseseisvalt või rühmas iseseisvalt või rühmas; <i>sooritab</i> iseseisvalt/paaris/rühmas keha/loodusnähtuste uurimist vastavalt plaanile/juhendile (õppeobjektid valitakse iseseisvalt või neid annab õpetaja); <i>arutab</i> paaris/rühmas ja esitleb uuringu tulemusi mitmekülselt (skeemid, foto- või videoreportaažid, esitlused, maketid jm); <i>sõnastab õppejõu abil täidetud uuringu tulemuste põhjal järeldust; analüüsib</i> uuringu läbiviimist, leiab vigu, pakub võimalusi nende parandamiseks, nimetab edutegureid; <i>teeb järeldusi</i>: uusi teadmisi looduse kohta on võimalik saada erinevatest allikatest, sh uurimistöö tulemusena; <i>näitab</i> emotsionaalset ja väärtustavat suhtumist loodusesse ja selle uurimisse	
Praktiline plokk (vaatlused, uuringud, harjutused). • Tutvumine loodusteemaliste infoallikatega (loodusliku sisuga paberväljaanded, geograafilised kaardid, mineraalide kogud, herbaariumid, heli- ja videosalvestised, veebiressursid jne) • Mõõtmiste tegemine (mõõtmisobjekti valib õpilane või määrab õpetaja) • Keha/loodusnähtuse uurimise läbiviimise juhiste mõistmise harjutus • Vaatlus-/katseplaani koostamise harjutus. • Keha/loodusnähtuste vaatlemine (vaatlusobjekti valib õpilane või määrab õpetaja) • Loodusvaatluse päeviku pidamine • Keha/loodusnähtuste uurimine (uuringuobjekti valib õpilane või määrab õpetaja) • Looduse uurimine mudelite abil (akvaarium, gloobus jne).	
<i>toob</i> näiteid ainete kohta; selgitab välja oma ümbruses elutu looduse kehad ja liigitab neid teatud tunnuste järgi (kuju, värvus, seisund jne); <i>uurib</i> savi, kriiti, piima, õhku või muid eluta looduse kehasid ning <i>teeb järeldust</i> nende omaduste (värvus, seisund, kõvadus, läbipaistvus, voolavus, ujuvus, haprus, voolavus jne) kohta; <i>võrdleb</i> elutu looduse kehasid väliste tunnuste järgi / uuritud omaduste põhjal; <i>uurib</i> ainete (vesi, raud, suhkur, lauasool, tärklis) omadusi vastavalt juhendile; <i>rakendab teadmisi</i> põhitoimingutest kehade ja ainete omaduste uurimisel;	Elutu loodus. Elutu looduse kehade mitmekesisus. Eluta looduse kehade omadused (savi, kriidi, piima, õhu näitel). Ettekujutus ainetest. Ainete omadused ja kasutusala (näiteks vesi, raud, suhkur, tärklis, maagaas, sool).
Praktiline plokk (vaatlused, uuringud, harjutused). • Elutu looduse kehade omaduste uurimine (õpilase/õpetaja valikul). • Ainete omaduste uurimine (õpilaste/õpetaja valikul) Igapäevaelus kasutatavate ainete (toidusool, tärklis, joogisooda) vees lahustuvuse uurimine	
<i>toob</i> näiteid veehoidlatest, kivimitest, maavaradest ja nende kasutamisest; <i>tunneb ära ja nimetab</i> kogudes kivimeid (liiv, savi, lubjakivi, graniit), maavarasid; <i>koostab lugu</i> vee levikust planeedil,	Vesi looduses. Veekogude mitmekesisus. Kolm vee olekut. Vee ringkäik looduses. Veepuhastus.

inimeste veekasutusest, õhu tähtsusest taimedele, loomadele, inimesele; <i>selgitab</i> vee tähendust looduses; vee oleku muutusi; kivimite ja maavarade tähtsust inimese heaolu tagamisel; veekogude kaitsmise ja pinnase eest hoolitsemise vajadus; <i>kirjeldab</i> vee puhastamise meetodeid ja praktiseerib mõnda neist (setitamine, filtreerimine); <i>uurib</i> paaris/rühmas õhu omadusi; pinnase, kivimite omadusi, koostab kogusid, 7.2]; jagab teistega teavet igapäevase piisava vee joomise, värskes õhus kõndimise kasulikkuse kohta; <i>modelleerib</i> veeringet looduses; <i>rakendab teadmisi</i> vee säästlikuks kasutamiseks igapäevaelus; <i>näitab austust</i> ukraina rahva traditsioonide vastu seoses vee, õhu ja pinnasega	Õhu omadused. Kivimid, nende omadused. Maavarad: liigid, kasutamine ja kaitse. Pinnas. Pinnase koostis ja teke. Pinnase hooldus. Vee, õhu ja pinnase tähtsus looduses ja inimtegevuses. Vee, õhu, pinnase kaitse.
Praktiline plokk (vaatlused, uuringud, harjutused). • Vee puhastamise meetodid. • Õhu omadusi demonstreerivate katsete vaatlemine. • Tutvumine kivimite ja mineraalidega. • Kivimite omaduste võrdlus (õpilaste/õpetaja valikul). • Pinnase koostise ja omaduste uurimine.	
<i>omab ettekujutust</i> organismidest – eluslooduse kehadest: taimedest, loomadest, seentest; <i>nimetab</i> taimede ja loomade tunnuseid, taimede ja loomade elundeid, erinevate organismide (taimede, loomade, inimese) eluks vajalikke tingimusi; loomulikke rühmitusi; taimede ja loomade kaitsemeetmeid; <i>toob näiteid</i> Ukraina punasesse raamatusse kantud taimedest ja loomadest, selgitab nende kaitse vajalikkust; <i>mõistab</i> vee, õhu, valguse, soojust tähtsust organismidele; <i>kirjeldab</i> loomade käitumist oma isiklike tähelepanekute ja täiendavatest allikatest saadud teabe alusel; <i>tunneb ära</i> ja <i>nimetab</i> erinevate rühmade taimi, loomi, seeni (2–3 esindajat); <i>võrdleb</i> ja <i>liigitab</i> taimi, loomi teatud tunnuste järgi; <i>suhestab</i> taimi ja loomi (piltidel, kogudes jne) nende eksisteerimise tingimustega; <i>modelleerib</i> taimede ja loomade, organismide ja keskkonna vahelisi suhteid; <i>vaatleb</i> ja <i>kirjeldab</i> erinevatest taimeosadest (seemnetest, mugulatest, pistikutest, võrsetest) kasvanud taimede arengut; loomade käitumist; <i>hoolitseb</i> taime(de)/looma(de) eest ja jagab oma kogemusi teistega; <i>teeb järeldust</i> organismide seostest omavahel ja eluta loodusega, <i>näitab</i> emotsionaalset ja väärtustavat suhtumist eluslooduse esindajatesse, hoolitseb nende eest,	Elav loodus. Organismid on elava looduse kehad. Taimed, loomad, seened. Organismide elukeskkonnad. Taimede ja loomade elundid. Taimede mitmekesisus. Taimede paljunemine ja areng. Üldine ettekujutus peamistest loomarühmadest: putukad, kalad, kahepaiksed, roomajad, linnud, loomad. Loomade hingamine, toitumine, liikumine, paljunemine. Loomade käitumine. Taimede ja loomade eluks vajalikud tingimused. Taimede ja loomade eest hoolitsemine. Seened. Taimede, loomade, seente, looduslike rühmade roll looduses ja inimese elus. Looduslikud ökosüsteemid: mets, niit, jõgi, meri. Organismide mitmekesisus ökosüsteemides, seosed nende vahel ja eluta loodusega. Taimestiku ja loomastiku kaitse. Punane raamat.

Praktiline blokk (vaatlused, uuringud, harjutused). - Taimede teatud olelustingimustega kohanemise tuvastamine. - Loomade eluviisiga kohanemise tuvastamine. - Taimede paljundamine nende kehaosadega. - Taime erinevatest osadest (seemned, mugulad, pistikud, võrsed) kasvatatud taimede arengu jälgimine - Taimede kasvutingimuste uurimine. - Loomade käitumise jälgimine.	
Organismide omavaheliste ja keskkonnaga suhete modelleerimine	
Inimene ja loodus	
<i>toob näiteid</i> materjalidest ja nende kasutamisest, inimkonna tehnoloogiatest ja leiutistest, analüüsib nende mõju inimesele ja loodusele; õpib erinevatest allikatest ametitest, mis on seotud inimtegevusega looduses; <i>arutleb</i> vee- ja õhuenergia kasutamise üle; <i>iseloomustab</i> looduse hoidmise ja kaitsmise viise planeedil; väljendab ja argumenteerib oma seisukohta inimese ja looduse suhete osas; <i>tuvastab</i> õpitud materjale toodetes; <i>uurib</i> materjalide omadusi; <i>liitub</i> keskkonnaalaste tegevustega ja <i>jagab nende kohta teavet</i> teistega; <i>pakub</i> võimalusi asjade taaskasutamiseks, vee, elektri säästlikuks kasutamiseks, soojuse tarbimise vähendamiseks majas; <i>järgib ohutu käitumise reegleid</i> looduses (metsas, vee peal jne); <i>hindab</i> enda ja teiste inimeste käitumist looduskeskkonnas; <i>mõistab</i> looduse väärtust inimesele, inimeste elukvaliteedi sõltuvust keskkonnaseisundist ;	Inimese ja looduse suhe. Inimene on osa loodusest. Looduse roll inimese elus. Inimese eluks vajalikud tingimused. Inimese mõju loodusele. Elukutsed, mis on seotud inimese tegevusega looduses. Materjalide omadused ja kasutus. Tehnika ja tehnoloogia mõiste. Inimkonna leiutised ja nende mõju inimesele. Käitumisreeglid looduses. Säästlik ressursside kasutamine. Looduskaitse.
Praktiline blokk (vaatlused, uuringud, harjutused). - Erinevate materjalide ja nendest valmistatud toodetega tutvumine - Materjalide omaduste uurimine (õpilase/õpetaja valikul) - Inimtegevuse mõju jälgimine loodusele (oma piirkonna materjali põhjal). - Igapäevaelus vee ja elektri säästliku kasutamise memo koostamine. - Materjalide ja asjade taaskasutamine igapäevaelus. Ohutu käitumise reeglid looduskeskkonnas (looduses toimuvate olukordade modelleerimine ja analüüs).	

4. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Inimene	
<i>omab ettekujutust</i> iga inimese unikaalsusest (välimus, käitumine, võimed, iseloom); <i>argumenteerib</i> endale ja teistele kahju tekitamise lubamatust; <i>selgitab</i> inimese võimeid; teadmiste, hariduse, töökuse tähtsust edu saavutamisel ja suhtlemisel; <i>selgitab</i> , millest sõltub ohutus kodus, koolis ja keskkonnas	Iga inimese ainulaadsus. Inimelu on kõrgeim väärtus. Heategevus kui lahkuse ja kaastunde ilming. Arutlemine selle üle, millised on edu saavutamise võimalused, tulevikuplaanid, eluraskuste ületamise võimalused
Inimene inimeste seas	

<i>omab ettekujutust</i> inimestevaheliste suhete kultuurist perekonnas, koolis, tänaval; <i>toob näiteid</i> sellise käitumise kohta, kus need tunnused ilmnevad; <i>mõistab</i> heade suhete tähendust, nende eelist konfliktide ees, heatahtlikkuse, halastuse, leplikkuse, visaduse, vastutustunde olemust; <i>lahendab</i> konfliktiolukordi rahumeelselt; <i>selgitab</i> vajadust arendada selliseid iseloomujooni endas; <i>kasutab</i> sobivaid etiketisõnu; <i>loob</i> seoseid inimeste konkreetsete tegude ja suhete vahel, mõistab kultuurilise käitumise vajalikkust avalikes kohtades (transport, muuseum, raamatukogu jne); teab, kuidas külas käituda; tunneb külalislahkuse reegleid;	Suhtlemise roll inimese elus. Käitumise kultuur. Erinevate olukordade arutelu. Käitumisreeglid avalikes kohtades, kodus. Konfliktide vältimine teiste inimestega. Moraalinormid.
Inimene ühiskonnas	
<i>omab ettekujutust</i> õigustest ja kohustustest; õigusest elule; inimeste võrdsusest, igaühe õigusest kaitsele, armastusele ja heategevusele; õigusest tööle, kaitsele, puhkusele; õigusest haridusele; <i>teab</i> riigi peamiste sümbolite tähendust (hümn, lipp, vapp, emakeel); rahvapäraste sümbolite tähendust; <i>näitab</i> huvi teiste riikide sümbolite õppimise vastu; <i>omab ettekujutust</i> ja <i>näitab</i> praktilist hoolitsust ümbrusest, keskkonnast ja kultuuripärandist; <i>huvitub</i> oma piirkonna ajaloo ja kultuurist; kogub asjakohast teavet <i>toob näiteid</i> ja <i>hindab</i> näiteid positiivsest ja negatiivsest suhtumisest vanematesse ja noorematesse, teab võimalikest õigusrikkumistest laste seas; <i>toob näiteid</i> vastutuse kohta toimepandud süütegude eest; <i>arutletakse</i> selle üle, kuidas taskurahaga õigesti ümber käia	Sissejuhatus kodanikuõigustesse ja -kohustustesse. Riigi peamised sümbolid. Teiste riikide sümbolid. Rahvapärased sümbolid. Igaühe hoolitsemine teistest, keskkonnast, ajaloo- ja kultuuripärandist. Vaatamisväärsused sinu piirkonnas. Näited laste seas esinevatest süütegudest ja õiguslik vastutus nende toimepanemise eest. Erinevate sotsiaalsete rollide modelleerimine (õpilane – õpetaja – koolidirektor – müüja – giid – autojuht – politseinik) Inimestevaheliste suhete avastamine sotsiaalsete rollide täitmise protsessis (müüja – ostja, arst – patsient, jalakäija – autojuht) Raha; eelarve planeerimine. Säästmise reeglid.
Praktiline plokk (vaatlused, uuringud, harjutused). Rollimäng „Supermarket“, „Mina olen reisija“ jms.	
Inimene ja maailm	
<i>omab ettekujutust</i> Maast kui kõigi inimeste ühisest kodust ning vajadusest salliva suhtumise järele kultuuride mitmekesisusse, rahvaste tavadesse; <i>näitab huvi</i> ja austust erinevate kultuuride ja tavade vastu; <i>toob näiteid</i> Ukraina koostööst teiste riikidega looduskaitse, energiasäästu, ohutu elu, katastroofide ennetamise probleemide osas; <i>huvitub</i> teistest riikidest, naaberriikidest; <i>näitab</i> patriootilisi tundeid ja soovi rohkem teada ukrainlaste saavutustest erinevates valdkondades	Maa on kõigi inimeste ühine kodu. Kujutletavad reisid teistesse riikidesse (projekt). Ukraina lähimad naabrid. Inimeste koostöö loodus- ja eluhoiu küsimustes. Iga inimese panus erinevate kultuuride ja loodusvarade säilimisse. Ukrainlaste panus inimkonna leiutistesse, muud saavutused.
Loodus	
<i>omab ettekujutust</i> Universumist ja päikesesüsteemist; eri tüüpi kaartide tähendus; <i>nimetab</i> maastikul orienteerumise viise; mandrite, ookeanide nimesid; käitumisreeglid maavärsinate, üleujutuste ajal; <i>toob näiteid</i> taevakehadest, oma piirkonna veekogudest ja nende nimedest;	Planeet Maa on meie kodu Universumis. Ettekujutus Universumis, päikesesüsteemist. Taevakehad: tähed, planeedid. Päike on maa peal valguse ja soojuse allikas.

<i>eristab</i>: tasandikke, mägesid, künkaid, kuristikke; <i>selgitab</i>, kuidas meie planeedi liikumine mõjutab elutus ja elavas looduses toimuvaid nähtusi (päeva ja öö vaheldumine; maapinna ebaühtlane kuumenemine; veeringe; aastaajalised muutused looduses); maastikuplaani ja kaardi tähendus; ilmaste tähendus inimeste jaoks ja räägib selle kasutamisest oma elus; <i>vaatleb</i> ja <i>fikseerib</i> ilmastikuelementide muutusi (õhutemperatuur, tuul, pilvisus, sademed); <i>räägib</i> Päikese ja Kuu mõjust meie planeedile, mandrite looduse mitmekesisusest, ookeanide asukatest; <i>leiab ja näitab</i> kaartidel mandreid, ookeane ja muid objekte vastavalt õppeülesandele; <i>õpib</i> erinevatest allikatest ilmaennustusviise, rahvapäraseid märke ilmapuutustest; <i>orienteerub</i> maastikul kompassi, Päikese ja kohalike tunnuste abil; <i>viib läbi</i> ilmavaatlusi, oma piirkonna looduse aastaegade muutusi; <i>määrab</i> kompassi abil horisondi külgi; <i>modelleerib</i> päikesesüsteemi, tähtkujusid, maapinna muutusi, maakera pöörlemist; <i>rakendab teadmisi</i> ilma vaatlemiseks, ruumiplaani koostamiseks, alal orienteerumiseks, <i>teeb järeldust</i> Maa looduse mitmekesisuse ja terviklikkuse kohta	Maa on planeet päikesesüsteemis. Kuu on Maa looduslik satelliit. Päikese ja Kuu mõju Maale. Maa kuju ja liikumine. Maa pöörlemise ja liikumise tagajärjed. Maa looduslikud tsoonid. Taimede ja loomade kohanemine elutingimustega erinevates looduspiirkondades. Ilm. Ilmateade. Maa pinna kujutamise viisid: gloobus, plaan, kaart. Horisondi küljed. Maastikul orienteerumise viisid. Maapinna vormid. Maapinna muutused: liigid, põhjused ja tagajärjed. Maavärinad, vulkaanipursked, tuuletöö. Mandrid ja ookeanid, nende nimed ja asukoht kaardil. Mandrite ja ookeanide looduse omapärad. Maa looduse mitmekesisus ja terviklikkus.
Praktiline plokk (vaatlused, uuringud, harjutused). • Päikesesüsteemi modelleerimine • Maapinna vormide ja nende muutuste modelleerimine • Horisondi külgede määramine Päikese abil. • Toa- ja kooliplatsi plaani koostamine. • Tähistus mandrite ja ookeanide kontuurkaardil	
<i>näitab</i> Ukraina kaardil ja nimetab oma elukoha piirkonda, <i>nimetab</i> Ukraina loodusvarasid (vesi, pinnas, maavarad, taimed ja loomad) ning selgitab nende tähtsust meie riigi kodanikele; <i>toob näiteid</i> ja kirjeldab oma ala ökosüsteeme vastavalt plaanile (ökosüsteemi nimetus, taime- ja loomarühmad, nendevahelised seosed, ökosüsteemi tähendus inimese jaoks); <i>tunneb ära ja nimetab</i> oma piirkonna taimi, loomi, seeni (3–4 esindajat igast rühmast), modelleerib nendevahelisi seoseid; <i>räägib</i> Ukraina, oma piirkonna olulisematest loodusobjektidest; <i>iseloomustab</i> 2–3 maavara liigi tähtsust riigi majanduse ja inimeste heaolu jaoks; Ukraina loodusvöönd plaani järgi; ökosüsteemi asukad, nende omavahelisi seoseid ja seoseid eluta loodusega; <i>selgitab loodusvööndi</i> tingimuste seost selle asukatega, selles elavate inimeste töö- ja eluolu iseärasusi; <i>vaatleb</i> hooajalisi nähtusi oma piirkonna looduses, <i>iseloomustab</i> toimuvaid muutusi eluta ja elavas looduses ning inimtegevuses; <i>analüüsib</i> seoseid ökosüsteemides (organismide vahel, organismide ja eluta looduse vahel); ukrainlaste suhtumist loodusesse peegeldavad traditsioonid; <i>koostab</i> toiduahelaid; tegutseb keskkonnas loodust kahjustamata;	Ukraina loodus. Ukraina maailmakaardil. Oma piirkonna olulisemad loodusobjektid. Ukraina loodusvarad, nende mitmekesisus ja tähendus. Ukraina looduslikud tsoonid. Loodusvööndi omadused: looduslikud tingimused, taimestik ja loomastik, töö ja inimeste olme iseärasused. Inimtegevuse mõju loodusele. Hooajalised muutused Ukraina looduses. Ökosüsteemid. Rahvatraditsioonid, mis peegeldavad ukrainlaste suhtumist loodusesse. Looduskaitse Ukrainas.

teeb hinnanguid Ukraina looduse mitmekesisuse ja väärtuse kohta; on teadlik vastutusest kohaliku kogukonna loodusseisundi eest; näitab austust ukraina rahva looduskaitsekogemuse vastu 5.1]	
Praktiline plokk (vaatlused, uuringud, harjutused). • Meie piirkond globusel ja kaardil • Oma ala ökosüsteemi iseloomustuse koostamine. • Taimede ja loomade elutingimuste uurimine oma piirkonnas. • Seoste modelleerimine ökosüsteemis • Loodusnähtustega seotud Ukraina rahvapühade kalendri koostamine	
Inimene ja loodus	
toob näiteid loodusteaduslike teadmiste kasutamisest inimese poolt; materjalidest ja nendest valmistatud toodetest; kohalikest tootmistest; omab ettekujutust masinatest ja mehhanismidest (sõidukid, kodumasinad jne); selgitab, kuidas materjalide omadused määravad nende kasutuse; jälgib masinate, kodumasinade tööd; järgib elektrienergia, olmeseadmete (triikraud, elektri- või gaasipliit jne) ohutu kasutamise põhireegleid; räägib taimede kasvatamisest, lemmikloomade eest hoolitsemisest; inimkonna leiutistest ja elukutsetest, mis on seotud looduse tundmise, kasutamise ja hoidmisega (füüsik, kaevur, insener, keskkonnakaitsja jt); otsib teavet tehnika ja tehnoloogia arengu kohta, arutleb loodusteadmiste, materjalide, tehnoloogiate ohutu ja kohase kasutamise üle; modelleerib iseseisvalt/rühmas seoseid „loodus – inimene“, „loodus – inimtekkeline maailm“, „inimene – inimtekkeline maailm“ ja koostab loodud mudeli järgi lugu;	Seosed inimese, looduse ja inimtekkelise maailma vahel. Loodusteaduslike teadmiste väärtus inimese jaoks. Inimtekkeline maailm on inimtööga loodud maailm. Loodus-, tehnika- ja tehnoloogiaalaste teadmiste kasutamine erinevate elukutsetega inimeste poolt. Materjalide omadused ja nende kasutamine erinevates inimtegevuse valdkondades (ehitus, paberitootmine ja energeetika, toiduained, kodumasinad jne). Masinad ja mehhanismid. Masinate ja mehhanismide ohutu käsitlemine igapäevaelus. Kohapeal toodetud tooted ja ressursid nende tootmiseks. Taimekasvatus. Loomakasvatus. Inimkonna leiutised. Looduse ideed, mida inimene rakendab oma tegevuses.
Praktiline blokk (vaatlused, uuringud, harjutused). • Teatud materjalist valmistatud toodete kollektsiooni koostamine. • Materjalide (metallid, kangad, klaas, puit jne) omaduste uurimine ja nende kasutusettepanekute koostamine. • Masinate ja mehhanismide töö jälgimine (mudelite alusel, reaalse või virtuaaltuuride käigus). • Inimese, looduse ja inimtekkelise maailma vaheliste seoste modelleerimine.	
nimetab planeedi keskkonnaprobleeme; keskkonnasaasteallikad; toob näiteid keskkonnakaitsemeetmetest; kaitsealadest; selgitab veekogude, õhu, pinnase reostuse, metsade hävimise ja muude inimtegevusest tingitud ohtude tagajärgi; tuvastab iseseisvalt/rühmas keskkonnareostuse fakte, pakub välja ja põhjendab oma ideid inimese loodusele avaldatava negatiivse mõju vähendamise viiside kohta ning tegutseb selle nimel vastutustundlikult; saab teada keskkonnaprobleemidest teistelt inimestelt, meediast ja muudest allikatest, analüüsib seda teavet, arutleb probleemide lahendamise viiside üle;	Inimtegevuse mõju loodusele. Inimese negatiivne mõju loodusele. Planeedi ökoloogilised probleemid. Keskkonnareostus: ennetamise allikad ja meetodid (puhastusrajatiste ehitamine, olmejäätmete vähendamine, jäätmekäitlustehased jne). Inimtegevus, mis aitab kaasa looduse säilitamisele. Säästlik ressurside kasutamine. Keskkonnakaitsemeetmed. Kaitsealade loomine. Käitumisreeglid looduses. Looduse kaitsmine ja hoidmine on iga kodaniku asi.

<i>analüüsib ja hindab</i> oma panust keskkonna säilitamisse; vee, elektri, soojuste kasutamise seotud igapäevaelu olukorrad; <i>liitub</i> keskkonnakaitsemeetmete korraldamise ja läbiviimisega; <i>suhtub</i> vastutustundlikult loodusprobleemide arutelusse, otsuste tegemise looduse kohta seda kahjustamata	
Praktiline plokk (vaatlused, uuringud, harjutused). - Keskkonnas turvalise käitumise modelleerimine (mängu- ja õpiolukordades). - Võimaluste uurimine vee säästmiseks (kodus, koolis). - Energia säästmise viiside uurimine (kodus, koolis). - Igapäevaste harjumuste uuring, mis aitavad vähendada olmeprügi (jäätmete) hulka. - Keskkonnakaitsemeetmete ürituse väljatöötamine.	

Tehnoloogia õppeharu „Disain ja tehnoloogia“ Seletuskiri

Tehnoloogilise õppeharu sisu rakendatakse integreeritud kursuse „Disain ja tehnoloogia“ kaudu.

Eesmärk on lapse isiksuse terviklik arendamine aine-transformatiivse tegevuse abil, eluprobleemide lahendamiseks ja kultuuriliseks ja rahvuslikuks eneseväljenduseks vajalike võtme-, projekti- ja tehnoloogiliste kompetentside kujundamine.

Eesmärgi saavutamine hõlmab järgmisi **ülesandeid**:

- uudishimu, materiaalse ja mittemateriaalse tootmise tervikliku vaate kujundamine;
- edendada esteetiliselt väärtuslikku suhtumist ukraina rahva töö-, kunsti- ja käsitöötraditsioonidesse;
- kogemuste omandamine kasulike ja esteetiliste toodete etapiviisilisel loomisel koostöös: kontseptsioonist kuni selle rakendamiseni erinevates materjalides;
- materjalide ratsionaalse kasutamise oskuste arendamine, traditsiooniliste ja kaasaegsete tehnoloogiate ohutu kasutamine;
- töökultuuri kujunemine, soov parandada projekti- ja tehnoloogilise tegevuse protsessi ja tulemusi, oma eluruumi.

Lõimitud kursuse „Disain ja tehnoloogia“ eesmärgi ja ülesannete elluviimine toimub mööda **sisuliine**, mis kajastavad isiksuse kujunemise ning läbitud projekti- ja tehnoloogilise tegevuse tsükli struktuuri: „Teabe- ja suhtluskeskkond“, „Projekteerimiskeskond“, „Tehnika ja tehnoloogiate keskkond“, „Sotsialiseerumiskeskond“.

Sisuliin „**Teabe- ja kommunikatsioonikeskkond**“ pakub assotsiatiivse-kujundliku ja kriitilise mõtlemise arendamist, põhiteadmiste valdamist partnerisuhetest, mis moodustavad tervikliku ülevaate inimtegevuse tööstuslikust valdkonnast ning on ühtlasi aluseks õpilaste loomingulise potentsiaali realiseerimisel järgmiste sisuliinide läbimisel, mis on struktureeritud integreeritud disaini ja tehnoloogilise tegevuse meetodite järgi.

Sisuliin „**Disainikeskkond**“ on suunatud analüütilise, ruumilise ja loova mõtlemise, meeskonnatöö pädevuse arendamisele, tingimuste loomisele disainielementide valdamiseks: probleemide väljaselgitamine, ideede tootmine, sotsiaalselt ja isikuliselt oluliste projekteerimisobjektide valimine; elementaarsete graafiliste kujutiste teostamine; materjalide valik toodete valmistamiseks vastavalt nende omadustele; materjalide ja tehnoloogiatega katsetamine oma ideede elluviimiseks; toote valmistamisjärjestuse tehnoloogia kavandamine.

Sisuliin „**Tehnoloogia ja tehnoloogia keskkond**“ näeb ette loogilise ja algoritmilise mõtlemise, psühhomotoorsete võimete, tegevuste koordineerimise ja vastastikuse abistamise arendamist; töökoha organiseerimisoskuste, ohutu käsitsi, mehaaniliste tööriistade ja seadmetega töötamisoskuste; traditsiooniliste ja kaasaegsete tehnoloogiate abil toodete samm-sammult valmistamise oskuste, erinevate materjalide ratsionaalse töötlemise oskuste arendamist.

Sisuliin „**Sotsialiseerumiskeskond**“ on suunatud emotsionaalse intelligentsuse arendamisele; oma või ühise projekteerimis- ja tehnoloogilise tegevuse protsessi ja tulemuste hindamisele ja enesehindamisele; õppetulemuste esitlemise, teistega nende arutamise, loodud toodete efektiivse kasutamise oskuse arendamisele;

heategevusliku tegevuse, ettevõtluse, külalislaskuse kogemuse kujunemisele; olmetegevuste sooritamisele igapäevaelus, soovi kujundamisele sisustada oma eluruumi kvaliteetselt ja ohutult.

Kava võimaldab lahendada reaalseid probleeme, realiseerida disaini ja tehnoloogilise tegevuse integreerivaid ja loominguilisi võimalusi, luua suhteid teiste haridusvaldkondadega ning teha koostööd erinevate erialade ekspertidega väljaspool kooli.

Integreeritud kursus „Disain ja tehnoloogia“ suudab terviklikult rakendada tehnoloogia- ja infovaldkonna ülesandeid. Sel juhul pühendatakse selle õppimisele 70 õppetundi aastas (2 õppetundi nädalas). Tootedisaini protsessi ja selle tulemuste dokumenteerimisel ja hindamisel kasutatakse õppe erinevatel etappidel digitaalseid seadmeid ja arvutitehnoloogiaid.

Õppematerjal on üles ehitatud aktuaalsete haridusteemade ümber. Õppetundide jaotuse teemade kaupa, disaini- ja tehnoloogilise tegevuse objektide valiku määrab õpetaja iseseisvalt, arvestades koolituse tingimusi ja otstarbekust.

Tundide läbiviimise eelduseks on kasuliku ja esteetilise toote valmistamine – individuaalselt, paaris või rühmas, õppetulemuste hindamine ja esitus. Tähelepanu on suunatud töökoha korraldusele, sisekorraeskirjadele, tööohutusele ja sanitaarnormidele.

3. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Hariduse sisu
Info- ja suhtluskeskkond	
<i>eristab</i> traditsioonilises ja kaasaegses interjööri majapidamistarbeid, materjale, millest need on valmistatud; <i>valib välja ja analüüsib</i> väljavalitud majapidamistarbe kujundust maketi valmistamiseks;; <i>koostab</i> piltide, näidise, kirjelduse või oma kujunduse järgi majapidamistarbest etapiviisilise maketti; <i>selgitab</i> Ukraina ühiskonna kultuurilist mitmekesisust, kohalikke traditsioone; <i>määrab</i> kunsti- ja käsitöönäidistel ornamentide konstruktsiooni ja paigutuse värvilahenduse ja tunnused; <i>järjestab</i> ornamente värvide ja liikide järgi (geomeetiline, lilleline, zoomorfne, antropomorfne); <i>analüüsib</i> erinevatest allikatest (õpik, fotod, kataloogid, käsiraamatud, arvutiprogrammid, internetiavarused, muuseumid, filmid jne) pärinevat informatsiooni; <i>töötab välja</i> või <i>täiendab</i> ornamentide iseseisvalt valitud materjalidest; <i>uurib</i> kootud ja mittekoitud materjalide omadusi katsudes ja visuaalselt; <i>eristab</i> loodusliku päritoluga kootud ja lausmaterjalide liike (taimseid ja loomseid) ning nende valmistamise meetodeid; <i>valmistab</i> toote kootud ja lausriidest, sh taaskasutatutest; <i>eristab</i> ja <i>kasutab</i> joonistusvahendeid ja jooni; <i>mõõdab</i> joonlaua abil objektide suurust; <i>teostab</i> ruumiliste kujundite laotust, sh digiseadmeid kasutades; <i>katsetab</i> , valmis laotusi juurde ehitades vastavalt vajadusele ja soovile; <i>töötab</i> välja ruumiliste kujundite maketti individuaalselt või rühmas	Majapidamistarbed interjööri. Maketi materjalid (paber, papp, polüstüreen, traat, plastiliin, foolium jne). Majapidamistarvete modelleerimine. Kunsti- ja käsitöökaunistuste näited Ukraina piirkondade kaupa. Kohtumised meistriga. Muljete arutelu. Ornamenti valmistamine erinevatest materjalidest (papp, paber, plastiliin, savi, teraviljad, seemned, kangas, niidid, litrid, helmed jne). Loodusliku päritoluga kangad ja lausmaterjalid (riie, niidid, vilt, kudumid jne). Kootud ja lausriidest tooted. Joonistamise tööriistad ja jooned. Erinevatest materjalidest (puu, metall, sünteetiline jne) konstruktorid, treeningkomplektid, sh käsitsi valmistatud. Ruumiliste kujundite modelleerimine
Projekteetamise keskkond	
<i>uurib</i> probleeme ja vajadusi toodete valmistamisel; <i>valib</i> välja pakutud või oma ideede hulgast disaini- ja tootmisobjekti; <i>töötab</i> välja idee elluviimise plaani materjalil ja tulevase toote hindamise kriteeriume;	Tuvastatud probleemi põhjendus ning projekteerimis- ja tootmisobjekti valik. Kommunikatiivne vastasmõju.

<i>analüüsib</i> valitud tootega sarnaseid mudeleid (analoogmudeleid) uute ideede tootmiseks; <i>eristab</i> ja <i>kasutab</i> kompositsiooniformaati (horisontaalne, vertikaalne), sümmeetrilisi ja asümmeetrilisi vorme, tasakaalu, värvispektrit, sooje ja külmi värve ja toone; <i>täidab</i> jätkamise ülesandeid: täiendab, viimistleb, täiustab või arendab toote kompositsiooni (joonise, eskiisi, küljenduse abil), sh kasutades digiseadmeid; <i>rakendab</i> loominguulisi disainimeetodeid – kannab looduslike ja tehisobjektide vormid üle oma mudelile (bioonika meetod); <i>kirjeldab</i> kavandatava toote mudelit; valib materjali kavandatava toote valmistamiseks; <i>arvutab</i> välja toote eeldatava valmistamise maksumust; <i>kavandab</i> tehnoloogiliste toimingute järjestust projekteeritud toote (tasandilise ja ruumilise vormi) valmistamiseks;	Disainimisprojekteerimine – modelleerimine ja konstrueerimine. Erinevate materjalide katsetamine, sümmeetrilised ja asümmeetrilised kujundid, värvispekter. Materjalide valik. Kulude arvestus. Toote valmistamise tehnoloogiline järjestus
Tehnika ja tehnoloogiakeskkond	
<i>eristab</i> käsi- ja mehaaniliste tööriistade ja seadmete tüüpe; <i>töötab</i> tööriistade ja seadmetega, järgides ohutuid tavasid ja sanitaarnorme; <i>korrastab</i> töökohta; <i>valmistab</i> oma toote etapiviisiliselt kindla järjestusega juhiste järgi, iseseisvalt või ühiselt eraldi tööjaotusega; <i>märgib</i> šabloonide, trafarettide või joonistusvahendite abil materjalile detaile ja lõikab neid välja; <i>töötleb vajadusel</i> toote detaile; kasutab teisaldatavaid ja fikseeritud, lahtivõetavaid ja mittelahutatavaid ühendusi; <i>täiustab</i> vajadusel toote valmistamise tehnoloogiat; <i>valmistab</i> tootedetaile traditsiooniliste ja kaasaegsete materjalide töötlemise tehnoloogiate abil (lõikamine, tikkimine, kudumine, mosaiik, papjeemašee, scrapbooking jne); kasutab <i>ratsionaalselt</i> aega ja materjale, sh sekundaarseid <i>analüüsib</i> oma vigu, võimalusel parandab neid	Ohutu töö käsitööriistade ja -seadmetega. Toote valmistamine kirjelduse või graafiliste piltidega juhendkaartide järgi. Teisaldatavad ja fikseeritud, lahtivõetavad ja mittelahutatavad ühendused. Tehnoloogilised toimingud erinevate materjalide (puit, plast, plastik, tekstiil, sekundaarne jne) töötlemiseks Ratsionaalne aja ja materjalide kasutamine, eelkõige taaskasutus
Sotsialiseerumise keskkond	
<i>arutab</i> loodud toodete kasulikkuse, esteetika ja kvaliteedi üle individuaalselt või kollektiivselt <i>koostab</i> esitlust ja reklaami, sh kasutades digiseadmeid <i>esitleb</i> oma või ühise projekteerimis- ja tehnoloogilise tegevuse tulemusi; avaldab <i>austust</i> enda ja teiste teoste autorluse vastu; <i>hindab</i> oma suhtlusaktiivsust, saavutusi, raskusi; <i>ühineb</i> koos pere ja sõpradega heategevuslikes tegevustes rühmades käsitsi valmistatud toodetega; <i>järgib</i> ühistöö reegleid; <i>põhjendab</i> vajadust aidata teisi, teha kasulikke asju, teha kingitusi, hoolitseda looduskeskkonna eest; <i>väljendab</i> sallivust, halastust, austust teiste vastu; <i>eristab</i> elukutseid eluvaldkondade lõikes; <i>selgitab</i> jalanõude hooldamise reegleid; teab, kuidas riideid õigesti voltida, riidepuudele riputada; <i>parandab</i> vajadusel majapidamistarvete väiksemaid kahjustusi; <i>kasvatab</i> toataimi klassiruumi jaoks või muuks otstarbeks;	Valminud individuaalse või kollektiivse projekti sotsiaalne väärtus. Saavutuste esitlemine kasutades erinevaid vorme. Tegevused rühmades ja keskkonnas. Heategevuslik tegevus teiste ja keskkonna vajaduste rahuldamiseks. Elukutsete maailm. Olmeline iseteenindus. Oma riiete ja jalanõude, lemmikloomade, taimede eest

<i>analüüsib</i> erinevat tüüpi võileibade valmistamise järjestust ja nende kasulikkust tervisele; <i>voldib</i> erinevatel viisidel pühadelaua salvrätikuid	hoolitsemine. Võileibade tüübid. Salvrätikute voltimine erineval viisil
---	--

4. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Hariduse sisu
Info- ja suhtluskeskkond	
<i>eristab</i> tehnikaobjekte (tööstus, transport, olme jne); <i>uurib</i> tehnoloogia arengulugu; <i>eristab</i> käsitööriistu, mehhanisme ja masinaid, automaatseadmeid; <i>valib</i> materjale ja vahendeid tehnikaobjekti maketi valmistamiseks; <i>uurib</i> traditsioonilisi ja kaasaegseid kunsti ja käsitöö tehnoloogiaid; <i>analüüsib, sünteesib</i> ja <i>kasutab</i> erinevatest allikatest pärinevat informatsiooni; <i>näitab</i> emotsionaalset ja väärtustavat suhtumist atraktiivsetesse kunsti- ja käsitööliikidesse; <i>valib ja valmistab</i> kunsti- ja käsitöötooteid;; <i>uurib</i> puitmaterjalide ja metallide näidiste omadusi; <i>liigitab</i> konstruktsioonimaterjale nende tunnuste ja omaduste järgi; <i>valmistab</i> toodet papist, spoonist, fooliumist, traadist jms; <i>kasutab</i> uute toodete tootmiseks taaskasutatud materjale; <i>määrab</i> õppeobjekti mõõtmeid – sõiduki (auto, buss, lennuk, laev vms), maja jms mõõtmed; <i>kasutab</i> digiseadmeid, joonestustööriistu, jooni sõiduki, ehitise vms maketi linnalaotuse tegemisel; <i>teeb</i> valitud sõidukist või majast mudeli	Tehnika tüübid. Tehnika arengu ajalugu. Maketi materjalid (paber, papp, polüstüreen, traat, plastiliin, foolium jne). Tehnika objekti maketi loomine. Traditsioonilised ja kaasaegsed käsitöökunsti tehnoloogiad. art. Dekoratiiv- ja tarbekunsti traditsioonide järgi toodete valmistamine. Puitmaterjalidest ja metallidest toodete tootmine. Graafilise kirjaoskuse elemendid. Maketi koostamine. Konstruktorid, treeningkomplektid (puit, metall, magnet). Konstrueerimine arvutimänguprogrammide abil
Projekteerimise keskkond	
<i>põhjendab</i> tuvastatud probleemi aktuaalsust; toodab ideid tuvastatud probleemi lahendamiseks; <i>sõnastab</i> oma tegevuse eesmärgi; <i>valib</i> põhjendatult projekteerimisobjekti; <i>kooskõlastab</i> objekti valikul enda ja teiste vajadusi; <i>kavandab</i> tegevusi idee rakendamiseks materjalis; <i>töötab välja</i> kriteeriumid tulevikutoote hindamiseks; <i>analüüsib</i> valitud projekteerimisobjektiga sarnaseid mudeleid (analoogmudelid); <i>toodab</i> ja <i>sõnastab</i> ideid valitud disainiobjekti modelleerimisel; <i>määrab</i> ja <i>kasutab</i> toote viimistluskompositsioonide vormi, proportsioone ja mõõtkavasid, liike (ainelised, süžeelised, dekoratiivsed); <i>liigitab</i> ja <i>kasutab</i> värvi vastavalt selle omadustele: toon, küllastus, heledus; <i>katsetab</i> värvide, materjalide kombinatsiooniga; kombineerib, korrastab, asendab, korrastab, täiustab toote disaini ja konstruktsiooni; <i>kuvab</i> tulevase toote kujutlust paberil, maketina või digitaalsel kujul; <i>kirjeldab</i> oma toote mudelit, argumenteerib seda; <i>valib</i> projekteeritava toote valmistamiseks materjale, sh taaskasutatuid;	Probleemi ja vajaduste tuvastamine toodete valmistamisel. Infovahetus. Projekteerimisobjekti valik. Võimaluste, ressursside ja riskide hindamine. Disain-projekteerimine - modelleerimine ja ehitus. Toote kompositsioon. Toote mudeli ja disaini täiustamine loominguiliste meetoditega: kombineerimine, ümberpaigutamine, asendamine jne. Värvide omadused. Värvilahendus. Materjalide valik. Materjalide maksumuse arvutamine. Kavandatud toote valmistamise tehnoloogilise järjestuse määramine

<i>arvutab</i> ligikaudseid kulutusi; kavandab individuaalselt või ühiselt kavandatava toote valmistamise tehnoloogilist järjestust;	
Tehnika ja tehnoloogiakeskkond	
<i>korraldab</i> oma tegevust toodete valmistamiseks individuaalselt või rühmas;; <i>kasutab</i> tööriistu ja seadmeid, järgides ohutuid tavasid ja sanitaarnorme; <i>märgib</i> šabloonide, trafarettide või joonistusvahendite abil materjalile detaile ja lõikab neid välja; <i>kasutab</i> teisaldatavaid ja fikseeritud, lahtivõetavaid ja mittelahutatavaid ühendusi; <i>valmistab</i> toodet traditsiooniliste ja kaasaegsete materjalide töötlemistehnoloogiate abil (ažuursete mustrite paberist väljalõikamine, korvipunumine, tikkimine, õmblemine, kudumine, mosaiik, kombineeritud aplikatsioon, origami, niiditrukk, <i>scrapbooking</i> jne); <i>kontrollib</i> ja täiustab toote valmistamise tehnoloogiat; <i>kasutab ratsionaalselt</i> aega ja materjale, sh taaskasutatavaid;	Toote valmistamine kindlas järjekorras. Ohutu kasutamine tööriistad ja materjalid tehnoloogiliste toimingute tegemisel erinevate materjalide (puit, plast, tekstiil, taaskasutatavad jne) töötlemiseks. Ratsionaalne aja ja materjalide kasutamine
Sotsialiseerumise keskkond	
<i>järgib</i> rühmades ühistöötamise reegleid; <i>hindab</i> ja <i>põhjab</i> teostatud projektide väärtust; <i>kirjeldab</i> toote loomise protsessi, esteetilisi ja tehnilisi lahendusi; <i>analüüsib</i> oma suhtlustegevuse tulemuslikkust meeskonnas, sh võrgustikes; <i>esitab</i> oma või ühise projekteerimis- ja tehnoloogilise tegevuse tulemusi, arutab neid teistega ning ennustab tulevikuplaane disaini- ja tehnoloogilises tegevuses; <i>näitab</i> initsiatiivi keskkonna- ja heategevuslikes tegevustes enda tehtud toodetega; <i>näitab</i> üles tahet ja oskust teistega koostööd teha; <i>teeb meelsasti</i> kingitusi, aitab teisi; <i>hindab kriitiliselt</i> tarbimisharjumusi, eelkõige keskkonda saastavate sünteetiliste toodete kasutamist; <i>eristab</i> tööobjekte, peamisi tegevusliike erinevate elutegevuse valdkondade ametite järgi; <i>loeb, tõlgendab</i> ja <i>hindab</i> majapidamistoodete juhiseid; eristab toitumisega seotud häid ja halbu harjumusi; <i>koostab</i> kutseid külalistele; mõtleb välja ja valmistab piduliku laua kaunistusi; katab koos <i>täiskasvanutega</i> pidulauda; <i>õmbleb</i> erinevatel viisidel nõõpe külge; vajadusel kasvatab koos klassikaaslastega taimi, rohelist; <i>parandab</i> vajadusel majapidamistarvete kahjustusi;	Üksikult või ühiselt loodud projektide sotsiaalne, funktsionaalne, tehnoloogiline, esteetiline ja majanduslik väärtus. Saavutuste tutvustamine ja reklaam. Autorsus ja kaasautorlus. Heategevuslik tegevus rühmades, keskkonnas ümbritsevate vajaduste rahuldamiseks ja looduskeskkonna hoidmiseks. Elukutsete maailm. Soovitused tervisliku toitumise kohta. Laua katmine üksi või teistega. Olmeline iseteenindus. Riiete ja jalatsite, loomade, taimede hooldus. Majapidamistarvete väiksemate kahjustuste parandamine

Informaatika õppeharu

„Informaatika“

Seletuskiri

Informaatika õppeharu **eesmärk** on arendada õpilases info- ja kommunikatsiooni- ning muid võtmepädevusi, oskust lahendada probleeme digiseadmete ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil kriitilise, analüütilise, sünteetilise, loogilise mõtlemise arendamiseks, loomingulise potentsiaali realiseerimiseks, aktiivse, vastutustundliku, turvalise ja moraalse tegevuse kujundamiseks infoühiskonnas.

Peamised ülesanded on oskuste kujundamine

- leida ja töödelda teavet otsingumootorite abil;
- luua infoobjekte ja neid tarkvarakeskkondades välja töötada;
- viia läbi individuaalseid ja kollektiivseid tegevusi infokeskkonnas;
- hinnata kriitiliselt teavet eluprobleemide lahendamiseks;
- järgida teabe suhtlemise eetilisi, kultuuridevahelisi ja õigusnorme;
- järgida arvutiseadmetega töötamise ohutusreegleid.

Õppeaine eesmärkide ja ülesannete elluviimine toimub sisuliselt „Teave. Toimingud teabega”, „Arvutiseadmed teabega toimingute tegemiseks“, „Objekt. Objekti omadused“, „Infomodelite loomine. Valmisolevate muutmine. Kasutus“, „Algoritmid“.

Sisuliin „**Teave. Teabetoimingud**“ põhineb lapse arusaamal „teabe“ mõistest. Õpilane peaks suutma tuua näiteid teabest, teabe omadustest, esitlusviisidest ja toimingutest teabega igapäevases kasutuses ning teavet tõhusalt kasutada. Teabe mõistet, selle omadusi, esitus- ja kasutusvorme õppeprotsessis laiendatakse ja täiendatakse igal haridusetapil. Seega on tagatud materjali järkjärguline keerukuse kasv, selle aktualiseerimine, kordamine, kinnistamine, mis aitab kaasa võtme- ja ainepädevuste ning tegevusmeetodite kujunemisele kõrgeimal üldistustasemel.

Sisurida „**Arvutiseadmed teabega toimingute tegemiseks**“ võimaldab kujundada ettekujutuse, et inimene puutub elus pidevalt kokku teabega, töötab sellega ja saab kasutada kaasaegseid IT-vahendeid, mis on võimelised oma inforuumi kaitsma. Praktilisteks töödeks kasutatakse rakendusi (online internetikeskkonnad, rakendused mobiilseadmetele).

Sisurida „**Objekt. Objekti omadused**“ käsitleb objekti mõisteid, objektide omadusi ja nende omaduste väärtusi. Lapsed peaksid oma elust näiteid tooma erinevatest objektidest, nende omadustest ja nende omaduste väärtustest, korrastama ja rühmitama objekte varaväärtuste alusel, omama ettekujutust objektide vara väärtuste mõjust nende kasutamisele ja töötlemisele. Õpitakse kavandatud osadest ehitama keerulisi objekte, sealhulgas iseseisvalt täiendama puuduvaid komponente, esitama nende kohta teavet erineval viisil – numbrite, teksti, piltide, diagrammide, tabelite, esitluste kujul; muuta teksti- ja graafiliste objektide omaduste väärtust; uurida objekte loodud modelite abil. Objekti käsitus peaks läbima kursuse kõigi sisuliinide teoreetilise ja praktilise materjali uurimise.

Sisuliin „**Infomodelite loomine. Valmisolevate muutmine. Kasutamine**“ tagab, et arenevad infomodeli loomise (eelkõige tabeli kujul) oskused erinevates tarkvarakeskkondades; esmased oskused erinevate infotehnoloogiliste vahendite kasutamisel õppeülesannete lahendamiseks; oskus tajuda ja esitleda infot teksti kaudu: lugeda ja muuta tekste, tuvastada tekstis märksõnu, luua ja töödelda teksti; tajuda graafiliste andmete mitmekesisust; luua oma illustratsioone läbi jooniste ja loominguliselt töödelda valmis pilte; esitada teavet slaididel.

Sisurida „**Algoritmid**“ arendab järgmiste mõistete arusaamist: täitja, tema keskkond, käsud, algoritmi täitja käsusüsteem, peamised algoritmilised struktuurid, eelkõige järgimine, hargnemine ja kordamine; samuti arendab oskust täita valmisalgoritme, koostada lihtsaid algoritme täitjatele, mis töötavad teatud vanusekategoriale arusaadavas keskkonnas, kasutades nende lihtsat käskude süsteemi; oskusi otsida vigu käskude jadas, analüüsida algoritmide täitjatele koostamise ülesannete sisu; oskus lahendada igapäevaelu probleeme kasutades algoritmilist lähenemist: oskus kavandada tegevuste jada eesmärgi saavutamiseks, ette näha võimalikke tagajärgi.

Kursus on ette nähtud kestusega 105 tundi: igas klassis 35 tundi, 1 tund nädalas.

Kava on üles ehitatud lineaarselt ja kontsentriselt. Mõistete sisu laieneb ja täieneb järk-järgult. Pakutakse materjali keerukuse järkjärgulist suurendamist, selle aktualiseerimist, kordamist, kinnistamist, mis aitab kaasa võtme- ja ainepädevuste ning tegevusmeetodite kujunemisele kõrgeimal üldistustasemel.

Õpetaja saab muuta teemade õppimise järjekorda ja määrab iseseisvalt kursuse iga teema õppimise mahtu (tundide arvu), samuti mahtu iga teema kordamiseks, üldistamiseks ja süstematiseerimiseks, ehitades konkreetsele klassile sobivaimat õpiteed.

Oluline on, et õpilased mõistaksid teabeallikatega ohutu töö põhilisi apsekte ning hakkaksid vastavaid oskusi ja teadmisi kasutama teiste õppeainete õppes. Oluline on rahuldada õpilaste tunnetuslikud huve, toetada nende loomingulist initsiatiivi ning soovi õppida uusi info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid, mis loovad ligipääsetavuse tunde pädevuste pidevas uuendamises.

Haridusprotsessi korralduse tunnused: laste turvastandarditest kinnipidamiseks on soovitatav korraldada õpet suletud turvalises infokeskkonnas. Kontod elektrooniliseks kirjavahetuseks ja veebipõhiseks koostööks loob kooli administraator.

Õpilaste **ettevalmistuse kvaliteedi hindamine** toimub järgmistes aspektides: 1) teoreetiliste teadmiste tase; 2) õpitud materjali praktikas rakendamise oskus; 3) teadlik ja vastutustundlik suhtumine infosuhtluse eetilistesse, kultuuridevahelistesse ja õigusnormidesse; 4) koostööoskus; 5) igapäevaelust pärit materjali, õppeainete kasutamine; 6) ohutu töö reeglite teadlik tundmine.

3. klass

Kasutatud tarkvara: graafiline toimetati (*offline* ja *online* versioonid), tekstiredaktor.

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Teave. Toimingud teabega	
<i>selgitab</i> info olulisust inimese elule, toob näiteid omast kogemusest; <i>eristab</i> teabe liike esitusviisi järgi; <i>oskab</i> üht infoesitlusvormi teisendada teiseks: (tekst – graafiliseks, numbriline – tekstiks jne); <i>loob</i> kausta ja selles dokumente; <i>selgitab</i> mõistet „arvutivõrk“; <i>mõistab</i> brauseriprogrammi eesmärki; <i>oskab</i> kasutada hüperlinki; <i>kasutab</i> võrgustikke usaldusväärse teabe hankimiseks ja suhtluseks; <i>ütleb välja</i> eeldusi digitaalsetest ja muudest allikatest saadava teabe usaldusväärsusest; <i>järgib</i> enda ja võõraste teoste kasutamise reegleid; <i>näitab</i> austust teiste isikute autorsuse vastu	Teabe roll inimese elus. Teabe teisendamine ühest vormist teise. Sõnumi edastamise meetodid, sõnumikandjad, sümbolid, kodeeringud ja dekodeerimine. Teabe struktureerimine. Interneti mõiste, brauseri programm, veebileht, veebisait, hüperlink. Autoriõigus. Ohutu veebis sirvimine.
Arvutiseadmed teabega toimingute tegemiseks	
<i>räägib</i> infoga töötamiseks mõeldud seadmete tekkimise ajaloost; <i>nimetab</i> infokandjaid; <i>eristab</i> tehnilisi vahendeid teabe edastamiseks, säilitamiseks; <i>kasutab</i> info edastamiseks seadmeid; <i>toob</i> näiteid teabe sisestamise ja väljastamise seadmete kohta [3 informaatika haridustööstus; <i>teeb</i> oletusi teabe usaldusväärsuse kohta; <i>selgitab</i> digiseadmete liigse kasutamise tagajärgi enda tervise jaoks, [3 sotsiaal- ja tervishoiu õppeharu	Teabega töötamiseks mõeldud seadmete tekkimise ajalugu. Teabeallikas. Infokandjad. Teabe sisend- ja väljundseadmed. Tekstiandmete sisestamine. Tekstiandmete sisestamise ja muutmise reeglid
Objekt. Objekti omadused	
<i>kirjeldab</i> teksti- ja graafilisi objekte; <i>võrdleb</i> teksti- ja graafiliste objektide omadusi ühiste ja eristavate tunnuste järgi; <i>määratleb</i> antud omadustele vastavaid objekte; <i>oskab</i> muuta teksti- ja graafiliste objektide omaduste tähendust; <i>uurib</i> objekte loodud mudelite abil	Objektide tüübid: tekst, graafika. Infoobjekt. Objekti omadused. Objekti mudeli loomine vastavalt etteantud omadustele. Objekti omaduste väärtuste muutmine (teksti värv, font, stiil)
Arvutiprogrammid. Menüüd ja tööriistad	
<i>eristab</i> kaasaegeid seadmeid teabega töötamiseks; <i>teab, kuidas</i> arvutit ja muid seadmeid (olenevalt nende kasutamisest) sisse ja välja lülitada;	Tekstitoimetid. Keskkonnad tekstide lugemiseks. Järjehoidjad tekstis, tsitaadid jne.

<i>kasutab</i> programmide käivitamiseks ja nendega töötamiseks vajalikke ikoone töölaual; <i>orienteerub</i> piltide vaatamise, tekstide lugemise, muusika kuulamise keskkondades, lõpetab nendega töötamist; <i>loob</i> pilte haridusobjektidest	Virtuaalsed raamatukogud, teatmeteosed, entsüklopeediad, sõnaraamatud. Põhilised toimetamiskäsud: lõika, kopeeri, kleebi, kustuta. Tähe märkide sisestamine klaviatuuri abil. Tekstide täiendamine piltidega
Infomudelite loomine. Valmisolevate muutmine. Kasutamine	
<i>loob</i> infotooteid, kombineerides teksti, pilti, heli jm ideede ja tulemuste esitlemiseks; <i>luua</i> ja <i>muuta</i> lihtsaid pilte; töötleb ja kasutab erinevatest allikatest pärinevat informatsiooni; <i>oskab</i> täita ühe rühma (klassi) õppeainete tunnuste tabelit; <i>töötab välja</i> esitlust loogilises järjestuses; <i>täiendab</i> esitlust teksti, pildi, skeemiga; <i>toimetab</i> ja vormistab esitlust <i>olenevalt</i> selle eesmärgist, muudab slaidi tausta; <i>kasutab</i> esitlusrežiimi	Infomodeli loomise etapid erinevates tarkvarakeskkondades. Tekstiinfomudelite loomine, sh tabelina. Arvutiesitlused, esitluste toimetamine. Uue slaidi, tekstikasti/välja loomine. Esitluse täiendamine teksti, pildi, diagrammiga. Esitluste vormindamine. Esitlusrežiim.
Lineaarsed algoritmid	
<i>määratleb</i> algoritmilisi struktuure; <i>täidab</i>, <i>loob</i> ja <i>kirjutab</i> algoritme; <i>oskab</i> käituda vastavalt juhisteile; <i>järjestab</i> objekte teatud tunnuste järgi; <i>selgitab</i> plaani, tegevuste järjestuse algoritmi rikkumise tagajärgi lähikeskkonnas, valmisprogrammides, mängudes; <i>eristab</i> tõeseid ja valesid väiteid	Käsud ja täitjad, algoritmid, algoritmi esitamise viisid. Lineaarsed salvestusmeetodid. Piltide loomine oma algoritmide järgi. Algoritmides esinevate vigade leidmine ja kõrvaldamine. Loogilised väited.

4. klass

Kasutatav tarkvara on programmeerimiskeskond.	
Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Teave. Toimingud teabega	
<i>oskab</i> teostada lihtsat infootsingut Internetist; <i>teab</i> mõnede kodulehtede aadresse, sealhulgas elektrooniliste raamatukogude, haridusliku sisuga kodulehtede aadresse; <i>teeb</i> oletusi erinevatest allikatest saadud teabe usaldusväärsuse kohta; <i>eristab</i> fakte ja hinnanguid; <i>valib</i> sobivaid teostega suhtluse vahendeid, eelkõige erivajadustega inimestega suhtlemiseks otse ja Interneti kaudu; <i>selgitab</i> infotehnoloogia kasutamise tagajärgi, vastutust oma tegevuse eest Internetis; <i>järgib</i> enda ja võõraste teoste kasutamise reegleid	Otsige teavet Internetist. Teabeinteraktsioon. Info kriitiline hindamine
Arvutiseadmed teabega toimingute tegemiseks	
<i>toob</i> näiteid kaasaegsetest arvutiseadmete tüüpidest; <i>salvestab</i> andmeid digitaalsetele infokandjatele; <i>selgitab</i>, kuidas on korraldatud töö andmetega mis tahes digiseadmes; <i>omab ettekujutust</i> robotite loomise protsessist; <i>kontrollib</i> digiseadmete kasutamise aega	Kaasaegsed infokandjad. Digiseadme töö korraldamine (andmete sisestamine, salvestamine, töötlemine, salvestamine või väljastamine). Teabe salvestamine. Arvuti mälu (sisemine ja väline). Robotika konstruktorite ülevaade
Objekt. Objekti omadused	

<i>liigitab</i> objekte nende omaduste järgi; <i>võrdleb</i> reaali- ja digimaailma mudelite tunnuseid; <i>analüüsib</i> sündmuste mõju objekti omadustele; <i>uurib</i> objekte loodud mudelite abil; <i>oskab</i> luua lihtsat animatsiooni	Objektid mudelite loomiseks. Objektide vormindamine ja redigeerimine. Animatsiooniefektide lisamine objektidele
Arvutiprogrammid. Menüüd ja tööriistad	
<i>teab, kuidas</i> avada ja sulgeda tööd tuttavates programmeerimiskeskondades (offline ja online); <i>nimetab</i> keskkonna vahendeid ja selgitab nende otstarvet; <i>kirjeldab</i> projektide loomise korda; <i>teab, kuidas</i> avada ja salvestada loodud projekte	Programmeerimiskeskond. Käsud ja tööriistad. Projektid
Infomudelite loomine. Valmisolevate muutmine. Kasutamine	
<i>nimetab</i> objekti komponente; <i>nimetab</i> , milliseid toiminguid saab objektiga teha, milliseid toiminguid saab täita objekt; <i>toob näiteid</i> modelleerimise vajalikkusest konkreetsete probleemide lahendamiseks; <i>nimetab</i> infomudeli loomise etape; <i>loob</i> matemaatilisi mudeleid; <i>ennustab</i> ja <i>sõnastab</i> oodatavat tulemust; kommenteerib edukaid ja ebaõnnestunud samme tööprotsessis	Objektide koostisosad. Objektide toimingud. Matemaatilised mudelid. Ülesannete lahendamine matemaatilise modelleerimise abil
Lineaarsed algoritmid	
<i>defineerib</i> algoritmilisi struktuure; <i>loob</i> programmeerimiskeskonnas hargnemisalgoritme; <i>töötab välja</i> algoritme (eelkõige oma või rühmategevuseks) järjekordsetest tegevustest, tingimustest, kordustest; <i>analüüsib</i> ja korrastab järjestusi; <i>leiab</i> algoritmides vigu ja parandab need; <i>oskab</i> õpetaja juhendamisel välja töötada ühisprojekti klassikaaslastega; <i>toob</i> näiteid mängudest ja võidustrateegiatest; <i>hindab</i> oma saavutusi ja klassikaaslaste tulemusi	Algoritmi täitmise keskkond. Hargnemisalgoritmid, algoritmide koostamine kordusega. Programmeeritavate projektide, sh animeeritud lugude loomine. Mängud ja võidustrateegiad

Kunsti õppeharu

„Kunst“

Seletuskiri

Kunstiõpetuse **eesmärk** koolis on lapse isiksuse igakülgne kunstiline ja esteetiline arendamine, kultuuriväärtuste arendamine kunsti õppimise protsessis; kodumaise ja välismaise kunstipärandi vastu lugupidamise edendamine; kunstiliseks ja loominguliseks eneseväljenduseks isiklikus ja ühiskondlikus elus vajalike võtme-, kunstilise aine- ja interdistsiplinaarsete kompetentside kujunemine.

Püstitatud eesmärgi saavutamine eeldab järgmiste **ülesannete** täitmist:

- õpilaste tundelise sfääri arendamine, emotsionaalsete ja esteetiliste elamuste kogemuse omandamine, kunstiliste eelistuste ja isiklike kunstiväärtuste kujunemine;
- motivatsiooni süvendamine kodu- ja välismaiste kunstiteoste tundmiseks; uhkuse kasvatamine omamaise kunsti saavutuste üle ning salliv suhtumine teiste etniliste rühmade ja rahvaste kunsti;
- kunstilise taju oskuste kujundamine, kunstikeele analüüs ja kunstiteoste hindamine, mõtete argumenteerimine vastavalt ealistele võimalustele kunstitermineid kasutades;

- kunstilise ja loomingulise tegevuse viiside valdamine erinevates kunstiliikides, suhtlemine teistega kunstiloomes;
- õpilaste arusaamise saavutamine digitehnoloogiate võimalustest nende rakendamisel kunstiloomes;
- enesetundmis- ja eneseväljendusvõime arendamine, oma emotsionaalsete seisundite juhtimine läbi kunsti ja erinevate kunstilise loovuse liikide; loovuse ja kunstiliste võimete arendamine;
- kunstiliikide, kunsti ja teiste teadmiste valdkondade (kirjandus, matemaatika, loodusteadmised, ajalugu jne) seose loomise oskuse kujundamine; kunst ja keskkonnanähtused;
- kunsti tähtsuse teadvustamine inimese elus ja kunstiteadmised enda õppeedukuse jaoks;
- vaataja-kuulaja kultuuri kujundamine;
- õpilaste sotsialiseerimine kunsti kaudu, oskuse kujundamine objektiivselt hinnata enda ja teiste loomingulisi saavutusi.

Vastavalt täpsustatud eesmärkidele ja ülesannetele tõstetakse esile **sisuliinid**: „Kunsti- ja loometegevus“, „Kunsti tajumine ja tõlgendamine“, „Suhtlemine kunsti kaudu“, mis paljastavad üldkunstihariduse põhimissiooni.

Sisuliin „**Kunstiline ja loominguline tegevus**“ on suunatud õpilaste loovuse ja kunstiliste võimete arendamisele erinevate kunstiliikide kunstikeele aluste ning kunstilise ja loomingulise väljendusviiside praktilise arendamise kaudu. See sisuliin realiseerub läbi õpilaste oskuste kujundamise kasutada erinevaid ekspressiivseid vahendeid kunstilise kujundi loomisel, improvisatsioonil ja keskkonna esteetilisel muutmisel.

Sisuliin „**Kunsti tajumine ja tõlgendamine**“ on suunatud kunstiteostes sisalduvate väärtuste mõistmisele. Selle rakendamine näeb ette õpilaste emotsionaalse sfääri arendamist, esteetilise kogemuse rikastamist, kunsti tajumise, analüüsimise, tõlgendamise, hindamise oskuste kujundamist, emotsionaalse ja väärtustava suhtumise näitamist kunstisse, kunstilist (terminoloogilist) propedeutikat.

Sisuliini „**Suhtlemine kunsti kaudu**“ rakendamine on suunatud õpilaste sotsialiseerimisele kunsti abil, nende „mina“ (oma kunstiliste saavutuste ja võimete) teadvustamisele. Sisuliin kujundab õpilastes oskust ennast ja oma saavutusi esitleda, neid kriitiliselt hinnata, keskkonnas kunsti kaudu teistega suhelda, eelkõige erinevatel kultuuri- ja kunstiüritustel, kollektiivsetes loomeprojektides, aruteludes jne., samuti kujundab ettekujutlust võimalustest ja viisidest, kuidas kunsti kaudu oma emotsionaalset seisundit reguleerida.

Õpilaste kunstimeisterlikkus põhikoolis lähtub kompetentsipõhise, väärtuspõhise, isiksusekeskse, tegevuspõhise, mängulise ja integreeriva lähenemise põhimõtetest.

Kunst aitab kaasa *võtmepädevuste* kujunemisele, eelkõige protsessis:

- kunstist saadud muljete suuline väljendamine; täiskasvanu kommenteerides ning enda kunsti- ja loometegevuse hinnanguid andes (*riigikeele valdamine / emakeeles suhtlemise oskus*);
- võõrpäritolu kunstiterminoloogia kasutamine kunstiteoste tõlgendamise protsessis (*suhtlus võõrkeeles*);
- seoste loomine kunstivahendite ja elementaarsete arvutuste teostamise vahel, selgitamaks teoste kunstilist väljendusrikkust (näiteks teose osade proportsioonid, muusikalise meetrumi määratlus, salvestusrütm, tantsuliigutuse sümmeetria/asümmeetria jne.) (*matemaatikapädevus*);
- keskkonna ja loodusnähtuste vaatlemine, uurimine ja reprodutseerimine kunsti abil (*loodusteaduste, tehnika ja tehnoloogia valdkonna pädevus, keskkonnapädevus*);
- iseseisev (või täiskasvanu abiga) infotehnoloogia kasutamine kunstilise informatsiooni saamiseks, kunstiloomes (*info- ja suhtluspädevus*);
- oma kunstihuvide, saavutuste ja vajaduste kindlaksmääramise võime kujundamine; püüdlus kasutada oma aega otstarbekalt õppimiseks, tajumiseks, kunstiloomeks (*elukestev õpe*);
- koostöö teistega, eelkõige osalemine kunstitegevuses, keskkonna kaunistamine sõprade, naabrite jaoks; vastutuse avaldamine isiklike ja kollektiivsete tulemuste eest; kunsti kasutamine naudinguks (oma emotsionaalse seisundi mõjutamine), teadmiste omandamine rahvatraditsioonidest, kodumaa kunstist; tolerantne suhtumine erinevate rahvaste kunsti (*demokraatia, õigluse, võrdõiguslikkuse, inimõiguste, heaolu ja tervisliku eluviisi ideedega seotud kodaniku- ja sotsiaalpädevus, võrdsete õiguste ja võimaluste teadvustamine*);
- loomingulise initsiatiivi ilmingud ja katsed seda rakendada, eelkõige praktilises kunsti- ja loometegevuses (individuaalses ja kollektiivses) rakendamise kaudu; oma kunstiliste saavutuste (*ettevõtlus- ja finantskirjaoskus*) tulemuste esitlemine;
- sooviavaldused uusimate ideede juurutamiseks (*uuendusmeelsus*).

Kultuurialane pädevus kui kunsti õppeharu põhipädevus on teiste võtmepädevustega võrreldes lahutamatu.

Kunsti õppeharu saab rakendada **integreeritud kursuste või õppeainete kaudu üksikutes kunstiliikides**: näiteks muusikakunst, kujutav kunst jne.

3. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Kunstiline ja loominguline tegevus	
<i>esitab</i> lastelaule (eelkõige muusikafolkloori); <i>valib</i> meeolelu, karakteri loomiseks vajalikud muusikalised väljendusvahendid (tempo, dünaamika); <i>mõistab</i> hääleharjutuste tähtsust korralikuks soorituseks; jälgib intonatsiooni täpsust ja väljendusrikkust, diktsiooni selgust, lauluasendit, hingamist; <i>esitab</i> ansamblis lihtsaid kompositsioone (kolmnurk, tamburiin, marakad, kellad, trumm, kõristid, flööt (kasutushügieeninõuete järgimise tingimustel), ksülofon, metallofon, süntesaator jne); <i>valib iseseisvalt</i> muusikainstrumendi tämbri vastava kujundi edasiandmiseks; <i>improviseerib</i> oma häälega (muusikalised, kõne intonatsioonid) ja muusikariistadel; loob omal valikul muusikainstrumendil laulu rütmilise saate variante; <i>on orienteeritud</i> muusikalisele kirjaoskusele (heli, meloodia, saate, muusikaline vorm, dünaamika, dirigeerimisskeemid ($\frac{2}{4}$võrra); <i>on orienteeritud</i> noodikirjale (esituse otstarbekusel); <i>loeb</i> lihtsaimate rütmide plaati; <i>organiseerib</i> iseseisvalt töökohta erinevat tüüpi kujutava tegevuse harjutamiseks; <i>järgib</i> puhtust ja ohutusnõudeid; <i>kasutab iseseisvalt</i> <i>tuttavaid</i> kunstivahendeid (palett, erinevat tüüpi pintsleid, virnad, käärid jne); <i>valib</i> kunstmaterjale vastavalt kunstiliigile (kujutav, dekoratiiv- ja tarbekunst), milles ta töötab; <i>tunneb ära</i> kujundid (realistlikud, dekoratiivsed); <i>uurib</i> eseme kuju ja lihtsustab seda geomeetrilise sarnasuseni; <i>võrdleb</i> erinevate loodusevormide struktuuri, nende proportsioone; <i>valib</i> värvitoone küllastuse järgi; <i>loob</i> realistlikke, muinasjutulisi, fantastilisi pilte; <i>esitab</i> elementaarseid visandeid loodusest ja sketše kujutlusvõime järgi (majatarbed, loodus- ja arhitektuuriobjektid); <i>loob</i> pilti värvide, joonte, erineva suuruse, kuju, mahu, tekstuuride jms katsetamise käigus; <i>loob iseseisvalt</i> lihtsat, eriti ornamentaalset kompositsiooni (graafilist, pildilist, dekoratiivset, ruumilist), kasutab kogu lehe tasapinda; teeb tasandilisi ja ruumilisi lihtkompositsioone; <i>valib</i> formaati idee parimaks teostuseks (ristkülikukujuline, ruut, kolmnurkne, ringikujuline, ovaalne);	Laulmine (lauluasend, hingamine, intonatsioon, fraseerimine, diktsioon). Ekspressiivsuse operatiivvahendid ja vokaal- ja vokaal-ansambli/koorikunstilise kuvandi loomise viisid. Muusikariistade mängimine: laulu rütmiliseks saateks võimaluste loomine, ansamblis mängimine koos laulule rütmilise saate loomisega. Hügieenireeglid muusikariistade kasutamisel. Muusikalise kirjaoskuse omandamine (vajadusel kunsti- ja loominguliseks tegevuseks). Teoste esitamiseks vajaliku elementaarse noodikirjaga tutvumine. Lihtsate rütmiliste jadade salvestiste taasesitamine. Töökoha korraldamine kujutava kunstiga tegemiseks. Kujutava tegevuse tööriistade valdamine. Tuntud kujutava ilmekuse meetodite kasutamine visuaalsete kujundite loomiseks. Pilt graafiliste ja pildimaterjalidega (traditsiooniline ja kaasaegne). Kujutiste paigutamine lehele, ruumi, kompositsioonelementide paigutus (tasapinnaline, mahuline), ruumiplaneeringu reprodutseerimine tasapinnalistel pildidel. Plastmaterjalidest voolimine erinevate (lihtsate) tehnikate ja meetoditega. Dekoori mõiste kui vormi täitmise ja rikastamise vahend. Erinevat tüüpi kunsti- ja käsitöövormide ja kaunistuselementide elementaarne stiliseerimine (rahvamänguasi, maal, võtinanka, pisanka jne). Objektide paigutamine formaati, mis järgib kompositsioonivahendeid ja reegleid, et täiustada kompositsiooni keskpunkti. Vormide ja värvide kontrasti kontseptsiooni rakendamine kunstilises ja loomingulises tegevuses. Plaanipärasuse ülekandmine pildile loodusest ja kujutlusvõimest. Süžeekompositsioonide loomine

<i>tõstab esile</i> kompositsioonikeskust, peamist ja sekundaarset, arvestades kujutatavate esemete põhiproportsioone, kompositsioonivahendeid ja reegleid; <i>kasutab</i> perspektiivi elementaarseid seaduspärasusi (üksteise taga; lähemal – suurem, erksam, soojem, kaugemal – väiksem ja heledam, külmem), andes edasi ruumi plaanipärasust tasapinnalistes kujutistes; <i>annab kujundites edasi</i> lindude, loomade, inimeste elementaarset ehitust, annab edasi võimalikult palju liikumist; objektide suuruste illusoorseid konfiguratsioone sõltuvalt nende paigutusest ruumis; semantilised seosed objektide vahel süžeekompositsioonides; <i>eristab</i> ruumilise (ümmarguse ja reljeefse) kujutise tunnuseid; <i>võrdleb</i> ruumiliste vormide lihtsamaid elemente; <i>väljendab</i> eseme kui kujutise tunnuseid vormi ja dekoori abil (nii mahulises kui tasapinnalises kujutises); <i>kaunistab</i> ruumilise vormi reljeefse või pildilise dekooriga; <i>kujundab ja loob</i> lihtsaid kompositsioone paberist, kunstilistest, looduslikest ja erinevatest improviseeritud materjalidest, valib iseseisvalt kompositsiooni komponente; <i>kasutab</i> oma idee realiseerimiseks loovalt erinevaid tehnikaid, tööriistu ja materjale (isevalmistatud templid, spreid, dekupaž, kollaaž); <i>kombineerib</i> erinevate kunstiliikide vahendeid kunstilise idee kehastamiseks; <i>improviseerib</i> pantomiimi abil (näoilmed, žestid); plastiliselt intoneerib muusikalisi kujundeid; <i>täidab</i> lihtsaid rolle (sh laulud „rollides“), <i>valib</i> ilmekuse vahendid (tempo, hääletämbel, dünaamika, liigutused, miimika); <i>mängib</i> elementaarseid teatrisketše (<i>valib</i> iseseisvalt kuulsaid tegelasi ja muundub nendeks, sh <i>imiteerib</i> iseloomulikke liigutusi, kõnnakut, helisid, näoilmeid jne); <i>harjutab</i> kõne intonatsiooni, hingamist; diktsiooni, näoilmet, žeste; <i>liigub</i> muusika saatel, <i>valides</i> tuntud tantsuelemendid (rahvaliid, kaasaegsed); <i>koordineerib</i> oma liigutusi muusikalise saatega (laulmisega); loob laulupiltide lavatõlgendusi; <i>kasutab</i> atribuute sünteetilise väljenduse tõhustamiseks (pakututest); <i>kombineerib</i> tuttavaid kunstitehnikaid, helisid, rütme, liikumisi, jooni, värve, kujundeid, tekstuure, materjale jne idee muutmiseks kunstiliseks kujundiks; <i>loob</i> kujutluspilte tuttavate vahendite ja meetoditega vastavalt kujutlusvõimele; kujundite (helid, sõnad, pantomiim, liigutused, jooned, värvid, mahud, dekoor jne) loomine, millega nad saavad väljendada oma tundeid ja emotsioone;	Väljendusvahendite tajumine skulptuuris (bareljeef, kõrgreljeef). Kunstilise kujutise loomine vormi dekoratiivse küllastuse abil (tekstuur, detailid, maal). Õppe- ja elukoha kaunistamine. Lõikamine, kujundamine paberist ja muudest improviseeritud materjalidest. Töötamine looduslike materjalidega. Sünteetilise kunstipildi loomine. Dramatiseerimine, kõige lihtsamad teatrisketšid (teatrikujude loomine, eriti laulu rollimängu ajal). Lihtsate tantsuelementide taasesitamine. Lavakäitumise elementaarne harjutus. Rekvisiidi, kostüümide detailide valik. Katsetamine helide, tämbrite, rütmide, liigutuste, joonte, värvide, kujundite, materjalidega. Keskkonna vaatlemine kunstiliste kujundite loomiseks (loomalikud harjumused; kõnnaku iseloomulikud tunnused, inimžestid igas vanuses, inimkõne intonatsioon erinevates elusituatsioonides jne), valguse mõju värvimuutustele looduskeskkonnas;
--	--

<i>tuvastab</i> ja <i>tabab</i> kättesaadaval viisil huvitavaid keskkonnanähtusi; reprodutseerib neid loomingulises tegevuses (meloodiate improviseerimine, laulude dramatiseerimine, plastiline intonatsioon); <i>pakub</i> ideid õpi-, elukoha kaunistamiseks; <i>rakendab</i> neid (teiste abiga või iseseisvalt kehastab lihtsat ideed sisustada õpikoht ja oma kodu); <i>tunneb ära</i> oma emotsioone kunstist, valib vastavalt meeleolule kunsti- ja loometegevuse liike; <i>annab</i> loometöös edasi oma emotsioone värvi abil; <i>järgib</i> üldtunnustatud käitumisreegleid kultuuri- ja kunstiasutustes (teater, muuseum jne);	Eneseväljendus kunstilises ja loomingulises tegevuses. Vaataja, kuulaja kultuur.
Kunsti tajumine ja tõlgendamine	
<i>tajub emotsionaalselt</i> erinevat liiki kunstiteoseid ja väljendab muljeid verbaalselt või mitteverbaalselt; <i>eristab</i> muusikapildi iseloomustamiseks kasutatavaid muusikakeele elemente, sealhulgas süžee (kirjandusliku) programmiga elemente: meloodia, tempo, dünaamika, valjus, rütm, tämber (hääli ja mõned muusikariistad), režiim (duur, moll); <i>tunneb ära</i> lihtsamaid muusikalisi vorme (kaheosaline, kolmeosaline, salmides); <i>määrab</i> kujundi kehastuse tunnuseid kujutava kunsti ja arhitektuuri teostes; <i>iseloomustab</i> keskkonnaobjektide värvust vastavalt kellaaajale ja aastaajale; <i>annab</i> hinnanguid kujutletavate objektide ja ümbritseva maailma nähtuste emotsionaalse seisundi ülekandumise kohta teoses (eelkõige puhke- ja liikumistegevuses); <i>määrab</i> kujutava kunsti ja arhitektuuriteose kompositsioonilise struktuuri; <i>eristab</i> töö värvilahendust (soe, külm), tonaalsust (heledad ja tumedad värvid), küllastust (helge, tuhm), põhivärve; teose kompositsiooni elemendid (keskne, põhi- ja sekundaarne); teose ülesehitus (sümmeetriline ja asümmeetriline, staatiline, dünaamiline, meetriline); <i>katab terviklikult</i> kunstiteost; keskendub silmapaistvatele detailidele; <i>võrdleb</i> muusikalisi ja visuaalseid, koreograafilisi kujundeid; <i>võrdleb</i> kunstiteoseid ja väliskeskkonna nähtusi (õpetaja abil); <i>eristab kunstilise kujundi iseloomustamiseks sünteetiliste kunstiliikide teoste kunstikeele elemente</i>: näitlejatööd, kostüümid, dekoratsioonid, teatri-/ekraaniteose muusikaline saade; <i>eristab</i> ilmekuse vahendeid ning iseloomustab vokaal- ja instrumentaalmuusikateoseid; <i>eristab väljendusvahendeid ja iseloomustab</i> maali-, graafika-, skulptuuriteoseid; <i>eristab ja iseloomustab</i> teatrikunsti (draama-, nuku-, muusika-), rahva-, klassikalise ja nüüdiskoreograafia väljendusvahendeid;	Erinevatest kunstiliikidest teoste tunnetus. Erinevate kunstiliikide (muusikaline, kujutav, teater, koreograafia, kino jne) ilmekuse vahendid (keeleelemendid). Osalemine kunstiteose arutelus tuttavate terminite abil. Dekoratsiooni kasutamine kujundi loomiseks. Tutvumine värviteaduse ja kompositsiooni elementaarsete kontseptsioonidega. Sünteetiliste kujutiste tajumine. Erinevate kunstiliikide ilmekuse vahendite võrdlus. Süžee poolest sarnaste kunstikujutiste kehastamise võrdlus erinevates kunstiliikides. Kunsti propedeutika. Muusika (vokaal-, instrumentaalmuusika), kujutava kunsti (maalikunst, graafika, skulptuur); teatrikunsti (draama-, nuku-, muusikateater), koreograafia (rahvalik, klassikaline, kaasaegne), filmikunsti (film, joonisfilm) tüüpidega tutvumine ning muusikakunsti žanritega (laul, tants, ooper, ballett); kujutava kunsti žanritega (portree, maastik (vaade), natüürmort, animalistlik jne) tutvumine; ornamendi tüüpidega (taimne, geomeetriline ja kasutusotstarbeline (lint, rosett); animatsiooni liikidega (käsitsi joonistatud, nukk, plastiliin, arvuti), tantsudega (hopakk, kasakas, valss, polka jne) tutvumine. Keskkonna vaatlemine ja selle kehastamine kunstilistes kujundites. Enesetunnetus kunstiteoste kaudu.

<i>eristab ja iseloomustab</i> animafilmi väljendusvahendeid; <i>tunneb ära ja iseloomustab</i> õpilase loovtöös kasutatud kunstilisi materjale (värvipliiatsid, viltpliiatsid, akvarell, guasš, plastiliin jne); <i>võrdleb</i> loodusvorme, keskkonnapiirte nende kunstilise (dekoratiivse) tõlgendusega; <i>määrab</i> oma emotsioone kunstiteoste tajumisest; <i>valib</i> oma varudest muljeid iseloomustavaid sõnu; selgitab, mis teoses meeldib või ei meeldi; <i>valib</i> töid vastavalt oma tujule; selgitab, mida ta naudib; valib tuju parandavaid töid; <i>reprodutseerib</i> kunstiteose emotsionaalseid muljeid lemmikkunstiliste vahenditega; <i>võrdleb</i> oma meeleolusid ja tundeid kunstiteoses kehastuvatega (autori ja vaataja dialoogi alusel)	Teostest tulenevate muljete, emotsioonide sõnaline kirjeldus. Erinevate kunstiteoste tüüpide kasutamine oma emotsionaalse seisundi rahuldamiseks ja parandamiseks. Eneseväljendus kunstilises ja loomingulises tegevuses. Kunsti tähtsuse mõistmine inimese elus.
Suhtlemine kunsti vahendusel	
<i>iseloomustab</i> enda loovust vastavalt toodud juhiste; <i>selgitab</i>, mis õnnestus või ebaõnnestus; määrab õpetaja abil raskusi; valib (õpetaja abil) parendusviisi; <i>esitleb</i> oma loomingu tulemusi (laulab lemmiklaule, sooritab tantsuliigutusi, demonstreerib oma töid kujutavas kunstis jne) sugulaste, kaaslaste ees; selgitab ideed; <i>määrab kaaslaste saavutusi</i> kunsti- ja loometegevuses, ilmutades heatahtlikkust väljendites; <i>arutab</i> teiste eelistusi austades muljeid erinevat tüüpi kunstiteoste tajumisest ja loomingulisest tegevusest; <i>osaleb</i> kooli kunstiüritustel (kontserdid, konkursid, näitused, festivalid, rahvarituaalide etendused, kunstimöll, kunstinädalad jne), kollektiivsetes loomingulistes projektides, sh kasutades oma lemmikkunstiliigi vahendeid ning kunsti- ja loometegevust [3,3]; <i>sooritab erinevaid tegevusi</i> / mängib rolle kollektiivses loomeprotsessis, <i>näidates üles austust</i> teiste vastu	Oma loominguliste saavutuste esitus. Enda loovuse hindamine vastavalt esitatud juhistele. Eakaaslaste loominguliste saavutuste hindamine ühiselt määratletud juhiste järgi. Kunstiteostel põhinevad kasvatuslikud situatsioonid (kunstiliste vahenditega loodud süžeede, karakterite, tegevuste, tegelaste tegude arutelu). Loomingulise plaani kollektiivne elluviimine. Hindamine ja enesehindamine kollektiivses loovuses. Kooli kunstiürituste korraldamine. Loomingulise koostöö, suhtlemise, kommunikatsiooni reeglite järgimine.

4. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Kunstiline ja loominguline tegevus	
<i>esitab</i> lastelaule (eelkõige muusikalist folkloori, nimetades esitatavate laulude žanre (hällilaulud, mänguhällitsused, liisulaulud jne), esitab lihtsaid kaanoneid; <i>valib</i> laulu kuvandi loomiseks vajalikud muusikalised ilmekuse vahendeid (tempo, dünaamika, löögid, tämber), pakkudes erinevaid valikuvõimalusi; <i>selgitab hääleharjutuste</i> tähtsust korrektseks esinemiseks; jälgib intonatsiooni täpsust ja väljendusrikkust, diktsiooni (häälduse), fraseerimise selgust; <i>jälgib</i> lauluasendit, hingamist; <i>mängib</i> ansamblis lihtsaid kompositsioone (kolmnurk, tamburiin, trumm, kõristid, flööti (kasutamise	Laulmine (lauluasend, hingamine, fraseerimine, diktsioon, iseloomu reprodutseerimine, meeleolu). Laulu kuvandi loomine. Intonatsioon. Ilmekuse väljendusvahendid ning vokaali- ja vokaalansambli (koori) kunstilise kuvandi loomise viisid

hügieeninõuetele vastav), ksülofon, metallofon, süntesaator jne); <i>valib sobiva kujundi edasiandmiseks iseseisvalt</i> muusikainstrumendi tämbri, selgitab oma valikut; <i>demonstreerib</i> heli eraldamise viise lihtsatel pillidel; <i>on orienteeritud</i> muusikalisele kirjaoskusele (heli, meloodia, saate, muusikaline vorm, dünaamika, dirigeerimisskeemid (2/4; 3/4) jne); on orienteeritud noodikirjale (esituskohal); <i>loeb ja esitab</i> lihtsaimat rütmisaadet, sh erineva tempo ja dünaamikaga, liikumises (plaksutab, lööb ja kasutab löökpille); <i>improviseerib</i> oma häälega (muusikalised, kõne intonatsioonid), muusikariistadel; <i>loob</i> saate lihtsamaid rütmivariatsioone laulule või pillimeloodiale (2/4, 3/4, 4/4), <i>valib iseseisvalt</i> saateks erinevaid instrumente, <i>improviseerib</i> laulmise ja pillimängu kombinatsiooniga (kohustusega); <i>järgib</i> ohutusnõudeid; <i>valib</i> töövahendeid, kunstimaterjale vastavalt kunstiliigile (kujutav, dekoratiiv-rakenduslik jne), millega ta töötab; <i>teostab</i> tasapinnalisi pildi- ja graafilisi kujutisi; ruumilisi kompositsioone; <i>järgib</i> ruumiliste objektide kujutamise reegleid; <i>jälgib</i> sõltuvust, kuidas valgustus mõjutab värvimuutust; <i>kasutab</i> värvi emotsionaalseid võimalusi: värvide valgustamine ja pimendus; <i>eristab</i> viirutuse tüüpe kujutletava objekti ruumilisuse edasiandmiseks; <i>annab</i> rõivaste ja välistunnuste kaudu edasi naise-, mehe-, lastepiltide, ametite iseloomulikke jooni; lindude, loomade ülesehituse ja liikumise plastiline ekspressiivsuse omapära; arhitektuurirajatiste siluettvormi olemust; <i>loob</i> avatud või suletud dekoratiivkompositsiooni (pinnasel või ruumiliselt); <i>omab ettekujutust</i> rahvakunsti käsitöö liikidest ja omadustest Ukrainas; <i>tõstab esile</i> kompositsioonikeskust, põhilist ja sekundaarset süžee kompositsioonis; <i>jälgib</i> kompositsiooni loomisel terviklikkust; <i>kasutab</i> elementaarseid perspektiivi seaduspärasusi, andes tasapinnalistel kujutistel edasi ruumi plaanilisust, arvestades kujutatavate objektide põhiproportsioone; kompositsiooni loomisel <i>kasutab</i> kogu lehe tasapinda;	Muusikariistade mängimine: laulu rütmilise saate võimaluste loomine, erinevatel pillidel rütmiliste jadade mängimine; ansamblis mängimine (eelkõige etteantud lihtsate rütmimustrite järgi). Elementaarse muusikalise kirjaoskusega tutvumine (kui see on vajalik kunsti- ja loometegevuseks) – eriti, kui on vajalik kõige lihtsamate rütmiliste jadade esitamiseks, lugemiseks ja kirjapanemiseks. Täitmisraskuste määratlemine. Töökultuuri, hügieeni ja ohutuse reeglite kasutamine kunsti- ja loometegevuse käigus. Oma töös puudujääkide nägemine (õpetaja juhendamisel) ja nende parandamine. (Traditsiooniliste ja kaasaegsete) graafiliste, pildiliste vahendite ja materjalide vaba kasutamine kunsti- ja loometegevuse käigus erinevates kunstitehnikates. Plastilisest materjalidest voolimine plastilisel ja konstruktiivsel moel. Paberist lõikamine, ehitus looduslikust materjalist. Erinevate kujutava ilmekuse meetodite kasutamine kujundite loomiseks žanrites: natüürmort, portree, olmežanr, loomalik žanr ja kirjandusteoste illustratsioon. Pilt mitmeplaanilisest kompositsioonist 2 (3) ruumilisest objektist (natüürmort), ruumikompositsioon (maastik), temaatiline kompositsioon (argižanr); ruumiline dekoratiivne kompositsioon (vormimine, reljeef) või tasapinnaline (maal, väljalõikamine, keraamiline rahvamänguasi jne). Süntheetilise kunstipildi loomine.
---	--

<i>kujundab</i> ja <i>loob</i> lihtsaid kompositsioone paberist, kunsti-, loodus- ja käepärastest materjalidest, <i>valib</i> iseseisvalt kompositsiooni komponente; <i>segab</i> tehnikaid ja materjale (guašš, viltpliiats, lõige) oma idee realiseerimiseks (eelkõige installatsioon); <i>kombineerib</i> erinevate kunstiliikide vahendeid kunstilise idee elluviimiseks; <i>improviseerib</i> pantomiimi abil (näoilmed, žestid, kõnnak, kõne, tempomuutus); plastiliselt intoneerib instrumentaalmuusikat (ilma sõnadeta), andes edasi meeleolu; <i>valib</i> ja <i>selgitab</i> iseseisvalt erinevate kunstide väljendusvahendeid sünteetilise kujutise loomiseks (tempo, hääletämber, dünaamika, liigutused, miimika, kostüümi värv ja kuju, meik, ruumikujunduse detailid), toetudes oma kogemusele [4 kunstihariduse haru]; <i>loob</i> laulupiltide lavatõlgendusi, täidab lihtsaid rolle (sh laulud „rollides“); <i>mängib</i> elementaarseid teatritüüde (kehastub väljapakutud tegelaskujudeks); <i>harjutab</i> kõne intonatsiooni, hingamist; diktsiooni, näoilmet, žeste; <i>jäljendab</i> iseloomulikke liigutusi, kõnnakut, häälikuid, näoilmeid, intonatsiooni ja tämbrit, kõnerütmi, <i>selgitab</i> iseloomulike tegelaste ilmekuse vahendite valiku erinevust); <i>liigub</i> muusika saatel, kasutades muusikastiilile vastavaid tuntud tantsuelemente (rahvalik, kaasaegne, sport jne); <i>demonstreerib</i> mõne rahvaliku lava- ja argitantsu elemente (hopak, kasatšokk, valss, polka, masurka, polonees, lesginka jt); <i>kooskõlastab</i> liigutusi muusikalise saatega (laulmisega), <i>navigeerib</i> lava(tantsu)ruumis; kasutab lihtsamaid lavalise käitumise võtteid (tervitused, kummardused, pöördumised avalikkuse poole jne); <i>valib</i> ilmekust tugevdavaid atribuute (pakutud või tuttavate esemete hulgast); <i>katsetab</i> tuttavate kunstitehnikate, erineva tämbriiga helide (vokaal ja instrumentaal, sh müraefektide sobiv kasutamine), joonte, värvide, kujundite, materjalidega jne, leiutab pilte tuttavate väljendusvahendite ja loomismeetodite abil (helid, sõnad, pantomiim, liigutused, jooned, värvid jne), millega saab väljendada oma tundeid ja emotsioone, <i>kombineerib</i> otstarbekalt idee elluviimise elemente kunstilises kujundis;	Instseneerimine, kõige lihtsamad teatritüüdid (teatripiltide loomine, eriti laulu rollides esitlemise ajal, iseloomuliku süžeeprogrammiga muusikapala esitlemisel). Elementaarne harjutus lavakäitumises, teatrietenduste ansamblivormides, dramatiseeringutes osalemine. Improvisatsioon pantomiimi abil (näoilmed, žestid), sh koos partneritega. Tantsu elementaarsete elementide reprodutseerimine. Lavaruumi elementaarne kujundus lavastuseks, teatrietendusteks (butafooria, rekvisiitide detailide loomine). Grimmielemendid. Kostüümi väljendusrikkus). Helide (tämbriid, registrid), rütmide, liikumiste, joonte, värvide, kujundite, materjalide jne katsetamine Keskkonna uurimine, omast kogemusest saadud vaatluste fikseerimine ja kasutamine kunstiliste kujundite loomiseks (loomalikud harjumused; kõnnaku iseloomulikud tunnused, igas vanuses inimžestid, kõne intonatsioon ja inimese plastilisus erinevates elusituatsioonides jne). Õppe- ja elukoha kaunistamine.
--	---

<i>tuvastab</i> ja <i>fikseerib</i> kättesaadaval viisil (foto, heli, video, visandid jne) huvitavaid keskkonnanähtusi, kasutab (kooskõlastab, kombineerib) neid loometegevuses; <i>korrastab</i> ruumi enda ümber: pakub ideid selle kujundamiseks ja võimalikke vahendeid nende kunstiliseks teostamiseks; <i>loob</i> kompositsiooni/dekoori elemente kujundamaks keskkonda, kus ta elab ja õpib; kasutab nähtut ja kuuldot kunsti- ja loometegevuses; <i>tunneb ära</i> oma emotsioone, mida tekitavad erinevad kunstiliigid; <i>määrab kindlaks</i> oma lemmikkunstiliike, tegeleb nendega vabal ajal lõbu pärast; selgitab oma huvi teatud tüüpi tegevuse vastu; valib neid vastavalt oma tujule, teeb kindlaks kunstiteoseid, mille poole pöördumine parandab meeleolu; <i>järgib</i> üldtunnustatud käitumisreegleid kultuuri- ja kunstiasutustes (teater, muuseum jne)	Enesetunnetus ja eneseväljendus kunstilises ja loomingulises tegevuses. Kunstitegevuse ja isiklike eelistuste kasutamine emotsionaalse seisundi rahuldamiseks. Vaataja, kuulaja kultuuri kasvatamine.
Kunsti tajumine ja tõlgendamine	
<i>tajub emotsionaalselt</i> erinevate kunstiliikide teoseid ja väljendab muljeid verbaalselt või mitteverbaalselt; <i>reprodutseerib</i> erinevate kunstiliste vahenditega kunsti emotsionaalseid muljeid, selgitab, mis teoses meeldib või ei meeldi; <i>eristab ja iseloomustab</i> muusikalise kujundi iseloomustamiseks kasutatavaid muusikakeele elemente (meloodia, tempo, dünaamika, rütm, register, muusikalise intonatsiooni olemus; tämber ja esinejate koosseis (solist, koor, orkester, mõned muusikariistade tämbrid), mood (duur, moll), tunneb ära muusikalisi vorme (rondo, variatsioonid); <i>eristab ja iseloomustab</i> kujutava kunsti teoste kunstikeele elemente, mida kasutatakse kunstilise pildi iseloomustamiseks: teose värvilahendus (soe, külm), tonaalsus (heledad ja tumedad värvid), teose kompositsiooni elemendid (keskel, põhiline ja sekundaarne, sümmeetria ja asümmeetria); <i>katab kunstiteost terviklikult tähelepanuga</i>; keskendub iseloomulikele detailidele; näitab võimet tajumise ajal tähelepanu juhtida; märgib haripunkti muusikateoses, tantsus, etenduses; <i>võrdleb</i> muusikalisi ja visuaalseid, lavalisi, koreograafilisi kujundeid; võrdleb kunstilisi kujundeid ja keskkonnanähtusi (õpetaja abil); <i>eristab</i> sünteetiliste kunstiliikide teoste kunstikeele elemente tervikliku kunstipildi iseloomustamiseks: näitlemine, kostüümid, dekoratsioonid, grimm, rekvisiidid, valgustus, teatri-/ekraaniteose muusikaline saade;	Erinevatest kunstiliikidest teoste tunnetus. Erinevate kunstiliikide (muusikaline, kujutav, teater, koreograafia, kino jne) väljendusvahendite (elementide) valdamine. Teoste sisu sõnaline iseloomustus, millel on kujutav või kirjanduslik (süžee) programm, väljapaistev žanriline alus (tuttavad tantsud, laul – hällilaul, kolomyika ja teised);

<i>tuvastab ja võrdleb</i> erinevate kunstiliikide väljendusvahendeid sarnaste kujundite loomisel (eelkõige muinasjuttude tegelased, loomad, kangelaslikud, fantastilised ja muud iseloomulikud kujundid, loodusnähtused); <i>tunneb ära ja iseloomustab</i> õpilase loovtöös kasutatud kunstilisi materjale (värvipliatsid, viltpliatsid, akvarell, guašš, plastiliin jne); <i>eristab</i> vahendeid ja iseloomustab muusikateoseid – vokaalsed ja instrumentaalsed (sümfoonilised), kooriteosed; nimetab tuttavaid orkestri instrumente; eristab vokaalhääle tämbreid; <i>iseloomustab</i> maali-, graafika-, skulptuuriteoseid, <i>eristab</i> kunstilisi väljendusvahendeid; <i>eristab ja iseloomustab</i> teatrikunsti liikide (draama-, nuku-, muusikali- ooper, ballett, muusikal) väljendusvahendeid, rahvaliku, klassikalise, kaasaegse koreograafia väljendusvahendeid; <i>eristab ja iseloomustab</i> animafilmi väljenduslikke vahendeid; <i>toob näiteid</i> tsirkusekunsti žanritest, toetudes oma kogemusele; <i>tunneb</i> iseloomulike tunnuste järgi ära mõnesid muusika- ja muusikalis-teatrikunsti žanre (laul, tants, ooper, ballett, muusikal jne); <i>omab ettekujutust</i> etnilisest päritolust ja <i>iseloomustab</i> mõnda rahvatantsu elementi (hopak, kazachok, polka, mazurka, lezginka jne); <i>nimetab</i> kujutava kunsti žanritele (portree, maastik (vaade), natüürmort, animalistlik jne) iseloomulikke jooni; ornamentide liike sisu (taimne, geomeetriline jne) ja rakenduse (lint, rosett) lõikes, animatsiooniliike (joonis, nukk, plastiliin, arvuti); <i>võrdleb</i> loodusvorme, keskkonnapiile nende kunstilise tõlgendusega; <i>tunneb ära ja iseloomustab</i> oma emotsioone, muljeid kunstiteoste tajumisest; <i>selgitab</i>, mis meeldib või ei meeldi teoses; <i>võrdleb</i> neid eelistusi erinevatele kunstiliikide suhtes; <i>määratleb</i> oma muljeid sama kunstiliigi erinevatest teostest (žanrite, meeleolude, kujundite, väljendusvahendite jms järgi); <i>tuvastab ja valib</i> tajumiseks välja kunstiteoseid, mis muudavad või annavad edasi tema meeleolu; <i>soovitab</i> lemmikteoseid teistele	Süntheetiliste kujutiste tajumine. Erinevate kunstiliikide (muusikaline, kujutav, teater, koreograafia, kino jne) väljendusvahendite võrdlus ja iseloomustus. Süžee poolest sarnaste kunstikujutiste kehastamise võrdlus erinevates kunstiliikides. Kunstiline ja kontseptuaalne propedeutika. Kunstiline teadlikkus. Muusikalise (vokaal-, instrumentaal-, vokaal-instrumentaal-, koori-, sümfoonilise), kujutava (maal, graafika, skulptuur) kunsti liigid. Arhitektuurikunsti mõiste. Lavakunsti liigid: teater (draama, nukuteater, nimelt nukutüübid, muusikal); koreograafia (rahvalik, klassikaline, kaasaegne, nimelt mõned rahvalikud lava- ja igapäevased tantsud – hopak, kazatšok, valss, polka, mazurka, polonees jne). Tsirkus. Ekraanikunst (film, joonistatud, sh animatsiooniliigid – käsitsi joonistatud, nuku-, plastiliini-, arvutianimatsioon). Kujutava kunsti žanrid (portree, maastik (vaade), natüürmort, animalistlik jne); ornamentide liigid sisu (taimne, geomeetriline jne) ja kasutusala (lint, rosett) järgi. Kunstiga seotud elukutsed vastavalt kunstiliikidele. Keskkonnauuringud. Paralleelide tõmbamine keskkonnanähtuste ja kunstiliste kujundite vahel erinevates kunstiliikides. Enesetunnetus kunstiteoste kaudu. Teostest põhjustatud muljete, emotsioonide sõnaline kirjeldus. Emotsionaalsete seisundite enesekorrektsioon kunsti abil. Kunstiteoste kasutamine enda emotsionaalse seisundi rahuldamiseks ja parandamiseks.
Suhtlemine kunsti vahendusel	

<i>iseloomustab</i> enda loovust vastavalt esitatud juhistele, <i>analüüsib</i> oma saavutusi, tugevaid külgi, määrab õpetaja abil enesetäiendamiseks vajalikke tegevusi; <i>valib</i> (õpetaja abil) parendusviisi ja oskab seda selgitada [4 kunstiõpetuse haru; esitleb loodud kunstilisi kujundeid lähedaste, eakaaslaste, nooremate õpilaste ees, valides õpetaja abil esitlusviisi (laul, tantsuliigutused, pantomiim, kujutava kunsti teosed, infotehnoloogia); <i>selgitab</i> ideed, <i>kaitseb</i> oma seisukohta;	Oma loominguliste saavutuste esitus. Enda loovuse hindamine vastavalt esitatud juhistele. Eneseväljendusõiguse kaitsmine. Kunstiteostel põhinevad kasvatuslikud situatsioonid (kunstiliste vahenditega loodud süžeede, karakterite, tegevuste, tegelaste tegude arutelu). Teoste süžeede ja tegelaste tegude jms võrdlemine elusituatsioonidega. Eakaaslaste loominguliste saavutuste hindamine.
<i>märgib ära saavutusi</i> kaaslaste kunstilises ja loomingulises tegevuses, näidates oma väljaütlemistes objektiivsust ja heatahtlikkust; <i>arutleb</i> teistega eri liiki kunstiteoste tajumise ja loomingulise tegevuse muljeid, austades teiste eelistusi ja huve; jagab oma tähelepanekuid keskkonnast ja ühiskonnast; <i>leiab</i> lihtsat kunstiteavet (õpikud, entsüklopeediad; heli- ja videosalvestised, internetiavarused jne), jagab seda teistega, selgitab oma eelistusi; <i>osaleb</i> kooli kunstiüritustel (kontserdid, konkursid, rahvarituaalide etendused, kunstimöll, kunstinädalad jne), kollektiivsetel loomingulistel projektidel, sh erinevate kunstiliikide ning kunsti- ja loometegevuse vahendite kasutamisel; <i>teeb erinevaid tegevusi / täidab rolle</i> kollektiivses loomeprotsessis; <i>järgib</i> suhtlemise ja loomingulise koostöö reegleid, <i>väljendab austust</i> teiste vastu	Loomingulise plaani kollektiivne elluviimine. Hindamine ja enesehindamine kollektiivses loovuses. Töötamine lihtsate teabeallikatega. Osalemine kooli üritustel. Osalemine kunstiga mitteseotud ürituste (olümpiaadid, temaatilised hommikud, spordivõistlused jne) kujundamises kunstiliste vahenditega. Loomingulise koostöö, suhtlemise ja kommunikatsioonireeglite järgimine. Partnerlus laval (muusika- või teatritöö tegemisel).

Kehalise kasvatus õppeharu „Kehakultuur“ Seletuskiri

Kehakultuuri õpetamise **eesmärgiks** on õpilase isiksuse igakülgne kehaline arendamine kehalise kultuuri- ja mängutegevuse abil, kehalise kasvatus võtmepädevuste kujundamine noorematel kooliõpilastel, väärtustava suhtumise kehakultuuri, sporti, tervisesporti ja huvitegevusse arendamine ning füüsiliselt karrastatud ja patriootiliselt meelestatud Ukraina kodanike kasvatamine.

Püstitatud eesmärgi saavutamine eeldab järgmiste **ülesannete** täitmist:

- kasvatada nooremates õpilastes arusaama kehaliste harjutuste, sportmängude tähtsusest olulise tervise tugevdamise, lõbutsemise, keha ja iseloomu karastamise, eneseväljenduse, sotsiaalse suhtlemise vahendina;
- õpilaste oskuse kujundamine motoorse tegevuse erinevate viiside valdamiseks, kehaliste harjutuste sooritamiseks; õue- ja spordimängude mängimise oskus lihtsustatud reeglite järgi;
- nooremate õpilaste tervises seisundit ja kehalist arengut puudutavate positiivsete ja negatiivsete tegurite põhjuslike seoste tuvastamise oskuse arendamine;
- kasutada erinevaid viise kasuliku teabe otsimiseks teatmeallikatest, sh kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasid ning kriitilist mõtlemist;
- kujundada õpilastes võimekust loovalt rakendada kehakultuuri valdkonnas saadud kogemusi, kasutada loodusjõude tervise parandamiseks ja kehaliseks paranemiseks;
- arendada nooremates kooliõpilastes oskust rakendada kehakultuuri- ja tervisetgevuses enesekontrolli ja hinnata oma füüsilist seisundit, järgida sanitaar- ja hügieenireegleid ning ohutut käitumist;

- arendada õpilastes oskust suhelda täiskasvanute ja eakaaslastega, teha koostööd ja saavutada ühiseid võistkondlikke eesmärke spordi- ja mängutegevuse protsessis, kasutada kehalise kasvatus terminoloogilist aparati oma emakeeles spordi- ja huvitegevuses;
- nooremate õpilaste emotsionaalse ja väärtustava suhtumise kasvatamine kehakultuuri ja spordi suhtes, oskust valida füüsilisi harjutusi kehaliste omaduste arendamiseks, võttes arvesse individuaalseid võimeid, soovi juhinduda turvalise ja ausa mängu reeglitest, võimet võidelda, võita ja kaotada; huvi tekitamine Ukraina sportlaste saavutuste vastu olümpiamängudel ja muudel võistlustel.

Määratud eesmärk ja ülesanded viiakse ellu järgmiste **sisuliinide järgi**: „Motoorne tegevus“, „Mängu- ja võistlustegevus“.

Sisuliin „**Motoorne tegevus**“ võimaldab kujundada nooremate õpilaste ettekujutusi kehalisest kultuurist kui erinevate kehaliste harjutuste kogumist, kehalisele arengule suunatud mootorsete ja mänguliste tegevuste viisidest, mis on suunatud tervise edendamisele ja nooremate õpilaste erinevate liikumisoskuste kujundamisele; sisuliin võimaldab kujundada oskust sooritada põhilisi võimlemisharjutusi, organiseerimisharjutusi, akrobaatika elemente, korrigeeriva suunitlusega harjutusi, mis on seotud keha ebatavalise asendiga ruumis, kõndimise, jooksmise, tantsusammude, ronimise, hüppamisega; palli valdamise oskust; füüsiliste omaduste arendamist; õige kehahoia kujundamist ja lamppöidsuse ennetamist.

Sisuliin „**Mängu- ja võistlustegevus**“ näeb ette põhikooliõpilaste algatusvõime, aktiivsuse ja vastutustunde kasvatamist õue- ja spordimängude protsessis lihtsustatud reeglite järgi; koostöö tähtsuse teadvustamist mänguolukordades; võitlemise, ausa võidu ja väärikalt kaotamise oskuse kujundamist, emotsioonide valitsemist, oma aja organiseerimist ja ressursside mobiliseerimist, enda võimete hindamist mängu- ja võistlustegevuses, erinevate rollide täitmist mänguolukordades, oskust vastutada oma otsuste eest, kasutada oma eelistusi ja ära tunda vigu taktikalistes tegevustes erinevatel spordialadel, planeerida ja ellu viia spordiprojekte (turniirid, võistlused jne); nooremate kooliõpilaste oskuste kujundamist teatejooksude läbimiseks.

3. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Motoorne aktiivsus	
<i>omab ettekujutust</i> olümpiamängude ajaloo; nimetab olümpiadeviisi ja -lippu; selgitab spordi positiivsete ja negatiivsete tegurite mõju õpilaste tervisele; <i>valib</i> spordialale vastavad spordivahendeid; <i>kontrollib</i> oma füüsilist seisundit pulsisageduse, hingamise ja enesetunde järgi enne kehalist aktiivsust nii tundide ajal kui pärast tunde; <i>sooritab meeskonna</i> organiseerimisharjutusi ühest viirust tagasiastetega ümberrivistumiseks vastavalt arvestusele 9, 6, 3, kohapeal; <i>sooritab</i> üldarendavaid harjutusi vahenditega (väikesed pallid, hüppenöörid) ja ilma vahenditeta; <i>eristab ja sooritab</i> kükke, rippeid, toenguid: kükke, kerepainutusi erinevate jalaasenditega; üleminekut paremal puusal istest vasakul puusal istele; ripped ja toengud – käte painutamine ja sirutamine rõhuasetusega puusadele, toenglamangus; üleminek toengkägarast toengseisu, toenglamangust külgtöenglamangusse ja vastupidi; toeng võimlemiskangil; <i>sooritab</i> akrobaatika elemente: kukerpall tahapoole toengpõlvitusega, toengkägaras; kaks kukerpalli ettepoole; „sild“ lamamisasendist; <i>omab</i> liikumisoskust: kõndimine võimlemispingil kõrge puusatõstega, jooksi kuni 30 m, ühtlane jooksi vaheldumisi kõndimisega kuni 1200 m; ühtlane jooksi kuni 900 m; <i>liikumine</i> tantsusammudega: liigutuste ja sammude rütmiline kombinatsioon, hüpped; tantsu-improvisatsiooni harjutused	Olümpiamängude ajalugu. Olümpiamängude sümbolid, rituaalid ja tseremooniad. Positiivsete ja negatiivsete tegurite mõju õpilaste tervisele. Spordivarustus erinevate spordialade jaoks. Kehalise seisundi hindamine pulsi, hingamise ja enesetunde järgi kehalise kasvatus protsessis Võimlemiselementidega liikumiskultuur: organiseerivad harjutused. Üldarendusharjutused esemetega (väikesed pallid, hüppenöörid) ja ilma esemeteta. Füüsilised harjutused: kükid, kallutused, toengud. Akrobaatika elemendid.

paljajalu; kaldega võimlemispingile ronimine (kaldenurk 45 kraadi) samanimelisel ja erinimelisel viisil; ronimine võimlemisseinal erinimelisel ja samanimelisel viisil (üles, alla, diagonaalselt, paremale, vasakule); <i>köielronimine</i> mööda võimlemispingi kohale kinnitatud köit (kaldpingil selili lamamine); <i>omab</i> oskusi visata palli 3–4 m kauguselt 3 m kõrgusele püstisihti (sihtmärk 1 x 1 m) tagasilöögi kaugusele; palli viskamine erinevatelt stardipositsioonidelt; <i>sooritab</i> harjutusi suure palliga: korvpalli elemendid – korvpalli käeshoidmine; palli söötmine kahe käega rinnalt paigal; palli püüdmine; palli kahe käega söötmine rinnalt sihti ja püüdmine pärast põrandalt põrgatamist; põrgatamine kohapeal ja kõndides parema ja vasaku käega; <i>jalgpalli elemendid</i> – seisva palli löömine vertikaalsihti (1,5 m laiune riba, 8–10 m pikk) ja horisontaalsihti (1,5 m laiune riba, 8–10 m pikk), palliga triblamine õpitud viisidel postide vahel ja nende ümber triblades; žongleerimine palliga (poisid), õhupalliga (tüdrukud); <i>rakendab</i> õpitud võtteid minikorv- ja minijalgpallimängudes; <i>sooritab</i> hüppeid: hüppenööri ühel, kahel jalal ; <i>kõrgushüpped otsejooksult</i> (üle kumminööri) „jalgade painutamise“ meetodil ; <i>paigalt kaugushüpped</i>, 5–7 sammu pikkusest jooksust „jalgade painutamise“ meetodil; sammhüpped; <i>sooritab</i> füüsilisi harjutusi kehaliste omaduste arendamiseks: jõud – kõverate ja sirgete jalgade tõstmine rippudes 90 kraadise nurga alla; lamavas asendis sirgete jalgade tõstmine 90 kraadise nurga alla; selili lamavas asendis käte painutamine ja sirutamine, kuni 1 kg koormuse hoidmine; jõutõmbed madalal kangil ripplamangus; <i>kiirus</i> – palli järel jooksmine, veereva rõnga järel jooksmine; kiirendus kuni 10 m; väikese palli viskamine ja püüdmine vaheldumisi parema ja vasaku käega; <i>vastupidavus</i> – ühtlane jooks aeglaselt tempos kuni 6 minutit (võimaliku üleminekuga kõndimisele, arvestades õpilase individuaalseid iseärasusi); <i>paindumus</i> – käte, jalgade ja kehaliigutused koos liikumisulatus järkjärgulise suurenemisega; harjutused võimlemisseina juures: vetruvad kerepainded ja -kallutused, jalgade sirutamine erinevatel tasapindadel; venitusharjutused; käte keerutamine edasi-tagasi võimlemiskeppi või hüppenööri käes hoides; koordinatsioon – liikumine mööda piiratud ja kõrgendatud tuge koos takistuste ületamisega; harjutused kehaasendi muutmise ruumis; süstikujooks 4 x 9 m	Harjutused liikumisoskuste omandamiseks (kõndimine, jooksmine). Liikumine tantsusammudega. Ronimine erineval viisil võimlemispingil, võimlemisseinal. Köielronimine. Harjutused väikese palli valdamis- oskuse kujundamiseks. Harjutused suure palli valdamis- oskuste kujundamiseks (korvpalli elemendid). Jalgpallielemendid. Minikorvpall ja minijalgpall. Hüppeharjutused. Kõrgushüpped otse jooksu pealt „jalgade painutamise“. Kaugushüpe koha pealt ja jooksu pealt. Füüsilised harjutused jõu arendamiseks. Füüsilised harjutused kiiruse arendamiseks. Füüsilised harjutused vastupidavuse arendamiseks. Füüsilised harjutused paindumise arendamiseks. Füüsilised harjutused koordinatsiooni arendamiseks.
<i>valib ja sooritab</i> kehalisi harjutusi õige kehahoiaku kujundamiseks ja lampjalgsuse ennetamiseks: harjutused kaela-, õlavöötme-, ülajäsemete, selja-, kõhu-, kehatüve- ja alajäsemete lihastele; <i>üldarendavad harjutused koos liikumisega</i>: kõndimine, jooksmine, hüppamine, väljaastet, kehapöördeid jooksu ajal, koordinatsiooniharjutused, kerepöördeid; üldised arendusharjutused spordivahenditega: võimlemiskeppide, pallide, nõõride, rõngaste, liivakottidega pea peal hoidmisega kõndimine;	Füüsilised harjutused rühi kujundamiseks ja lampjalgsuse ennetamiseks. Üldarendavad liikumisharjutused. Koordinatsiooniharjutused. Üldarendavad harjutused esemetega. Harjutused lampjalgsuse ennetamiseks. Harjutused suusatamisoskuste omandamiseks (samaaegne, sammudeta, vahelduv, kahesammuline). *

<i>harjutused</i> lampjalgsuse ennetamiseks: kõndimine, varvastel jooksmine, rullidega kannast jalatallani kõndimine, „hani“, „kohmakas karu“, hüpped; <i>oskab</i> suusutada õpitud liigutustega (paaristõuge vahelduvtõuge) distantsil kuni 1000 m; laskumine madalas asendis; <i>ülesronimine</i> „trepis“; <i>pidurdamine</i> „sahk“; „poolsahk“ *; <i>sooritab</i> harjutusi vees – hüppab külje pealt vette; korduvad väljahingamised vette sukeldumisega; käte ja jalgade liigutused nagu rinnuli krooli ujumisel; käte liigutuste koordineerimine hingamisega; rinnal libisemine, millele järgneb jalgade, käte- ja hingamistöö ühendamine; kuni 15 m distantsi läbimine õpitud viisil*; <i>järgib</i> vees enda ja klassikaaslaste ohutu käitumise reegleid*	Ujumisharjutused.* Ohutu käitumise reeglid vees.
Mängu- ja võistlustegevus	
<i>osaleb</i> väli-, spordimängudel ja teatevõistlustel, suhtleb tõhusalt eakaaslastega ühiste võistkondlike eesmärkide saavutamiseks; <i>järgib liikumis-, mängu- ja võistlustegevuses enda ja oma klassikaaslaste ohutu käitumise reegleid</i>	Liikumismängud. Spordimängude (korvpall, jalgpall) tehnika ja taktika. Ohutu käitumise reeglid liikumis-, mängu- ja võistlustegevuses.

* Ujumine vastavate tingimuste olemasolul üldkeskharidusasutustes

* Suusatamine vastavate tingimuste olemasolul üldkeskharidusasutustes

4. klass

Õpilaste oodatavad õpitulemused	Õppe sisu
Motoorne aktiivsus	
<i>omab ettekujutust</i> kehalisest kasvatuses Zaporizžja Sitšis; mõistab kehaliste harjutuste rolli keha lihasluukonna, südame-veresoonkonna ja hingamissüsteemi arengus; <i>omab</i> liikumistegevuse modelleerimise oskusi vastavalt teatud õppeülesannetele; <i>teostab</i> ümberriivistumist kolonnist ühekaupa kolonni kahe (nelja) kaupa ja vastupidi kolonnist kahe (nelja kaupa); arusaam võimla osade ja märgistuspunktidest; <i>sooritab</i> üldarendavaid harjutusi paaris, suurte pallidega, rõngastega, hantlitega (kaal 500 g); <i>eristab ja täidab</i> harkistet rööbaspuudel (poisid); ripped ja toengud – toeng madalatel rööbaspuudel; ühe jala viibutuse ja teise jala tõukega tirelring toenguga alumisele võimlemiskangile (poisid); ühe jala viibutuse ja teise jala tõukega tirelring toenguga alumisele võimlemiskangile (tüdrukud); toengust madalale võimlemiskangile (poisid) ja alumisele võimlemiskangile (tüdrukud) mahahüpe 90-kraadise pöördega;	Kehaline kasvatus Zaporizžja Sitšis. Füüsiliste harjutuste roll lihasluukonna, südame-veresoonkonna ja keha hingamissüsteemide arengus. liikumisaktiivsuse modelleerimise seaduspärasus. Võimlemiselementidega liikumiskultuur: organiseerivad harjutused. Üldarendavad harjutused paaris, suurte pallidega, rõngastega, hantlitega (kaal 500 g). Füüsilised harjutused madalatel rööbaspuudel.
<i>akrobaatika elemendid</i>: „sild“ seisuasendist (abiga); kõverdatud jalgadega peaseis ja kätel seismine (poisid, abiga); <i>omab</i> liikumisoskusi: spiraalkõndimine; rivisammuga; kerge <i>krossijooks</i> kuni 1000 m; jooksmine 30 m madalast stardist; sirgjoonejooks; finišeerimine; jooksmine liidri vahetusega; <i>tantsusammud</i>: „jooksja“; „kapsarull“; rütmilised ülesanded; fragment tantsust „Gopak“ (32 takti) ;	Akrobaatika elemendid. Harjutused liikumisoskuste omandamiseks (kõndimine, jooksmine). Tantsusammud.

vertikaalne <i>köielronimine</i> kolmes etapis; ronimine horisontaalsel köiel; ületamine ronimisega; <i>omab</i> väikese palliga harjutuste sooritamise oskusi: palli viskamine vertikaalsihti (sihtmärk 1 x 1 m) 3 m kõrgusel 3–4 m kauguselt tagasilöögikaugusele; palli viskamine erinevatest algpositsioonidest; <i>sooritab</i> harjutusi suure palliga: korvpalli elemendid – palli püüdmine ja söötmine kahe käega rinnalt paigal ja liikumisel (paaris, kolmikud, sambad); palli püüdmine ja söötmine ühe käega õlast; palli triivimine parema ja vasaku käega, muutes suunda, kiirust, tagasilöögi kõrgust, postide ümberminekuga; palli viskamine korvi lähi- ja keskdistsantsidelt ühe käega; <i>jalgpallielemendid</i> – palli löömine õpitud meetoditega täpsuse peale; petteülgutused „tagasiminekuks“, „löögiks“, „peatuseks“; palli äravõtmine vastasest väljalöömisega; <i>käsipallielemendid</i> – palli püüdmine kahe käega; palli söötmine ühe käega kohapeal (paaris, kolmikus, ringis); palli viskamine kõvera käega ülalt; parema ja vasaku käega põrgatamine; <i>rakendab</i> õpitud võtteid minikorpalli, minijalgpalli ja minikäsipalli mängudes; <i>sooritab</i>: hüppenööri hüppeid ühel ja kahel jalal hüppenööri pööramisega edasi-tagasi vahelihvetega ja ilma; hüppamine nööri ettepoole pööramisega ristatud kätega (tüdrukud); <i>kõrgushüpped</i> jooksult „üleastumise“ meetodil; <i>kaugushüpped</i> 7–9 sammu pikkuse jooksuga „jalgade painutamise“ meetodil ;	Vertikaalne ja horisontaalne köieronimine. Harjutused väikese palli valdamise oskuste kujundamiseks. Harjutused suure palli valdamisoskuste kujundamiseks (korvpalli elemendid). Jalgpalli elemendid. Käsipalli elemendid. Minikorpalli, minijalgpalli ja minikäsipalli mängimine. Hüppenööri hüppamine. Kõrgushüpped jooksult „üleastumise“ viisil. Kaugushüpe jooksult „jalgade painutamise“ meetodil.
<i>sooritab</i> füüsilisi harjutusi füüsiliste omaduste arendamiseks: jõud – üldarendavad harjutused topispallidega (kaal – 1 kg), hantlitega (kaal – 500 g); istudes käte painutamine ja sirutamine tagatoenguga (käed võimlemispingil); jalgade hoidmine 45 kraadise nurga all selili lamamisasendis ; <i>kiirus</i> – kõrge puusatõstega jooksmine üle esemete (kuubikud, topispallid jne); jooks eri stardipositsioonidest 10–15 m distantsil; signaalil kiirendusega jooksmine; palli mitmekordsed visked vastu seina maksimaalses tempos ; <i>vastupidavus</i> – kordusjooks 3–5 x 30; hüppenööri hüppamine kuni 2 minutit; ühtlane jooks kuni 6 minutit ; <i>paindumus</i> – venitusharjutused paaris; „vetruvad kiiged“ spagaadi asendis (erinevatel tasapindadel); kerekallutused erinevatesse lähteasenditesse ja taha (abiga); vetruvad kerekallutused erinevatest lähteasenditest ; <i>koordinatsioon</i> – takistusraja ületamine (koos akrobaatiliste elementidega, ripetega, üleronimisega); süstikujooks;	Füüsilised harjutused jõu arendamiseks. Füüsilised harjutused kiiruse arendamiseks. Füüsilised harjutused vastupidavuse arendamiseks. Füüsilised harjutused paindumuse arendamiseks. Füüsilised harjutused koordinatsiooni arendamiseks.
<i>koostab ja sooritab</i> kehaliste harjutuste komplekse õige kehahoiaku kujundamiseks ja lampjalgsuse ennetamiseks; järgib korrektse kehahoiaku kujundamise ja lampjalgsuse ennetamise harjutuste sooritamise järjestuse nõudeid; <i>oskab</i> suusutada õpitud liigutustega kuni 1200 m; <i>suusasammud</i> – paaristõuge; vahelduvtõuge;	Füüsiliste harjutuste kompleksid õige kehahoiaku kujundamiseks ja lampjalgsuse ennetamiseks. Harjutuste järjestuse nõuete täitmise reeglid õige kehahoiaku kujundamiseks ja lampjalgsuse ennetamiseks.

<i>laskumine</i> – asendi valik vastavalt kalde kõrgusele; <i>mäkketõus</i> – „käärsammuga“; tõusumeetodi valik sõltuvalt kalde reljeefist; <i>pidurdamine</i> õpitud tehnikas*; <i>sooritab</i> harjutusi vees – libiseb selili asendis (käed on surutud keha külge); libisemine seljal (käed surutud keha külge) jalgade töö lisamisega, nagu nt selili ujumine; libisemine seljal jalatöö lisamisega nagu näiteks selili krooli ujumine, ja ühe käe tõmbega, mõlema käega samaaegsete tõmmetega, parema ja vasaku käega vahelduvate tõmmetega; kuni 25 m distantssi läbimine *; <i>järgib</i> vees enda ja klassikaaslaste ohutu käitumise reegleid	Suusatehnika õpetamise harjutused: suusasammud, laskumine, tõusud, pidurdamine.* Ujumisharjutused.* Ohutu käitumise reeglid vee peal.
Mängu- ja võistlustegevus	
<i>osaleb</i> välimängudes, spordimängudes ja teatejooksudes, täites erinevaid rolle liikumis- ja spordimängude protsessis; <i>järgib</i> liikumis-, mängu- ja võistlustegevuses enda ja oma klassikaaslaste ohutu käitumise reegleid	Liikumismängud. Spordimängude (korvpall, jalgpall, käsipall, võrkpall) tehnika ja strateegia. Ohutu käitumise reeglid liikumis-, mängu- ja võistlustegevuses.

* Ujumise õppimine vastavate tingimuste olemasolul üldkeskharidusasutustes

* Suusatamise õppimine vastavate tingimuste olemasolul üldkeskharidusasutustes.